

GOVERNMENT OF INDIA
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

P

Class No.

891.423

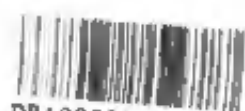
Book No.

kh 138

N. L. 38.

MUSIPG—SB—21 LNL/50—25-5-60 - 0,000.

GOVERNMENT OF INDIA

DBA000002445PAN

ਦੇਵਰ

ਨੰ: ੨੦੮

ਕਬੀਰ ਭੰਗਾ ਹੁਆ ਬਾਬਗ ਬਚਗ ਹੁਆ ਕਾਨ
ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਮਿਲਿ ਭਇਆ ਮਾਇਆ ਹੁਆ ਕਾਨ
ਸਤਿ ਜੀ ਅਕਾਲ ਨਾਨਕ ਸਾਨ।

ਸਾ: ਦੇ ਲ: ਲੀ:

ਭਾਈ ਮਹਿੰਗਾ

ਅਤੇ

ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ

ਦੀ ਵਿਥਿਆ

ਚਿਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇਵਰ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਜਿਸਨੇ

ਕਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਸਤਕ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮਤ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇਸੇਸੀ

ਬਾਸ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾ ਅਮਰਜਰ ਨੇ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਪਸੇ ੧੨੦੦ ਕਾਪੀ ਦੇ ਛਾਪਣ ਵਾ

ਆਗਜ਼ਾ ਲੈਣ

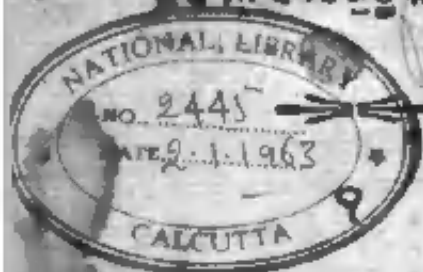
ਜੇਹੀ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੇਤ ਅਮਿਤਸਰ ਵਿਤ ਭਾ: ਸੁਹਾਗਰ ਸਿੰਘ

ਮਾਇ ਦੇ ਮਿ: ੧੨੦੦ ਕਾਪੀ ਦੇ ਛਾਪਣ ਵਾ:

ਸਾ: ੧੨੦੦ ਕਾਪੀ ਦੇ ਛਾਪਣ ਵਾ:

SHELF LISTED

ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਕੀ ਚਤੁਰ ॥

891.423
KJ138

ਸਾਹਿਬੁ ਦਸਾ ਅਨੇਕ ਪੁੱਖ ਪੁੱਖ ਕਾਰਣੇ ।
ਪੁੱਖ ਸੁਤਾਵਹਿ ਦੂਤ ਕਰਨ ਖਿਧਿ ਮਾਰਣੇ ॥ [ਭਨਾਰੇ ਮ: 4]

ਜਿਸਤਰਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਬੱਦਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਦਾ ਦਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਦੇ, ਉਸਤਰਾਂ ਹਵਾ
ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਐਸਾ ਲੁਕਾ ਲਿਆ ਹੈ
ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਕਥੇ ਚਕ੍ਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ
ਅਕਾਲ ਘਸਮਿਲਕੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਅੰਧ ਫਸਾ ਭੱਮ ਝੰਡਾਂ ਵਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਠੰਢੀ ਤੋ
ਮਿੱਲ੍ਹਾ ਪੈਣ ਤਿੱਥੀ ਹੋਕੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ
ਮਹੀਨਾ ਸੌਂਫ ਚਾ ਹੈ, ਪਰ 'ਸਾਵਣ ਪੁਤਸ਼ਜਾਲੇ
ਦਾ' ਮਾਥੀ ੨ ਠੰਢ ਹੋ ਕਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ
ਕਦ ਮੀਂਹ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਲੇਜੇ ਠੰਢ ਤੇ ਅੱਖੀ
ਨੁਖ ਵਰਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨੱਥਾ

(੨)

ਲੋਕੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ
ਭੋਜਿਆਂ ਤਾਂ ਦੇਵੇਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲੱਕੇ
ਜੀ ਕਿਸਤਰਾਂ ਨਾਂ ? ਅੱਜ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਇਸ
ਰਸ ਬੜੀ ਲੱਗਿਆਂ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ, ਦਿਨ ਭਾਰ
ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹਵਾ
ਨਾਲ ਮੈਸੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਪਥੇ
ਕੱਪੜੇ ਲੀੜੇ ਸਿੱਲ੍ਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਸ਼ੈ
ਸਿੱਲ੍ਹੇ ਚੜ੍ਹ ਆਈ ਹੈ, ਕੰਧਾਂ ਕੋਠੇ ਅੰਦਰ ਤੇ
ਸਿਲ੍ਹਾਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ
ਰੋ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪੈਰ ਧਰੇ ਖੁਭ ੨ ਜਾਂਦਾ
ਏ। ਪੱਕੇ ਮਕਾਨ ਤਾਂ ਧੌੜੇ ਧੁੜਾਏ ਇੰਨਾ
ਕੀਤੇ ਪੰਛਤਾਂ ਵਾਂਗ ਖੜੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੱਚਿਆਂ
ਫੋਖਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਬਨੇਰਿਆਂ
ਸਫਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਮਿੱਟੀ ਕੱਟਦੇ
ਇੰਨਾਂ ਠੱਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮੂੰਹਨਾਲ 'ਮੀਂਹ' ਪਾ
ਮੀਂਹ ਪਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਸੇ ਨਾਲ 'ਮੇਹਰਕਰ
ਮੇਹਰ ਕਰ' ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਂਦੇ
ਖੀਂਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਮਾਲੂ ਪੂੜੇ ਤੇ ਖੀਰਾਂ ਦੀ
ਖੁਸ਼ਬੋ ਪਸਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਸੈਲ ਉੱਥੇ
ਚਹੀ ਹੈ। ਗਊਆਂ ਮੁਹੀਆਂ ਕਿੱਲੇ ਬੰਧੀਆਂ
ਭੀੜੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਹਨ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰ

(੪)

ਵਿਹਾਰ ਕੀਏ ਹਨ, ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਨਸ਼ੀ
ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਲੈਣ ਦੀਵਿਹਲਲੱਗੀ
ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੈਂ ਬਾਰਾਂ ਹਨ, ਕਲਾਕਾਰ
ਕੌਰਾਂ ਪਰ ਮੇਲਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਸ਼ਪਾਖ
ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਸਰਦਾਰ ਬੰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ
ਬਿੰਨ ਬੂਟੇ ਗਾੜ ਦੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੇ ਘੱਟੇ ਤੋਂ
ਭਿੰਨ ਸਾਕੇ ਆਪਣੇ ਗੂਹੜੇ, ਸਾਕੇ ਤੇ ਕੱਚੇ ਹਰੇ
ਗੂਹ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਹ ਲਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ,
ਅਸਰ ਪੈਣ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਅਨੇਖੇ ਗੁਲਾਰੇ
ਲੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਣੀਆਂ ਦੇ ਬਿੱਛਾਂ ਪਰ ਤੋਛਾਂ ਤੋਂ ਬਮੀਨ
ਧਰੇ ਜਿੰਗਣ ਨੇ ਅਰ ਹਵਾ ਨਾਲ ਟਾਹਣੀਆਂ
ਦੇ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਰਗੜਣ ਨੇ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ
ਗੁਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਗੱਲੀ ਨੇ
ਤੁਰਬ ਛੇੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ੨ ਬੰਦੇ ਮੱਦਲਾਂ
ਦੀ ਖਿਚਨ ਨਾਲ ਛਿੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਰ ਬਾਝੇ
ਬੰਦੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਤੇ ਮੱਧਮ ਕੜਕ
ਨਾਲ ਆ ਬਾਪ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼
“ਟੇਹੁ ਟੇਹੁ” ਕੋਇਲ ਦੀ “ਕ ਕੁ” ਵਿਚ ਅੰਝੂ
ਕੰਮ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨੋ ਕੋਈ ਸਲੋਕ ਦੇਂਦਾ
ਹੈ, ਮਖੀਹੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਚੱਢੀਆਂ ਦੀ “ਗੁਰੇ

ਕੁਰ੍ਹੇ" ਤੇ ਘਾਸੀ ਟਿੱਠੀ (ਬਿੱਲੀ) ਦੀ "ਹੈ"
 ਹੈ" ਤਿੰਨੇ ਰਲ ਕੇ ਇਕ ਅਚਰਸ ਮਿਲਵੀ
 ਭਾਸ਼ਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਕਦਰਤੀ
 ਸੋਂਦਰਯਤਾ ਤੇ ਰਸਕ ਜਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਰਾਗ
 ਚੰਗ ਦਾ ਮਾਨੋ' ਅਖਾੜਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ
 ਵਿਚ ਪੀਂਘਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹਿੰਡੋਲਿਆਂ ਦੇ
 ਸ਼ਾਸ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਣ
 ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਰਖਾ ਦੇ ਸਬੱਬ ਝੂਟਣ ਵਾਲੇ
 ਬਾਰਾਂ ਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮੌਜਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ
 ਉਚੇਰੇ ਟਿੱਬੇ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਸਾਧੂ
 ਧੂਣੀ ਲਾਈ, ਆਸਣ ਸਮਾਈ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ
 ਪਾਣ ਰੜਾਈ ਅਡੋਲ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਸਾਹਮਣੇ
 ਇਕ ਪੁਰਖ ਤੇ ਇਸਤੀ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਦੇ
 ਬੈਠੇ ੨ ਹੁਣ ਪਾਲੇ ਤੇ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਆਤੁਰ ਹੋਕੇ
 ਉਠ ਚੱਲਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ
 ਹਨ । ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੈਨਤ ਨਾ ਕੀ ਅਖੋ
 ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਥੋਂ ੧੮,
 ਮਲਕੜੇ ਜਹੇ ਉੱਠੇ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚੁੱਕੇ।
 ਅੱਧ ਕੁ ਮੀਲ ਜਾਕੇ ਇਸਤੀ ਬੋਲੀ, ਪਤੀ ਜੀ।
 ਦੁਨੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਵੇਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੇ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਸ਼ਟ ਬੱਲਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਦੱਖ ਹਾਵਕੇ
ਉੱਠ ਤੁਰੇ। ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਤ ਜੀ ਸਾਨੂੰ
ਪਰਖਦੇ ਹੋਣ, ਅਸੀਂ ਕਾਹਲੀ ਕਰਕੇ ਘੜੀ ਦੇ
ਘੜੀ ਬਦਲੇ ਨਿਆਮਤ ਨਾਂ ਗਿਆ ਚੱਲੇ
ਹੋਈਏ, ਕੀ ਪਤਾ ਸੁ ਹੁਣੇ ਹੀ ਰੀਝ ਹੋਂਦੇ, ਜੇ
ਤੁਹਾਡੀ ਰਚਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਮੁੜ ਚੱਲੀਏ? ਪਰ
ਇਸਦੀ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਪਤੀ ਨੇ ਨਾਂ ਮੰਨੀ ਤੇ
ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰੀ ਹੀ ਗਿਆ। ਮਸੇਂ ਮਸੇਂ ਸੰਧੜਾ
ਵੇਲੇ ਦੇਵੇਂ ਨਗਰ ਆਪੜੇ। ਇਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਬੁਛ
ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੇ, ਪਿੰਡੇ ਨਾਤੇ, ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ,
ਅੱਗ ਸੇਕੀ ਤੇ ਕੁਛ ਖਾਧਾ ਤਾਂ ਰਤਾ ਨਿੱਘ
ਆਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਜੋਗੀ ਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਪਾਸ ਇਹ ਦਿਨ ਭਰ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਸੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ,
ਅਰ ਬੋਲੇ:—ਬੱਚਾ! ਹਮ ਤੁਮ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ,
ਤੁਮ ਨੇ ਖੂਬ ਕਸ਼ਟ ਖਾਲਾ, ਅਬ “ਵਰੰਬਹੁ”
ਜੋ ਚਾਹੇ ਮੰਗੋ ਦਿਆਂਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ
ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਯੋਗੀ ਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਘਿਉ ਦੇ
ਕੱਪੜੇ ਖੁਆਏ ਤੇ ਸਿਹਜਾ ਪਰ ਆਸਨ ਕਰਾ-
ਇਆ। ਹੁਣ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੇ ਢੇਰ ਵਰ ਦੇਰ
ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਣੇ

ਸਿਹਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮੰਗਿਆ
 ਵੇਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀ ਮੰਗ ਵੇਣ ਕਰਕੇ ਵਕਮ
 ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਪਾਸ ਆਕੇ ਬੈਠੇ।
 ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਇਕੱਤ ਬੈਠਾ, ਰਾਤ ਦੇ ੧੧ ਵਜੇ
 ਤੱਕ ਇਸ ਨਾਲ ਐਸੀ ਵੇਰਾਗ ਦੀ ਥਾਤਚੀਤ
 ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਧਨ ਧਾਮ ਤੋਂ ਉਦਾਸ
 ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪੁਣ ਹੋਗਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਉਠ
 ਬੁਰਾਂਗੇ ਤੇ ਗੋਰਖ ਪੁਰ ਤੋਂ ਪਛੇ ਭਾਈ ਬਿਛ
 ਸਾ ਧੁਣੀਂ ਜਮਾਵਾਂਗੇ। ਫੇਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਵਾਰੀ
 ਆਈ, ਇਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਰਚਾ ਹੋਈ
 ਤੇ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਯਾ।
 ਜਿਸਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਕ੍ਰਿਤ
 ਕ੍ਰਿਤ ਤਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ
 ਅੰਗੀਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਸਮਝੀ ਨਾਂ, ਪਰ ਅੰਤ ਤਾਜ਼ਗਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ
 ਮੰਗਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੇ ਯੋਗੀ ਜੀ ਦੀ ਨੀਯਤ
 ਬਿਗਾੜੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕਰਕੇ ਸਾਭਾ
 ਸੀ ਤੇ ਇਥੇ ਕਲੀ ਹੋਰ ਹੀ ਖੁੱਲੀ ਹੈ। ਤ੍ਰੀਮੁਖ
 ਸੀ ਸਿਆਣੀ, ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸ਼ਰਮ ਬਚਾਕੇ
 ਹੱਥ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਢੀ ਚਾਂਗ ਤਿਲਕ ਕਈ। ਪਤੀ
 ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਰੋਈ ਕਰ ਕਿਹਾ, ਤੇ

ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਿਯ ! ੧੨ ਬਰਸ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਿਆਂ
 ਬੀਤ ਕਏ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਧ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਜੋ
 ਪਰਮੇਸੁਰ ਮਿਲਾਏ, ਨਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮਾਤੀ
 ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਮਿਲਦਾ ਹੈ
 ਉਸਦੇ ਮਯਰ ਲਿਲਣ ਹੋਏ ਫਿਰੀਦਾ ਹੈ ਸੇਵਾ
 ਆਲ ਕਰੀਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਚਿਹ ਸਾਡੇ ਹੀ
 ਸੁਪ, ਧਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਯਾਚਕ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।
 ਹੋ ਪਤੀ ਨੀ ! ਜੇ ਸਾਡਾ ਮੁਬਾਸ਼ ਹੇ, ਚਿਹ ਸਾਡਾ
 ਆਤਾ ਕਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਤਾਂਤੇ ਆਓ ਹੁਣ
 ਏਹਨਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਤੋਂ ਹਥ ਧੋਈਏ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਹਾਰ
 ਕਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਂ ਭਿਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਸੰਗਸਿਆਪੇ
 ਫਿਰਾਂ, ਇਕ ਅਸੀਂ ਜਯਤ ਦੇ ਹਾਸੇਹੀਟੇ ਹੋਏ,
 ਦੂਜੇ ਧਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲ ਗੁਆਇਆ,
 ਤੀਸਰੇ ਫਲ ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਧਾ। ਏਹ ਸੁਣਕੇ
 ਪਤੀ ਬਉਰਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿੱਥੇ ਚਿਹ ਤੀਬਰ
 ਚੋਰਾਗ ਵਿਚ ਰੁਕੂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਤੁਾਈ ਦੇ
 ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿੱਥੇ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਨੇ ਅਨਰਥ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਸੁਣਾਈ। ਪਹਿਲੇ
 ਤਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਰ ਗੁਸੇ ਹੋਣ ਲਗਾ, ਪਰ ਚਿਹ
 ਇਸਦੀ ਬਾਰਾਂ ਬਰਸ ਦੀ ਪਰਮਾਰਥਕ ਸਾਬਤ
 ਸੀ, ਉਸ ਪਰ ਇਤਥਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਭੀ ਔਖੀ

ਸੀ, ਕੋਲ ਕੀ ਵੇਰ ਚਰਚਾ ਦੇ ਬਾਦ ਤਸੱਲੀ ਹੋ
 ਗਈ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਤੋਰ ਦਿਤਾ ਘਰ ਆਖ
 ਤੇ ਵਹੁਟੀ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੇ ਉਸ ਮਸਾਵਰ ਵਾਜ਼
 ਭਾਵਾਂ ਡੋਲ ਹੋ ਕਏ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਾਪੂ ਵਿਚ
 ਇਕੱਲਾ ਸਾ ਉਤਰੇ, ਜਿਥੇ ਸੀ ਸਾਈਂ ਦੋ
 ਨਜਰ ਨਾ ਆਵੇ। ਸਾਕਾਂ ਅੰਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀਆਂ
 ਵਲੋਂ ਮੰਗ ਟੁਟ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਏਹਨਾਂ ਵਲੋਂ
 ਸ਼੍ਰੀ ਮੰਤਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਸਤ-
 ਸੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣਾ
 ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਠਾਹਰ ਲੱਭੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਸ
 ਬੜਾ ਵਿਚ ਏਹ ਚਾਵਾਂ ਡੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੀ
 ਕਰਨ? ਭਿਖੇ ਭੱਟ ਸੀ ਨੇ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਵਾਂ
 ਡੋਲ ਹੋਕੇ ਏਹ ਬਚਨ ਬਹੇ ਸੇ:-

ਰਹਿਚਿ ਮੇਰ ਹਉ ਏਲਿ ਸਾਧ ਬਹੁਤੇਰੇ ਡਿਠ।
 ਸੋਨਿਆਸੀ ਤਪਸੀਯਹ ਮੁਖਹੁ ਦੇ ਪੈਤ ਮਿਠੇ।
 ਬਰਸੁ ਏਕ ਹਉ ਫਿਰਿਚਿ ਕਿਨੈ ਨਹ ਪਤਰਉ ਲਾਯਉ।
 ਕਰਤਿਅਹੁ ਕਹਤੀ ਸੁਣੀ ਰਹਤ ਕੇ ਖੁਸੀ ਨ ਆਯਉ।
 ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੇ ਲਗੇ ਤਿਨਕੇ ਕੁਠਰਉ ਕਿਆ ਕਹਉ।
 ਕੁਰਦਾਸਿ ਮਿਲਾਯਉ ਫਿਰਿਆ ਜਿਵ ਕੁਰਖਗਿਤਰ ਰਹਉ
 ॥ ੨੦ ॥

ਇਹੀ ਗਲ ਇਸ ਦੰਪਤੀ ਦਾ ਸੀ। ਸੋਨਿਆਸੀ
 ਜੈਗਾਤੀ, ਹਰ ਮਝ ਤੇ ਹਰ ਖੇਖਦੇ ਸਿਧ ਸਾਧਕਾਂ

(੧੦)

ਦੀ ਏਹਨਾਂਨੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਘਾਲ ਕਮਾਈ, ਪਰ
ਕਹਿਣੀ ਹੀ ਕਹਿਣੀ ਦੇਖੀ, ਰਹਿਤ ਨਜਰਨਾ
ਪਈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਭੀ ਟਿਕਾਉ ਨਾ
ਹੋਇਆ । ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਨਤ ਦੀ ਹੱਦ ਇਥੋਂ
ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ
ਅਜਮੇਰ ਵਿਚ ਚਿਸਤੀ ਵਕੀਰਾਂ ਦੇ ਜਾ ਕੇ
ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਭੀ
ਛੱਡ ਕੇ ਘਾਲ ਘਾਲੀ, ਪਰਮਨ ਦੀ ਪਤੀਜਣਾ
ਉਥੋਂ ਭੀ ਨਾਂ ਹੋਰੋਈ । ਏਹ ਛੇਕੜ ਦੀ ਘਾਲ
ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਏਹ ਦੋਬੇ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਨਿਕਲੇ,
ਪਰ ਯੋਕੀ ਜੀ ਅਯੋਕੀ ਹੋ ਗਏ ।

ਭਰੀਦਾ ਯਲੀ ਮੁ ਸਲਣ ਵੀਰ ਇਥੇ ਚੁੰਦੇਦੀ ਨਾ ਲਗੇ ।
ਦੁਖਾਂ ਨਿਉ ਮਲੀਹ ਭਾਰਣ ਤਿਨਾਂ ਜਾ ਪਿਰੀ ॥ ੮੭ ॥

-੦-

੨.

ਚੰਦ ਪੈ ਰਹਨਾਖੀਏ ਰੁਜਾ ਵੇਣੁ ਅਪਾਰੁ ।
ਪਰਿਯਾ ਅਸਤੁ ਜਿਥਾਨਿਕੇ ਤੀ ਕੀਸੇ ਵਾਪਾਰੁ ।
ਵੇਹੀ ਦਿਸੈ ਦੁਰਨਾ ਮਿਤ੍ਰ ਕੇ ਕੇਸਾਰੁ ।
ਜਿਨ੍ਹ ਦੋਹੀ ਸਾਣ ਮਿਲਨਿ ਲਹੁ ਹੁਧੇ ਦੀਬਾਰੁ ।
ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੀਜੇ ਸਾਣਾ ਖੋਸਾ ਹਸਣ ਸਾਰੁ ।
ਤਿਸ ਮਿਉ ਨੇਹੁ ਨ ਕੀਚਈ ਜਿ ਦਿਸੈ ਬਲਣ ਗਾਰੁ ।

ਅਨਯੋਗਿਥੀਥਿਥਰਿ ਭਵਿਅੰਨਾਥਿਰੁਪੁਰੁਗਾਰੁ । ਭਾ. ੧.

(੧੧)

ਉੱਪਰ ਕਬੇ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂਹਗਾ ਸੀ,
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਸੀਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲਾਹੌਰ
 ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਸੀ । ਆਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣ
 ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਲਾਭਲਾ ਸੀ, ਪਦਾਰਥ ਕੀ ਪਾਸ
 ਵੇਰ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਹਾਗੋ
 ਸੀ । ੧੦ ਬੰਨੇ ਦੀ ਬਰੇਸ ਵਿਚ ਵਿਹਾਇਆ
 ਗਿਆ ਤੇ ੧੮ ਬੰਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਰਥ
 ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗੀ । ੧੨ ਬੰਨੇ ਤਕ
 ਦੋਕਰਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਇੱਛਾ
 ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਖ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਪਦਾ-
 ਰਥ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੋਹਾਂ
 ਦਾ ਸਾਥ ਬਣ ਗਿਆ । ਕਰਚਾਂ ਤਾਂ ਜੁਦਾ ੨
 ਸਨ, ਪਰ ਦੁਕਾਨ ਇੱਕੋ ਤੇ ਮਿਲਦੀਆਂ
 ਜਾਣ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ ਦਾ
 ਸਾਥ ਬਣ ਗਿਆ । ਇਕ ਕੋਤਕ ਇਹ ਭੀ ਹੋ
 ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੀ ਲਟਕ ਭੀ ਲੱਗ
 ਗਈ, ਐਸੇਂ ਤਾਈਂ ਕਿ ਮੋਖੇਛਾ ਮੁਖ ਹੋ ਗਈ
 ਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੱਬ ਗਈ ਜਿਸ
 ਤਰਾਂ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਸੁਆਹ ਹੋਣ ਵੱਧੀ
 ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਵਾਸਤਾ ਇਹ

ਹੋਈ ਕਿ ਥਰਾ ਬਰਸ ਦੀ ਘਾਲ ਨਾਲ ਖੱਲੇ
 ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ । ਇਹ ਦੇਵੇ' ਸੱਚੇ ਸਾਧ
 ਦੀ ਟੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਧ ਸਗਤ ਵਿਚ
 ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ । ਤਦੇ ਭਾਈ ਕੁਰਦਾਸ ਜੀ
 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

ਬੰਸੇ ਕੋਇ ਨ ਸਾਧ ਬਿਨ ਸਾਧ ਨ ਦਿਸੇ ਸਭ ਵਿਚ ਸੋਧਾ

[ਵਾਰ ੧-੨੩]

ਹੁਣ ਜਦ ਜੋਗੀ ਸੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵੇਹਲੇ
 ਹੋਏ ਤਦ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੁਰ ਵੇਰਾਗ ਨੇ ਘਾ
 ਘੇਰਿਆ । ਸੰਸਾਰ ਕੋੜਾ ਭਾਸੇ, ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਰੋਣ
 ਲੱਗ ਜਾਣ, ਪਦਾਰਥ, ਮਹਲ, ਮਾੜੀਆਂ
 ਫੁਕਣ ਨੂੰ ਸੀ ਕਰੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਏਹ
 ਸਲਾਹ ਕੀਤ ਕਈ ਕਿ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪੱਥਰ
 ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦੇਈਏ ਤੇ
 ਇਸ ਦੁਖ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਿਮਾਪਾ ਮੁਕਾ-
 ਈਏ । ਦੋ ਦੋ ਦਿਨ ਰੋਟੀ ਨਾਂ ਪਕਾਏ, ਲੰਮੇ
 ਖਏ ਤਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ । ਇਹ ਦਫ਼ਾ
 ਬਰੀਕੇ ਵਿਚ ਭੀਉਂਘੀ ਹੋਯਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਦਰਦੀ
 ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਗਤ ਰੱਖਣੀ ਨੂੰ
 ਸਾਕ ਅੰਗ ਆਕੇ ਦਿਲਬਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ,
 ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਕੱਟਾਂ ਤੇ ਲੂਣ ਹੋਭਾਸੇ ।

ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀਂ ਬੀਤਿਆ।
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਇਕ ਸਾਕ ਤ੍ਰੀਮਤ
 ਸੀ ਜੋ ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ ਭੈਣ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਇਹ
 ਜੋਇੰਦਵਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਚਿਰ-
 ਕਾਲ ਤੋਂ ਕਸੂਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਉਮਰ ਦੀ ਖੁਪ ਸਾਲ, ਸਿਰੋਂ ਨੰਗੀ, ਘਰੋਂ
 ਯਗੀਥ, ਸੁਭਾ ਦੀ ਦੇਉਤਾ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੀ
 ਸਿੱਖਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਲਾਹੌਰ ਜੁ
 ਆਈ ਤਾਂ ਬਿਰਾਸਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੁਖਦੇ
 ਤੇ ਚੁਕ ਚੁਕ ਸੜਦੇ ਵਿਰਾਗ ਦੀ ਅਣਖ ਕੰਨੀ
 ਪਈ ਸੁਣਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਨ ਨੂੰ ਦੇੜੀ
 ਆਈ, ਅਰ ਅੰਸੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦਰਦ ਦੇ ਬੰਕ
 ਨਾਲ ਬਾਤ ਚੀਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ ਦੁਖ
 ਦਾ ਜੰਦਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਅਰ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਤੇ
 ਸਿਰ ਖੀਤੀ ਵਿਥਿਆ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ।
 ਇਸ ਮਾਈ ਦਾ ਨਾਮ ਲੋਕੀ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਸੀ
 ਕਰਕੇ ਸੱਦਦੇ ਸਨ। ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਸੁਣਕੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿੱਤਾ, ਅਰ ਟੁੱਟੀ ਆਸ ਦੀ
 ਮੰਗਲੀ ਮੁਕ ਚੌਢਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ
 ਫਿਕਰ ਨਾਂ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਚਬਰੁਰ
 ਭਾਬ ਉਠਾਓ, ਅਗਲ ਪੁਰਖ ਜਾਣੀ ਜਾਣ

ਪਰਮ ਇਆਲੂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਮਲ
 ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬਚਨ ਚਿਹਨਾਂ ਦੇ ਢੱਟਾਂ ਪਰ
 ਮਨੁਮ ਵਾਂਗੂੰ ਠੰਢ ਘਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਪਿਛਲੀ
 ਯਾਦ ਦੇ ਨੌਹ ਢੱਟਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਢਿੱਲ ਢਿੱਲ
 ਸੁਟਦੇ ਅਰ ਤੁਹਕ ਤੁਹਕੇ ਚਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਾਂ
 ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਪਰ ਭੀ ਝੌਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਚਿਹ
 ਪਿਆਰੀ ਕੁਝ ਸ਼ੈਲੀ ਪੂਰੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਕਿ
 ਕਿਸੇ ਚੱਲੇ ਘਾਬਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਭੋਂ
 ਉਸਨੇ ਭੋਗ ਹੀ ਚਿਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲਾ ਦਿਤਾ।
 ਦੇ ਬਕਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਦੀ, ਚਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾ-
 ਉਂਦੀ ਅਰ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਚਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਠੇ ੨
 ਬਚਨ ਸੁਣਾਉਂਦੀ। ਮਾਲਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੀ ਘੱਟ
 ਮੌਂਦੀ ਹੋਈ ਸੀ, ੧੨ ਬਜੇ ਹੀ ਮੰਜੇ ਤੇ ਉਠਕੇ
 ਬਠ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਪਹੁ ਫੁਟਾਲੇ ਤਕ ਬੈਠੀ
 ਰਹਿੰਦੀ, ਸਵੇਰੇ ਫੇਰ ਮੌਂ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ
 ਉਸਦੀ ਰਾਤ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਲੱਗਦਾ, ਦਿਨ-ਫੀਲੇ ਦੇ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਨੀਂਦ
 ਬਰੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ
 ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ, ਅਸਮਾਨ ਦੇ
 ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਤਾਰੇ ਇਸਨੂੰ ਬਹਿਰ ਲੱਭੇ, ਦਿਲ
 ਵਿਚ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਧੌਂਕ ਨੇ ਭੰਬੀਆਂ ਦੇ

(੧੫)

ਕਪਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੇ ਅੱਧ ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ, ਜੀ
ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ
ਅਰ ਦਿਲ ਦੇ ਹਾਹੁਕੇ ਨਾਲ ਟਿਰੇ' ਖੋਲੀ:-

ਮਰ ਜਿੰਦੇ ਮਰ ਅਲਖ ਮੁਕਾਈ,
ਜੀਵਨ ਕੋਲੋਂ ਆਸ ਬੁਕਾਈ।
ਏਸ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਭ ਸਿਆਧੇ,
ਨਾਂ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ, ਨਾਂ ਦੁਖ ਜਾਧੇ।
ਠੱਗਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ,
ਘਾਪੀ ਲੋਗ ਨਾਂ ਕੋਈ ਪੁੰਨੀਆਂ।
ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਹਾਏ ਮਾਏ,
ਜੀਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤਦੇ ਦੁਖ ਪਾਏ।
ਮਾਰ ਦੇਂਦੀਓਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਕਰ,
ਕਾਹਨੂੰ ਰੁਲਦੀ ਅਜ ਦਿਨ ਤਾਕਰ।
ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਬਿਨ ਮਰਨੋਂ,
ਕੋਈ ਦਾਜੁ ਨਹੀਂ ਬਿਨ ਮਰਨੋਂ।
ਕੋਈ ਸਾਜਨ ਨਾ ਸਤਸੰਗੀ,
ਕੋਈ ਸਾਥ ਨ ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਅੰਗੀ।
ਸਾਥ ਠੱਗਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਲਿਆ,
ਰੋਵੇ ਇਕ ਕੀ, ਚੁੱਗਾ ਗਲਿਆ।
ਦਿਨ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਰਾਤੀਂ ਸੋਣਾ,
ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਸਨਿਆਂ ਆਪਾ ਕੋਣਾ।

(੨੬)

ਖਾ ਕੇ, ਪੀ ਕੇ, ਹੱਸ ਕੇ, ਮੈਂ ਕੇ
 ਰੋ ਕੇ, ਪਿੱਟ ਕੇ, ਬਹਿ ਕੇ, ਭੁੱਕੇ,
 ਡੇਕੜ ਮਾਕ ਵਿਖੇ ਰਲ ਜਾਣਾ,
 ਜਿਸਦਾ ਲੱਭਦਾ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਣਾ।
 ਕਿਉਂ ਨਾ ਅੱਜੇ ਹੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਵਾਂ
 ਮਿੱਟੀ ਹੋਕੇ ਖਾਕ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।
 ਕੁਸ ਮਰਨਾ ਜੇ ਅੱਤ ਦੁਖ ਪਾਕੇ,
 ਕਿਉਂ ਨਾ ਛੁਟੀਏ ਅਲਖ ਮੁਕਾਕੇ।
 ਜੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ ਹੋਵੇ,
 ਜੀਵ ਤੁਰਤ ਹੀ ਕਰ ਓ ਲੇਵੇ।
 ਜੀਵੇ ਓਹ ਜਿਸ ਹੋਰਣ ਖੁਸ਼ੀਆਂ,
 ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਰੁਸੀਆਂ।
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਾਰੂ ਭਾਮੇ,
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਣ ਨ ਚੰਨ ਤਮਾਸ਼ੇ।
 ਉਸਦਾ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਰੀਗਾ,
 ਹੋ ਮਨ, ਮਰਨੇਂ ਬਰੀਂ ਨ ਸੰਗਾ॥
 ਇਸਤਰਾਂ ਚੋਇਆਂ ਉਸਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਰੁਕ
 ਯਾਦੀ ਤੇ ਪਤੀ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਢੇਰ ਢੇਰ ਤਕ
 ਦੋਵੇਂ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਆਪਣੇ
 ਮੰਜੇ ਤੇ ਖੈਲੀ ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ, ਤੇ ਢੇਰ ਲੰਮੀ ਪੈ
 ਯਾਦੀ ਉਹ ਥੀ ਵੇਖ ਲੇਰ ਯਾਦੀ। ਮਾਈ ਰੋਰ

ਉਠ ਬੈਠੀ ਤੇ ਸਾਹੀ ਚਾਤ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਪਰ
ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ ਅੱਜ ਮਾਈ ਨੂੰ ਤਰਕਸਾਰ ਖੇਡੇ ਦੇਖ
ਲਿਆ ਸੀ। ਉਧਰ ਮਾਈ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਫਿਕਰ ਅਤ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ ਏਹੀ ਸੋਚਾਂ ਮੋਢੇ
ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਠ ਰਖਯਾ ਕਰੇ, ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਵੀ ਏਹ ਦਫ਼ਾ ਬਨ ਰਹੀ
ਸੀ :-

ਬਰੀਦਾ—ਤਨੁ ਸੁਭਾ ਪਿੰਜਰ ਖੀਆ ਤਲੀਆਂ ਦੁੰਡਹਿ ਕਾਕਾ
ਅਜੇ ਸੁ ਰਖ ਨ ਬਹੁਕਿਓ ਦੇਖ ਬੰਦੇ ਦੇ ਭਾਵ ॥ ੬੦ ॥

੩.

ਮਾਂ ਪੀਰ ਸਰੀਰਿ ਜਲਨ ਹੋ ਕਰਕ ਕਰੋਜੇ ਮਾਈ।
ਅੰਸੀ ਬੇਦਨ ਉਪਰ ਅਹੀ ਰਈ ਰਾਗ ਅਉਖਧ ਨਾਹੀ।

[ਸੋ: ਭੀਖਣ

ਸੁਹਾਗੇ ਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ ਇਕ ਚਾਤ ਮਾਲਾਂ ਨੂੰ
ਬੈਠਾ ਦੇਖਕੇ ਭਰਮ ਚਿੰਤੀ ਖਾਧੀ। ਦੂਏ ਦਿਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਰ ਤੱਕ ਕੀਤੀ, ਵੇਰ ਭੀ ਉਹੋ
ਹਾਲ। ਇਥੋਂ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜੋ
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੌਂਦੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਉਠਦੀ ਹੈ ਅਧੀ
ਚਾਤ ਤੋਂ ਪਹੁ ਵੁਟਣੇ ਤਕ ਕਿਸ ਨਮਿੱਤ
ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੈਠਕ ਨੂੰ ਪਕਟ ਨਹੀਂ

ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਭੋਂ ਲੁਕਾਉਂਦੀ । ਫੇਰ ਇਕ
 ਹੋਰ ਥੱਲ ਦੇਖੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ
 ਕੁਝ ਵੱਖਰਿਆਂ ਬੈਠਕੇ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਅਰ ਪਤਾ
 ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ । ਤੀਸਰੀ
 ਇਕ ਹੋਰ ਥੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂਨੂੰ ਸੁਣੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਛਕਾਕੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਸੇਵਾ
 ਨੂੰ ਆਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਸਾਡੇ ਘਰੇਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਚੌਥੀ ਇਹ ਕੁਰੀ ਕਿ
 ਜਦ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਡੇ ਘਰੇਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਤੇ ਸੇਵਾ
 ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਕੋਠੇਰ ਬਚਨ ਬੀ ਸਹਾਰਦੀ ਹੈ
 ਤੇ ਫੇਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਫਿਲਾਸੋਫੀ ਬਾਤ ਕਰਦੀ ਹੈ,
 ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਭੇਦ ਹੈ ? ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ
 ਵਹੁਟੀ ਭੱਭਰੂ ਦੇ ਸੀ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਿ ਖੋਜ
 ਕਰੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਰ ਫਰਕ ਸੀ। ਅੱਕੇ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਕ ਦੇਖੇ ਸਨ ਜੋ ਇਥਚਾਹੀ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਰਾਂ, ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਕਰ ਕਰਦੇ
 ਸੇ, ਤੇ ਇੱਥੇ ਕੁਲਵੰਤੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਿਲੀ ਜੋ
 ਹਰ ਬਾਤ ਦਾ ਛਿਪਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾ-
 ਤਮਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਦਰਦ ਵੇਭਣ
 ਵਾਲੀ ਭੈਣ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਜੋ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ

ਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਹੋਕੇ
 ਬਾਬਰ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਦਰਬਾਰ
 ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸਤੇ ਵੱਖਰਾ
 ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਬੀ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਕਿਸਨੂੰ
 ਚੁੰਗਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਨਿਮਤਾ ਬੀ ਰਖਦੀ ਹੈ
 ਬੀਰਜ ਵਾਲੀ ਬੀ ਹੋ, ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਉਲਾਂਡੇ ਤੇ
 ਆਬਾਸ ਤੇ' ਬੇ ਪਰਵਾਹ ਹੋ, ਪਰ ਫੇਰ ਵਰਤਦੀ
 ਤੇ ਤੁਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਮਿਸਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ,
 ਅਰ ਮਿਸਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਦੁਖ ਦਰਦ ਵੰਡਦੀ ਹੈ,
 ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਕੋਂ ਅਨੁਹੀਂ ਨਹੀਂ ਭੋਗਦੀ।
 ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੰਪਤੀ ਦੀ
 ਸੁਰਤ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ। ਜਾਂ ਇਹ ਆਹਕ
 ਮਿਲਿਆ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਭੰਘੇ ਵਹਿਣ
 ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਪਈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋ ਵਜੇ
 ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ
 ਅਭੋਲ ਬੈਠੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਦਿਨ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗੇ
 ਨੇ ਇਹ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਘਰੋਂ
 ਜਾਂਦੀ ਤਦ ਮਗਰ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ। ਸੋ
 ਉਸਨੇ ਇਹ ਕੌਤਕ ਭਿੱਠੇ:—

੧. ਮਾਈ ਮਾਛੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੀ

ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਕਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੀ । ਉਥੇ
 ਇਕ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦਾ ਸੁਹਾ ਖੜਕਾਇਆ,
 ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਬਾਲ ਨੇ ਸੁਹਾ ਖੋਲਿਆ, ਮਾਈ
 ਅੰਦਰ ਲੇਘ ਯਈ । ਸੁਹਾਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ
 ਸਹੇਲੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਬੈਠੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ
 ਘਰ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ । ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ
 ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਜੁਆਰੀਏ ਦੀ ਸਤਵੰਤੀ
 ਵਹੁਟੀ ਬੈਹਈ ਹੈ । ਪਤੀ ਨੇ ਧਨ ਧਾਮ ਜੁਥੇ
 ਵਿੱਚ ਉਡਾਇਤੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਦੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ
 ਲੈਂਦਾ । ਜਦ ਕਦੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ
 ਪਹਿਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਖੋਹ
 ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਦੋ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਲ ਹਨ,
 ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਲ ਅੰਜ ਦਸਦਿਨ ਹਏ ਜਨਮਿਆਂ
 ਹੈ । ਘਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਕੱਪੜਾ ਉੱਤੇ ਨੂੰ
 ਨਹੀਂ, ਸਾਕ ਅੰਗ ਕਰੀਬ ਨੀ ਜਾਣ ਕੇ ਫੁੜਦੇ
 ਨਹੀਂ, ਤੇ ਗਲੀ ਗੁਆਂਢ ਜੁਆਰੀਏ
 ਤੋਂ ਭਰਦੇ ਕੁਝ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ । ਪਰ
 ਕੋਈ ਲੋਖਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਸੂਰ ਦੀ ਇੱਕ
 ਤੀਵੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆ ਪੁੱਕਰੀ ਹੈ । ਆਟਾ ਦਾਣਾਂ
 ਉਸਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਪ
 ਮਾਲਸ਼ ਕਰਦੀ ਤੇ ਮੁੱਠੀਆਂ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਕੱਪੜੇ

ਜੋ ਦੇ'ਦੀ ਹੈ', ਨਵੇਂ ਥੀ ਲੈ ਵਿਤੇ ਸੁ, ਰੋਟੀ
ਖਕਾਕੇ ਥੀ ਖੁਆ ਦੇ'ਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਮਾਈ
ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਬਣਾਂਥੀ ਆਉ'ਦੀਆਂ
ਹਨ । ਸੁਹਾਗੇ ਨੇ ਪਰਦੇਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਤਾ
ਥੀ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ ਮਾਲਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ
ਸੰਬੰਧ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਰੋਬ ਤਰਸੀ
ਆਉ'ਦੀ ਹੈ ।

੨. ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੀਆਂ ਥੀਥੀ ਨੂੰ ਅਚੇਤਾ ਹੋ
ਗਿਆ, ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ
ਬਹਿਤ ਧੀਮੀਂ ਤੇ ਚੁਪਚਾਪ ਭੀਮੀਂ ਜਿਸਦੇ
ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ
ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਾਨੀ ਵਧੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਮਨ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਤੇ ਆਹਰੇ
ਲਗਦਾ ਗਿਆ । ਦੁਏ ਦਿਨ ਸੁਹਾਗੇ ਨੇ ਵੇਰ
ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਾਂ ਰਿਕੀ
ਮਾਰਾਂ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਦੀਵਾਨ ਪੇਸ਼ਾ ਮੱਲ ਸਾਹਣੀ
ਦੇ ਘਰ ਗਈ । ਇਸ ਵੱਡੇ ਘਰ ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ
ਪਹਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਕੀ ਕਰਦੀ ਤੇ ਕਿੱਕੂਰ ਪਤਾ
ਕੱਢਦੀ ? ਇਸੇ ਵਿਕਰ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਜਰਾਕੁ
ਪਰੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਖੜੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਠਿਕ ਮੈਰਲੀ

ਆਈ। ਇਹੋ ਮੇਹਰੀ ਸੁਹਾਈ ਦੇ ਦੇਖੇ ਘਰੋਂ
 ਪਾਣੀ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੁਹਾਓ ਨੇ ਇਸਨੂੰ
 ਵਿਬਿਆ ਖੁੱਛੀ। ਉਸਨੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮਾਈ
 ਮਾਲਾਂ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨਣੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।
 ਇੱਥੇ ਕਦੀ ੨ ਇਹ ਮਾਈ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਆ
 ਆਈ, ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਤ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ
 ਮੇਠ ਦਸ ਇਸਤਰੀਆਂ ਬੀ ਆ ਜੜਦੀਆਂ
 ਹਨ। ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੀ
 ਹੈ, ਅਰ ਕੋਈ ਭਜਨ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਬੀ ਮੋਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਧਾ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੁਗਦੇ ਚਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ
 ਜਲ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਪਯੋ
 ਕਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖਰਚਾ
 ਉਂਦੀ ਹੈ। ਨੌਕਰਾਂ ਕਮੀਣਾਂ ਤੇ ਬਕੀ ਕਰਖਾ
 ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੀਕਾਰ ਮਾਣ ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ,
 ਪਰ ਪਚਵਾਹ ਬੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ।
 ਸੁਹਾਓ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ—ਭੈਣੇ! ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਨੂੰ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਧਮ ਦਿਖਾਏਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ
 ਦਿਲੀਆਂ ਨਾ ਦੇ ਸਕਾਂ। ਮੇਹਰੀ ਬੋਲੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ
 ਰਾਜਬ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਹੌਸਲਾ ਰਖਣਾ।
 ਕਾਲੇ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਚਲਣਾ

ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਦੇਵਾਂਗੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂ
ਕਦੇ ਸਹੀ ।

੨. ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਹਾਗੇ ਮਕਾਨੇ ਮਕਰਗਈ।
ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਸਰਾਂ ਦੇ ਮਹਲੇ ਮਾਈ
ਜਾ ਵੜੀ। ਇਥੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਗੁਜਰੀ
ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਵੜੀ। ਇਸ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਪਤੀ
ਮਰ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਤੇ ਮਕਾਨੇ ਅਣਾਈ ਦੇ ਕਾਰਣ
ਲਕੌਰੇ ਥੀ ਮਰ ਗਏ, ਇਕ ਯਾ ਖਾਕੀ ਸੀ, ਜੋ
ਉਹ ਥੀ ਮਰ ਗਈ। ਇਸਦੀ ਵੇਸੀ ਬੰਦ ਪੈ
ਯਈ। ਮਾਈ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਥਾਂ ਲੈ
ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਟੁੱਟ ਕਮਾਕੇ ਖਾਲ
ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸਕਾ ਦਾ ਦੁੱਧ ਮਾਈ ਮਾਲਤੀ
ਦੇ ਚਾਰ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ
ਬਜ਼ਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮੇਲ ਵਹੀਕ ਮਿਲਦਾ। ਮਾਲਤੀ
ਦੀ ਬੇਗਰਜ ਨੇਕੀ ਦਾ ਉਸ ਘਰ ਧੀਸਾ ਅਸਰ
ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਥੀ ਮਾਈ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਵੱਡੀ
ਅਰ ਮਾਈ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਭਜਨ ਗਾਉਣ ਲੱਗ
ਪਈ। ਇਹ ਹਾਲ ਸੁਹਾਗੇ ਨੂੰ ਦੋ ਗੁਜਰੀਆਂ
ਦੇ ਬਗਰੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ
ਵਧਕੇ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਭਰ ਕੇਵਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

(੨੪)

ਕਿ ਉਸਦਾ ਦੋਹ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਪੱਖ ਸ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ ॥

੪. ਇਸ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕੀ
ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਕਿਲੇ ਦੇ ਪਰੇਡੇ
ਦਰਜਾ ਦੇ ਕਨਾਰੇ ਬੱਲ ਵਿਚ ਲੰਘ ਲਈ,
ਉਸ ਦਿਨ ਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਤੀਮੀ
ਤੇ ਇਕ ਨੌਕਰ ਸੀ। ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਇਕ
ਵਿਹਲਕੇ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕ ਨਗਨ ਵਕੀਰ ਪਿਆ
ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਦੋਹ ਵੇਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਲਾਂ ਅੱਥ
ਉਸ ਆਦਮੀ ਤੇ ਤੀਵੀਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਘਾਵਾਂਪਰ
ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਕੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਦੀਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ
ਖੁਆਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਜੇ ਬਹੁਤ
ਥੱਲੇ ਤਕ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਏ। ਪਰ
ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਹਾ ਦੁਸ਼ਾ। ਹਮਾਰਾ
ਧਰਮ ਭੰਗ ਕਰਤੀ ਹੈ, ਹਮ ਬੇਹਰ ਮੇਂ ਨਹੀਂ
ਜਾਣੇਗੇ, ਯਹੀਂ ਮਰੇਗੇ।” ਇਸ ਖਿੜਕ ਨੂੰ
ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਮੱਥਾ ਮੈਲਾਕੀਤੇ ਦੇਸਹਾਰਿਆ
ਤੇ ਸੱਤ ਬਚਨ ਕਹਿਕੇ ਚਲੀ ਆਈ; ਤੇ ਰਾਹ
ਵਿਚ ਸਾਬਣ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਆਈ ਕਿ
ਬੀਮਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਕੁੱਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁੱਝ
ਨਹੀਂ ਕਰਨਾਂ, ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜਾਣੀ।

ਭਲੇ ਨਾਲ ਭਲਾ ਹੋਣਾ ਐਥਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬੁਢੇ
ਨਾਲ ਭਲਾ ਹੋਣਾ ਸਭਸੰਗਤ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ॥

੫. ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਸੁਹਾਕੇ ਨੇ
ਮੈਂਹਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ, ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹਰਾਨ ਹੋਣ
ਤੇ ਆਖਣ ਇਹ ਕੀ ਅਸਚਰਜ ਖੇਲ ਹੈ, ਇਸ
ਮਾਈ ਨੂੰ ਕੀ ਪਦਾਰਥ ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ
ਬਰ ਵੇਲੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਖੀਆਂ
ਦੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਂਦੀ ਹੈ ? ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ
ਇਸਦੀ ਇੰਨੀ ਹੈ, ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ
ਸੁਆਣੀਆਂ ਇਸਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਛਾਂਵਾਂ ਕਰਦੀਆਂ
ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਭ
ਨਿਰਮਾਨ ਵਰਤਦੀ ਹੈ । ਦੋਵੇਂ ਸੋਚਣ, ਪਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਬੜੇ ੨ ਉੱਚੇ ਪਰਬਤ
ਦੇਖੇ ਸਨ, ਇਹ ਘਾਟੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸਮਝ ਵਿਚ ਕੀ ਆਵੇ ?

ਕੱਲ ਕੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂਹਰੀ ਨੇ ਸੁਹਾਕੇ ਨੂੰ
ਆ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਫੇਰ ਚਿੜੀ ਮਾਰਾਂ ਦੀ
ਭਲੀ ਵਿਚ ਕੱਠ ਹੈ, ਜੇ ਚਲੇ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲੈ ।
ਸੁਹਾਕੇ ਨੇ ਮਹਿਰੀਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ
ਮਹਿਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਿਰੀ ਬਣਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ
ਘਰ ਆਈ । ਅੱਗੇ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਜ਼

ਜਦੋਂ ਫਰਸ਼ ਵਿਛਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਤਸੰਗਤਾਂ
ਸੁਜੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ, ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ
ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਸਦ
ਓਹ ਆਗਈ, ਤਦ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਸਾਰੇ
ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਚਾਰੀ ਸੁਹਾਗੇ ਨੂੰ ਥੀ
ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਪਰਲੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਹਿਰੀ
ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਮਨੋਹਰ ਧੁਨ ਅੰਦਰੋਂ
ਆਵੇ ਕਲਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਧੂਹੇ, ਪਰ ਸਮਝ ਨਾ ਪਏ
ਕਿ ਕੀ ਹੈ ?

ਜਦ ਓਹ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਚੰਗ ਲਾਲ, ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਾਨੋਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ
ਝੁੱਲੂ ਝੁੱਲੂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਸ਼ਾ
ਦੇਖਕੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਨਿਕਲ ਪਏ, ਸੋਚੇ,
ਹੇ ਭਗਵਨ! ਕੋਈ ਐਸੀ ਵਸਤੂ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ? ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕੀ
ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਸ ਬਾਰੀ ਲੰਮੇ, ਪਤਲੇ,
ਸਿੱਧੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਕੁਰਮੁਖੀ ਦਾਰੂਆਂ ਵਾਲੇ
ਬੀਬੇ ਮਨੁੱਖ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰੇ ਲਾਲ,
ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਤੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਤ ਹਨ,
ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਪਨ ਜਿਹੇ ਛੱਕ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਆਂ ਨੇ ਸਤਕਾਰ ਨਾਲ

ਥਿਠਾਕੇ ਭੋਜਨ ਛੁਕਾਇਆ । ਇਹ ਭੋਜਨ
ਦੀਵਾਨਣੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ।
ਸਾਰੀ ਸੋਢਾ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤੀ, ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ
ਬੀ ਆਪ ਮਾਂਜੇ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਹੱਥ ਬੰਧੀਖੜੇ
ਹੀ ਰਹੇ । ਮਗਰੋਂ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਦੀਵਾਨ-
ਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖੁਲਾ-
ਇਆ, ਸਭ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਛੁਕਿਆ, ਫਰ
ਬਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਏ ਨੂੰ ਘੁਟ ਘੁਟਕੇ
ਮਿਲੀਆਂ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪੈ ਕੇ ਬਿਦਾ ਹੋਈਆਂ ।

ਅੱਜ ਦਾ ਭਿਰਤੀਤ ਬੀ ਸੁਹਾਨੇ ਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ
ਸੁਣਾਯਾ । ਅਚਰਜ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ
ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦਸ
ਦੇਵਾਇ ਤੇ ਪੈਰ ਫੜਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪੁੱਛ ਲਈਏ,
ਪਰ ਫੇਰ ਝਰ ਆਏ ਤੇ ਪੁੱਛਦੇ ੨ ਰਹ ਜਾਣੇ ।
ਸੋਚ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

ਜੁਵੇਦੀਏ ਸੁਹਾਗ ਕਉ ਤਉ ਤਨ ਸਾਈ ਕੋਤ ॥

ਸਿਨੀ ਨਾਉ ਸੁਹਾਗਣੀ ਤਿਨਾ ਚਾਕ ਨ ਚੋਰ ॥

DBA000002445PAN

੪.

ਵੈਰਸਰਮਕ੍ਰਮਿਯਾਤਿਅੰ ਪਿਆਰੇ ਅਨਿਬੰਧਨਿ ਦੁਖਪਾਇ।
ਸਾਥਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸਰਿਅੰ ਪਿਆਰੇ ਬਹੁਤੀ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥

(ਸੋਫਤ ਮ: ੫। ੮-੯)

ਹੁਣ ਦੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਨਾਲ ਪਜਾਰ ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਭਰ ਵੇਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਬੀ ਦੇਖਣੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈਗਿਆ ਹੋ ਅਰ ਇਨ ਰਾਤ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਬ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਥਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਦਾ ਪਰ-ਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵੇਖੀ ਮੁਥਾਉ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਪੂਰਾ ੨ ਅਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

੬. ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਤਕਕਸਾਰ ਜੋ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਤਦ ਬੇਬਸੀ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਬੈਠੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਨਾਨਕ' ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਦੇਵਨੇਤ ਮੈਂਹਗਾ ਜਾਗਦਾ ਸੀ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਕੁਝ ਹਰਾਨਿਆਂ। ਸਵੇਰੇ ਬਹੁਤੀ ਨੂੰ ਕਹਿਲ ਲੱਗਾ, ਛਾਗਵਾਨੇ। ਇਕ ਮਾਲਾਂ ਤਾਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਚੋਲੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਰਾਤੀ ਇਸਨੇ ਇਕ ਬਿਸ਼ਨਪਦਾ ਆਖਿਆ, ਉਹ 'ਨਾਨਕ' ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ,

(੨੯)

ਜਿਸਦੀ ਕੀ ਅਮਰੁ ਖੌੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹਦੇ,
ਉਸਨੇ ਅਪਨੇ ਚੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਭੀਗਾ ਸਾਧ ਛੁਡਾ
ਦਿੱਤਾ ਹਨ, ਤੇ ਵਰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ
ਰਖਿਆ। ਥਾਰੇ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਇੱਕ ਲੰਗਰ
ਤੋਂ ਖੁਆਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਏਸਤਰਾਂ ਜੋ ਜਾਤ ਬ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਕਰੇ ਉਸਨੂੰ ਦਰਬਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਰ
ਦੇ ਦੋ ਪੰਡਤ ਸ਼ਾਸਤਰਾਚ ਨੂੰ ਗਏ ਸੇ, ਸੇ ਇਕ
ਮੁਕ ਆਇਆ। ਥੁਜੇ ਮੰਗੂ ਮੱਲ ਨੇ ਖਾਲਿਆ,
ਸ਼ਾਸਤਰਾਚ ਕਰਕੇ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਸੇ ਉਸਦੀ
ਬੱਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਐਸੀ ਮਾਝੀ ਕਈ, ਜੋ ਫੇਰ
ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵੇਲ
ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਡਤ ਬਜਾ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਵੇਦ
ਵਕਤਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕੋਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਲਾਮ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕੂਕਦੇ
ਹਨ, ਥੋਸ ਢੇਰੀ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਹਾਗੇ ਇਹਸੁਠਕੇ
ਫੇਰ ਚੰਗਾਨ ਹੋ ਲਈ, ਤੇ ਬੋਲੀ-ਹਾ ਹਾ।
ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਉਹੋ ਪੋਲ ਲਕਾ ਨਿਕਲਣ। ਢੇਰ
ਚਿਰ ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਆਖਣ ਲਗੀ-ਪਤੀ ਜੀ।
ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ
ਕੁਝ ਮਾਝੀ ਮਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿੱਠਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਚਰਜ

ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪਰ ਥਰਾ ਰਹਿਣ ਦੀ
ਖੋਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ । ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—
ਬੈਠਾ ਤੁਹਾਡੀ ਰਜ਼ਾ !

੨. ਇਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਆਬਰਸ ਕੋਤਕ ਵਰ-
ਤਿਆ, ਮੇ'ਹਰੇ ਨੂੰ ਤਪ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਦੁਖੇ ਦਿਨ
ਸੁਹਾਗੇ ਨੂੰ ਬੀ ਕਸ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ । ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ
ਇਕੋ ਸੁਕੜਾ ਐਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਲਹਿਣੇ
ਭਿਹਾ, ਉੱਨੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਭੱਠ
ਤਪੇ । ਸੰਥ ਸਵੇਰੇ ਮਲੁਮ ਹੋਵੇ ਤਪ ਉਤਰਲ
ਲੱਗਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਪਹਰੇ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚਿਹ
ਭਾਂਬੜ ਮਰੇ ਕਿ ਮਾਨੇਂ ਭੁਜ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ।
ਜ਼ਾਦਰੇ ਦੇ ਦਿਨ, ਹੁੱਸੜ ਤੇ ਵੱਟ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ,
ਪਰ ਜ਼ਾਬਾਬ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਉਸਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਦੇਇਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਜਾਤੀ ਜਾਗੇ ਕੱਤੀਆਂ,
ਇਨ ਢਾਕੇ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਵਾ ਦਾਰੂ
ਸੰਥਾ, ਖਿਦਮਤ ਬਾਬਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਹਕੀਮ
ਸਿਆਲੇ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਈ ਫੀਸ ਯਾ ਦਾਰੂ ਦਾ ਮੁਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ
ਕੋਈ ਬੀ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ । ੨੧ ਦਿਨੀਂ ਤਪ
ਦੁੱਟਾ । ਤਪ ਤਾਂ ਦੁੱਟਾ, ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦੁੱਟ
ਲਾਈ । ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਏ । ਪਰ ਸਹਜੇ ੨ ਜੋਰ

ਵਿਰਿਘਾ, ਅਰ ੨੫ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਾਜਤ
 ਚੰਗੀ ਢਿਰ ਆਈ। ਹੁਣ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਤੁਰਨ
 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਈ, ਦੀਪਤੀ ਆ ਲੁੱਲੂ ਮਾਲਾਂ ਦਾ
 ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਰ ਅਜੇ ਤਕ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਏਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ' ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਕਿ
 ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ
 ਕੀਤੀ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਤਕ ਸਾਡੇ ਘਰਦਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ,
 ਇਲਾਜ ਪਰ ਕੋਭੀ ਨਹੀਂ ਲੁਆਈ, ਧੀ ਪੁਤ
 ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਵਿਆਹੁਣਾ ਨਹੀਂ, ਸੰਸਾਰਦਾ ਕੋਈ
 ਕੰਮ ਇਸਦਾ ਸਾਡੇ ਗੋਚਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੋਰ
 ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਐਥੀ ਵਿਛ ਕਈ ਹੈ? ਸੋਚਾਂ
 ਸੋਚਦੇ, ਝਰਦੇ, ਸਿਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਅੰਤ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਗਿਆ। ਮਾਲਾਂ ਨੂੰ
 ਆਖਣ ਲਗੇ—ਬੇਬੇ ਜੀ! ਤੁਸਾਂ ਹੁਣ ਤੁਰ ਜਾਣਾ
 ਹੈ, ਸਾਡੇ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦਾ ਉਤ੍ਰ ਦੇਈ ਜਾਣਾ।
 ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਭਾਰੀ ਦੀਠਤਾ ਨਾਲ
 ਭਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਭਾਗੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
 ਜੀਐ ਹੀ ਇਸੇ ਲਈ ਹਾਂ ਕਿ ਸੇਸਿਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ
 ਵਿਚ ਕੋਭੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹੀਏ ਤੇ ਭਰਮ ਦੀਆਂ
 ਯਹਰਾਂ ਨਾਲ ਪਛੜੀਏ ਰਹੀਏ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੇ
 ਪਰ ਕੋਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਰੋਰ ਉਹਦੀਠਤਾ

ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ ਸੁਭਾਵ ਬਦਲਨਾ ਕਠਨ ਹੈ।

ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਚੁੱਸਕੇ ਬੋਲੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਤਾਰਿਓਂ ! ਜੇ ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛੋ, ਮੈਂ ਦੋਸਟ ਨੂੰ ਹਾਸਰ ਹਾਂ। ਸੁਭਾਵ ਬਦਲਨਾ ਕਠਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰੇਉੜੀ ਦਾ ਫੇਰ ਹੈ, ਇਸ ਫੇਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਨਾ ਕਠਨ ਹੈ। ਜਦ ਨਿਕਲਿਆ, ਫੇਰ ਸਭ ਸਾਫ਼ ਰਜ਼ਾ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ॥

ਮੈਂਹਰਾ ਬੋਲਿਆ—ਬੇਬੇ ਜੀ ! ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਡਾ ਸਾਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਾਡਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਾਕਾਂ ਸਾਡੀ ਥਾਤ ਨਹੀਂ ਪਛੀ। ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ? ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਸਾਡੇ ਗੋਚਰਾ ਅਜ਼ਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੇਗਰਬ ਬੈਠਲਬ ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਬੀ ਖਪਾਇਆ, ਸੇਵਾ ਬੀ ਕੀਤੀ, ਦੁਖ ਬੀ ਖੱਲੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੀ ਜਾਓ ?

ਮਾਲਾਂ—ਕੁਝ ਕਠਨ ਥਾਤ ਨਹੀਂ। ਲਓ ਉੱਤਰ ਸੁਣੋ (੧) ਤੁਹਾਡਾ ਮੇਰਾ ਸਾਕ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਾਲ

ਹਾਂ, ਸਹੋਦਰਤਾ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਤੇ ਸੰਬੰਧ ਹੈ (੨)
ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਬਿਨ ਮਤ-
ਲਬ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਜਿਹੀ
ਨਿਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸੁਆਰਥ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ
ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ
ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ,
ਤੇ ਪਿਤਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਮੈਂ
ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ। ਹੁਣ
ਦੱਸੋ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ?

ਸੁਹਾਗੋ-ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਕੋਂ ਹੋਰ ਭਰੋੜੀ
ਏਕਾ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ
ਅਸੀਂ ਬਾਲਕ ਹਾਂ ?

ਮਾਲਾਂ-“ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ
ਮੇਰਾ ਕੁਰਹਾਈ” ਉਹ ਪਿਤਾ ਇਕ ਹੈ, ਜਗਤ-
ਪਿਤਾ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਯਾਵਤ ਜੀਵ ਹਨ, ਸਭ
ਉਸਦੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਸਾਡਾ ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ
ਦਾ ਸਨਬੰਧ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਸੁਹਾਗੋ-ਪਰ ਮੇਸੂਤ ਤਾਂ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪਰ ਮੇ-
ਸੂਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅੱਜੇ ਬੀ
ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਕੰਨੀ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ? ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼

ਕਿਸਤਰੀ ਇਸ ਪੁਰ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਖਲੋਤੇ ਹੋ ?

ਮਾਲੀ—ਹਾਂ ਜੀ, ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਬੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਦਸਦੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਕੇ ਪਰਤੱਖ ਨਮੂਨਾ ਬਣਕੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਛ ਸੀਵਾਂ ਦਾ ਸਨਬੰਧ ਸਹੋਦਰਾ ਦਾ ਹੈ। ਚਿਹ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਨਹੀਂ, ਪਰਤੱਖ ਨਮੂਨਾ ਬਣਕੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਪਿਤਾ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਮਾਲਕ ਪਾਲਕ ਹੈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਵੱਲੋਂ ਪੂਜਾ, ਨਮ-ਸਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਉਸ ਜੈਸਾ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਖੱਲ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਿਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਨੇ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ। ਉਸਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨਾਂ ਫਸੇ। ਉਸ ਕਰਤਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਮਾਣੇ, ਤੇ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਤਿਲ ਉਸਨੂੰ ਨਾਂ ਭੁੱਲੇ। ਉਸਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ, ਅਰ ਉਸਨੂੰ ਕੰਠ ਵਿਚ ਪਰੋਕੋ, ਇਸ ਬਾਤ ਤੇ ਚਿਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ।

(੩੫)

ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਆਪ ਪਰਤੱਖ ਨਮੂਨਾ ਹਨ। ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਆਪ ਪਰਤੱਖ ਨਮੂਨਾ ਬਣ ਕੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸਵੰਤ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸਫਲਤਾ ਕਰੇ ਅਰ ਇਸਨੂੰ ਪਰੋਪਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਾਓ ॥

ਸੁਹਾਗੇ—ਕੀਦਸ ਸਕਦੇਹੋਕਿਉਹਕੌਣਹਨ?
ਮਾਲਾਂ—ਅਜੇ ਨਹੀਂ।

ਸੁਹਾਗੇ—ਕਿਉਂ ?

ਮਾਲਾਂ—ਤੁਹਾਡਾ ਹਿਰਦਾ ਅਜੇ ਚਾਨਣੀ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਕਰਮਕਾਂਡਦ ਭੁਮ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਆਯੂ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੌਰ ਦਾ ਸੂਰਜਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂਨੂੰ ਚੁੰਧਿਆਦੇਕਾ।

ਮੈਂਹਗਾ—ਸੌਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਐਸੋਹੀਹਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਰਿੱਤ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਲਾਂ—ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਥਾਤ ਹੈ ਤਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਹਰੇ ਮੋਰੀ ਪਹਿਲੀ ਥਾਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਮੰਬੰਧ ਪਰਸਪਰ ਸਹੈਦਤਾ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤਦ ਜਾਤ ਦਾ ਹਿਕਾਰ ਤੇ ਕੁਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਮਹੀ ਮੁਰਖਤਾ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਅਨਿੱਕੇ ਵਿਚ

(੩੬)

ਐਸੇ ਵਸੇ ਹੋ ਕਿ ਨਿਕਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਕਰਮ
ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਦੇਖੋ
ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਵਾਕ ਸੁਣਾਵਾਂ:-

ਕਰਣ ਵਾਸ ਮਹਿ ਵਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ । ਏਹਮ ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ
ਉਤਪਾਦੀ ॥੧॥ ਮੇਰੇ ਦੇ ਪੰਡਤ ਬਾਹਮਨ ਕਦੇ ਹੋਏ। ਬਾਹਮਨ
ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਨਮ ਮਤ ਦੇਂਦੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਏ ਤੁ ਬਾਹਮਨ
ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਨਾਇਆ । ਤੂੰ ਘਾਨ ਬਾਟਕਾਹਿਨਹੀਂ ਆਇਆ
॥੨॥ ਤੁਮ ਕਤ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹਮ ਕਤ ਸੁਣ । ਹਮ ਕਤ ਲੋਹੁ
ਤੁਮ ਕਤ ਦੁਧ । [ਬਉਃ ਕਬੀਰ

ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਜਾਤ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕੀ
ਵਡਿਆਈ ਹੋਈ ?

ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਿਸਾ ਹਰ ਸਚ ਪਠਾਓ [ਬਉਃ ਮ:੧
ਜਾਤ ਦੇ ਵਸ ਨੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਚ ਦੇ ਸਿਰ
ਨਿਕੇਜਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਅਗੇ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਜਾਤਹੁ ਜੇਤ ਨ ਪੁਛਹੁ ਜਾਤੀ ਅਕੇ ਜਾਤ ਨ ਹੇ
[ਆਸਾ ਮ:੨

ਸਿਨਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਕਬਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਅਪਨੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦੇ ਕਬਨ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ:-

ਜਾਤਿਕਾ ਕਰਣੁ ਨ ਕਰੀਅਹੁ ਕੋਈ । ਏਹਮ ਬਿੰਦੇ ਮੋਬ੍ਰਹਮਣ
ਹੋਈ ॥੧॥ ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰਬੁ ਨ ਕਰ ਮੂਰਖ ਚਾਵਾਰਾ । ਇਸ
ਕਰਣ ਤੇ ਚਲਹਿ ਬਹੁਤ ਬਿਕਾਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਬਾਰ ਬਰਨ
ਆਖੇ ਸਨੁ ਕੋਈ । ਏਹਮ ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ ਚਿਪਤਿ ਹੋਈ ॥੧॥
ਜਾਤੀ ਏਕ ਸਰਲ ਸੰਸਾਰਾ । ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਂਡੇ ਅਥੇ ਕੁਮਾਰਾ
॥੨॥ ਪੰਚ ਤਨੁ ਮਿਲਿ ਵੇਹੀ ਕਾ ਅਕਾਰਾ । ਅਟਿ ਬਿਧਿ ਹੇ
ਕੁਝੀ ਬੀਸਾਰਾ ॥ [ਬਉਃ ਮ:੨

ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਜਾਤ ਕਿਥੇ ਰਹੀ, ਜਿਸਦੀ
ਫਾਹੀ ਮਹਾਨ ਸਰਪ ਦੇ ਰੱਸੇ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੇ
ਗਲੇ ਜਕੜੀ ਪਈ ਹੈ? ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ
ਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ।

ਮੈਂਹਗਾ—ਮਾਈਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵਾਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,
ਇਹ ਕਿਸਦੇ ਬਹੁ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ
ਬੀਰਦੇਹਨ ਅਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸੱਚ ਵਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ।

ਮਾਲਾਂ—ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੇ ਯੋਗ
ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨਹੀਂ,
ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਕੋਹਣ ਕਰੀ ਚੱਲੋ, ਖੂਠ ਛੱਡੀ ਜਾਓ,
ਹੈਸ ਬਣੀ ਜਾਓ। ਆਪੇ ਕੰਮ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂਹਗਾ—ਮਾਈ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਯਥਾ-
ਰਥ ਹਨ। ਜਾਤ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਕੋਈ ਭੈ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਫੁੱਡਿਆਂ ਨੇ ਨਿਰਬਾਹ ਮਾਤ੍ਰ ਲਈ ਇਕ
ਭੱਕ ਬਣਾਏ ਹੋਣਗੇ।

ਮਾਲਾਂ—ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ
ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ । ਮੇਸਾਰ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ
ਜੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆਂ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਈਰਖਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ,
ਸੱਧ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਮਚਦੇ। ਬੁਲਮ ਤੋਈ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦੇ। ਸਭ “ਏਕ ਨਾਥ ਤੇ ਸਭ ਜਗ ਉਪ”

ਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕਉਨ ਮੰਦੇ” ਤਦ ਜਾਤੀ
ਕਾਹਦੀ? ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਭਿਠਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਤ ਕਰਕੇ
ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਮਾਂਦ੍ਰ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ?
ਗੁਣ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਮ ਪੈਰੀਕਥਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਨਾਮ
ਮੂਰਖਤਾ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਜਾਤ ਬਣ ਜਾਵੇ ।

ਸੁਹਾਗੇ-ਯਥਾਰਥ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਧੌਖੇ
ਵਿਚ ਢਾਬੇ ਰਹੇ ?

ਮਾਲਾਂ-ਇਸ ਧੌਖੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
ਤੁਸਾਂ ਸਹੋਦ੍ਰਤਾ ਦੇ ਜਸ਼ ਕਾਰਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾ-
ਨਿਆਂ । ਸਾਡਾ ਕਰਤਾ ਇਕ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਪੁਤ੍ਰ
ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਹੋਦ੍ਰਤਾ ਦਾ ਸਨਬੰਧ
ਹੈ । ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਵਿਚ ਸਹੋਦ੍ਰ ਹਾਂ ਤਾਂ
ਕੁਲ ਤੇ ਜਾਤਦੀ ਉਚ ਨੀਚਤਾਦਾ ਹੀਕਾਰ ਸਾਡੇ
ਲਈ ਭਾਰੀ ਬੁਲ ਹੋਸੇ ਪਰਾਰਥਿ ਤੁਸਾਂ ਪੇਹਲੇ
ਮੂਲ ਤੋਂ ਦਖਲਾ ਖਾਧਾ ਹੈ । ਏਕਤਾ ਛੱਡਕੇ
ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਢਸੇ ਹੋ । ਜੇ ਕਦੀ ਇਕ ਪਰ
ਟਿਕਦੇ ਤਦ ਅਗਲੇ ਧੌਖਿਆ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਂਦੇ
ਪਰ ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਭੁੱਲਾ ਸੈਆਂ ਕੇਹਾਂ ਤੇ ਜਾ
ਪੈਂਦਾ ਹੋਸੇ ਹਾਲ ਸਜਨੇਂ ਇਥੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ।
ਦੋਖੇ ਏਕਤਾ ਪਾ ਨਾ ਟਿਕਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੁਸੀਂ
ਜਾਤੀ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਢਸੇ, ਜਾਤੀ ਅਭਿਮਾਨ

ਦੇ ਕਾਮਣ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਗਾਹਕ ਨਾ ਰਹੋ, ਸਗੋਂ
ਔਗੁਣ ਗਾਹੀ ਹੋਗਏ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੀਸਿਆਂ
ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਯਏ, ਫੇਰ ਉਸ ਏਕੜਾ ਪੁਰ ਨੀ
ਟਿਕਣੇ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ 'ਕਿਵਲ ਕਰਤਾਰ'
ਹੋਣ ਨੂੰ ਖੀ ਨ। ਸਮਝਕੇ ਸਦਾ ਕਿਰਤ ਵਿਚ
ਉਲਥਦੇ ਰਹੋ, ਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਨਾਸਮਾਨ ਅਰ
ਵਿਕਾਰ। ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਿਕਾਉ
ਦੀ ਥਾਂ ਭ੍ਰਮ ਹੀ ਭ੍ਰਮ ਪੱਲੇ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ
ਆਪ ਹੀ ਦਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚਦਾ ਚਾਨਣਾ
ਦਿਖਾਕੇ ਸਿਵਾ ਬੰਧਿਯਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰ
ਸਕਦੀ ਹਾਂ ?

ਮੀਂਹਗਾ—(ਗਾਹਕਾਂ ਲੋਕੇ) ਮਾਈ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ
ਬਚਨ ਪਾਉ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਗਦਾ ਸਕਿਆ
ਟਟੈਣੇ ਤੋਂ ਝਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਦੇਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਰਥ
ਦੀ ਟੋਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੱਟਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ,
ਹੁਣ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਕੇ ਮੌਝ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਪੂਰੇ ਕਰ
ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗਲ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਪਾਕੇ ਫੇਰ
ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਹੋ। ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਚਾਨਣਾ
ਦਸੇਗੇ ਤਾਂ ਵਾਹ ਵਾਹ! ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸੇ ਖਾਤੇ
ਭਾਵਾਂ ਭੋਲ ਹੋਕੇ ਇਨ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।
ਅਸੀਂ ਅਪਣੀਆਂ ਯਾਹੀ ਦਾ ਬਲ ਪਰਖਣੇ

ਲੁਲੇ ਤੇ ਟੰਢੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਹੁਣ ਤਾਂ
ਮੋਢੀ ਵਾਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ
ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਲਾਂ—ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਹਾਬਰ ਹਾਂ, ਮੋਰਾ ਮਨ,
ਤਨ, ਧਨ ਹਾਬਰ ਹੈ। ਫੇਕਥ ਇਹ ਨਿਕਾਰਾ
ਸਰੀਰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਅਰਥ ਲਗ ਸਕੇ, ਤਦ
ਇਸਨੂੰ ਲਾ ਲਓ।

ਮੋਹਗਾ—ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਚ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ
ਜਿਕੁਰ ਮਹੀਨਾ ਦਿਨ ਮੋਹਨਤ ਕਰਕੇ ਜਾਨੂੰ
ਦੇਹ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਇਕੁਰ ਜੀਅ
ਦਾਨ ਬਖਸ਼ੋ।

ਮਾਲਾਂ—(ਭੁੱਖਕਕੇ)—ਬਖਸ਼ੋ, ਜੀਅਦਾਨ। ਹੈ!
ਪਰ ਲੁਕਰ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕਿ ਜਿਸਨੇ
ਜੀਅਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੇਜ ਛੱਡੇ
ਹਨ। ਪਰ:—

ਗੁਰੂ ਦਸ-ਈ ਨਾ ਦੁਲਾਂ ਆਖੀ ਅਮੀਰੀਆਸੁ।

ਤੇ ਸਹ ਨਾਲ ਅਕੁਅਟਾਂ ਕਿਉ ਧੀਰੇ ਘਰ ਵਾਸੁ।

[ਵਡੇ ਮਹਲਾ ੧। ੪]

੬.

ਸਾਈ ਰੀ ਚਰਨਹ ਚਿਟ ਕਹੀ। ਚਰਸਨ ਦੇਖ ਮੋਰਾ ਸਤ
ਮੋਹਿਓ ਦੁਰਮਤ ਸਾਤ ਕਹੀ।

[ਸਾਹ ਮਤਮ (੧੦੮)]

ਦੁਇ ਇਨ ਦੰਪਤੀ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਕੀ ਚੋਖਦੇਹਨ
 ਕਿ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਪਰ
 ਨੇਤਰਾਂ ਖਿੱਚੇ ਜਲ ਦਾ ਪੜਾਹ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ
 ਜੋ ਕਦੀ ਉਦਾਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ
 ਮੱਥੇ ਤੇ ਕਦੇ ਵਟਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਤਿਸੇ
 ਤਰਾਂ ਦੇ ਖੇਦ ਹਰਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ
 ਅਛੋਲ ਬੈਠੀ ਫਰਨ ੨ ਰੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਹਦੇਖਕੇ
 ਦੋਵੇਂ ਚੜ੍ਹਾਏ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਰ ਵਰਤ
 ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਉਹ
 ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀਵਿਚ ਹੇਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ,
 ਬਿਟ ੨ ਤਕਦੇ ਰਹੇ, ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਹੇਠ
 ਖੜ ਗਏ, ਮਾਈ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਪਲਟਨ
 ਲੱਗਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਸਤੋਗੁਣ ਹੋਗਿਆ ਅਰ ਅੱਖਾਂ
 ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਮਾਈ ਉਠ ਬੈਠੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੰਪਤੀ ਨੇ
 ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਅਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਮਤਾ। ਤੇਰੇ
 ਕੌਤਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਨ ਹੋ ਪੈਂਦੀ, ਤੂੰ ਆਪਹੀ ਆਪਣੇ
 ਗੁਹਜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜੇਦਰੇ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦੱਸ?

ਮਾਲਾਂ—ਜੋ ਪੁੱਛੋ, ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ।

ਸੁਹਾਗੋ—ਅੱਜ ਦੇ ਰੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?

ਮਾਲਾਂ—ਅੱਜ ਦੇ ਰੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ
 ਸ਼ੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਦਾੜਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰੋਮਠੀ ਹੋਮੀ

ਇਉਂ ਦਸਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—

ਮੂੰ ਪਿਰਆ ਸਿਉ ਨੇਹ ਸਜਨ ਮਿਲਹਿ ਪਿਆਰਿਆ ।

ਹਉ ਚੁਏਦੀ ਤਿਨ ਸਜਨ ਸਚਿ ਸਥਾਰਿਆ ।

ਸਤਿਨਾਮ ਸੇਛਾ ਮਿਤੁ ਹੈ ਜੇ ਮਿਲੇ ਤੁ ਇਹੁ ਮਨ ਵਾਰਿਆ ।

ਦੇਵਾ ਮੂੰ ਪਿਰੁ ਵਸਿ ਹਰਿ ਸਜਨੁ ਸਿਰਸਣੁ ਚਾਰਿਆ ।

(ਵੜ ਵੜ, ਸੜ ਸੜ ੭)

ਮੈਂ ਹਕਾ—ਮਾਈ ਜੀ ! ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਖੰਦੀ,
ਖੋਲਕੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਥੀ ਰਾਹ ਪਾਉ ॥

ਮਾਈ—ਸਜਨੇ ! ਕੀ ਦਸਾਂ ? ਅਪਨੇ ਸਿਰਸ-
ਣਹਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਦਰਸਨ
ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੇ ਸਿੱਕ ਰੁਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਉਸਦੇ
ਦਰਸਨ ਦੀ ਆਸ ਅਭਲਾਖਤ ਕਰਕੇ ਹਰਖਤ
ਕਰਦੀ ਹੈ । ਉਸਦਾ ਮੇਲ ਗੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਉਸਦੇ
ਮੇਲ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਹਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ।
ਉਸਦਾ ਅੰਗ ਮੰਗ ਗਿਆਨ ਅਠ ਪਹਰ
ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਸੁਖ ਸਰੂਪ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੋਂ ਵਿਰਕਤ
ਤੇ ਉਖਕਾਰ ਵਿਚ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥

ਸੁਹਾਗੋ—ਹੇ ਮਾਤਾ ! ਤੇਰੇ ਬਚਨ ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀ
ਹਨ, ਪਰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ॥

ਮਾਲਾਂ—ਮੈਂ ਅਜ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ
ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਰ ਜਲ ਝਰ ਆਯਾ ਤੇ ਬਾਧੀ
ਸੁਰੀਲੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਗਾਵੀ:—

ਮਿਲ ਮੇਰੇ ਪੀਡਿਆ ਜੀਉ ਹੁਸ ਬਿਨੁ ਖਰੀ ਤਿਆਗੀ । ਮੈ
 ਨਿੱਕੀ ਠੀਏ ਨਾ ਆਵੈ ਜੀਉ ਭਾਰੇ ਘਨਿ ਨ ਪਾਣੀ । ਪਾਣੀ
 ਘਿਉ ਨ ਭਾਰੇ ਮੁਖੀਐ ਗਵੈ ਬਿਨੁ ਖਿਰ ਕਿਉ ਸੁਖੁ
 ਪਾਈਐ । ਬੁਰ ਆਰੈ ਕਰਉ ਬਿਨੀਤੀ ਸੇ ਬੁਰ ਭਾਰੇ ਜਿਉ
 ਮਿਲੇ ਭਿਰੈ ਮਿਲਾਈਐ । [ਗਉੜੀ ਪੁ: ੬੩ ਮ: ੬]

ਦੇਰ ਸੁਖ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ॥

ਮੈਂਹਗਾ—ਮਾਈਜੀ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ
 ਹੋਰ ਰਹੋ, ਤੁਹਾਛੇ ਬਚਨ ਮਨ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਹਨ, ਖਬਰੇ
 ਤੁਹਾਛੇ ਮੰਗ ਨਾਲ ਨਾਛਾ ਪਾਰਉਂਤਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏ।

ਮਾਲੀ—ਮੱਜਣੋਂ ! ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਓਹ ਮੇਰੇ ਵਸ
 ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਠਹਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ।

ਮਹਿੰਗਾ—ਆਪ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ
 ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਛੇ
 ਬਿਛਕਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਛੇ ਦੁਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆ-
 ਥੁਲ ਹੋਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ । ਤੁਹਾਡਾ ਸਹਾਰਾ ਸਾਡੇ
 ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?

ਮਾਲੀ—ਮੈਂ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੈਂ
 ਕਿਧਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ । ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣੇ ਉਸਰ
 ਠਹੀਂ, ਪਰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਧਰਤ ਇਹ ਹੈ —

ਪਰਲਾ ਮਠਨ ਕੁਲ ਜੀਵਨ ਕੀ ਫਲ ਆਸ ।

ਭੋਇ ਸਗਲ ਕੀ ਰੇਨਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ।

ਪੁਰਾ—ਮੇਂ ਤਉ ਪ੍ਰਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਰਾਉ ।

ਸਿਰ ਬਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ।

ਇਤ ਮਾਰਕ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ।

ਸਿਖ ਦੀਜੈ ਕਾਟਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ੨੦ ॥

[ਮ: ੧ ਵ: ੨੪]

ਦੇਪਤੀ ਸੁਣਕੇ ਬੋਲੇ, ਹੇ ਮਾਤਾ ! ਜੀਉਣ ਦੇ
ਹੱਥੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਹਾਂ । ਕਈ ਵੇਰ ਆਤਮ ਘਾਤ
ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ । ਜੇ ਕੇਵਲ ਜਿੰਦ ਦੇ
ਤੋਖਲੇ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਤਦ ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ
ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਤੱਕ ਦੇ ਦੁਖ ਝਲਣਨੂੰ ਬੜਾ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਇਸਤੋਂ ਵਧੀਕ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਮਾਲਾਂ-ਵੇਰ ਤਿਆਰੀ ਕਰੇ ।

ਗੱਲ ਕੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਇਕ ਬਹਿਲ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਏਹ ਅਰ ਕਈ
ਸਤਸੰਕੀ ਮਾਈਮਾਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਈ
ਚਸਤੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਗਤ ਪਈ ਉਸੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਦੋ
ਚਾਰ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣੂ ਨਿਕਲ ਪੈਣ।
ਤੀਮਤਾਂ ਆ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵਾਰਨੇ ਜਾਣ । ਇਨ੍ਹਾਂ
ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਯਾਕ, ਸਿੱਧੀ ਪੱਕ,
ਸਿੱਧਾ ਦਾਸ਼ੂ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ, ਨਿਮ੍ਰਤ ਸੁਭਾਵ ਤੇ
ਚੇਹਰਾ ਇਉਂ ਜਾਪੇ ਜਿਕੁਰ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸਾਂਤਿ ਦਾ
ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦੇਸ਼
ਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਯਾਦ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਤੀ
ਸਾਰੇ ਕੱਠੇ ਰਹਣ ਵੇਰ ਦੇਪਤੀ ਵਖਰੇ, ਮਾਈ

ਮਾਲਾਂ ਤੇ ਸਤਸੇਗਣੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਸਨ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਣਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਦੇ ਚਾਰ ਰਾਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰਹੇ । ਦੋਪਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅਚੰਝਾ ਹੋਣ ਕਿ ਜਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਵਿਰਈ ਹੈ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਵਖਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੇ ਤੀਮੀਂ ਮਰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਤ-ਜੁਆੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ, ਤੀਮੀਂ ਤੇ ਬਾਲਕ ਸਭ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਤੇ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਠਰ੍ਹੇਸੇ, ਪਯਾਰ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਰ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦੋਪਦਾ ਤੱਥ ਮਲਾਈ ਬਣਕੇ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਕੁਰ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਤੱਥ ਇਸ ਮਾਈ ਦੇ ਮੇਲੀ ਹਨ । ਹਰਾਨ ਹੋਣ ਕਿ ਮੁਰਤਾਂ ਕਿਸ ਸੱਚੇ ਵਿਚ ਬਲੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਸੁਝਾਥ ਨੂੰ ਟਕਸਾਲ ਲੁਆਈ ਹੈ। ਕਿਸ ਸਿਖਿਆਘਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਤਾਉ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ? ਪਰ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁ ਨਾਂ ਲਯੋ ।

ਥੱਲ ਕੀ ਪੰਜਵੇਂ ਇਨ ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚੇ । ਇਹ ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਵਾਹੇ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਵੱਸਿਆ, ਪਰ ਪੱਕਾ ਨਗਰ ਸੀ। ਢਾਹੇ ਤੋਂ ਵਰਯਾਕੀ ਚਿੱਟੀ ਪਟੜੀ ਅਚਰਜ ਮੌਜ ਦੇਈ ਸੀ। ਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਰੁਖ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ

ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪੱਕੀ ਬਾਉਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੁਰਾਸੀ ਪੋਥੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਖੁੱਲੀ ਐਨੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਪੋਥੀ ਪਰ ਪੰਥੀ ਤੀਹ ਆਦਮੀ ਖਲੋਸਕਣ, ਇੱਥੇ ਸਭਨਾਂਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਤਨ ਮਨ ਠਰ ਗਿਆ। ਲੰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਲੀਕੋ ਛਕਿਆ, ਫੇਰ ਸਭਨਾਂਨੇ ਵੱਖੋਵੱਖਰੇ ਥਾਲ ਲੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪਾਇਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਪ ਤੇ ਭੋਟਾ ਲਈ, ਅਰ ਯੋਗ ਸਮੇਂ ਤੁਰਨਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੁਣਮਾਈ ਨੇ ਪਤਾਰ ਨਾਲ ਦੰਪਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸੱਜਨੋਂ! ਅੱਜ ਇਹ ਟੇਹਲਾ ਤੁਸਾਨੂੰ ਉਸਮਹਾਨ ਜੋਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਟੋਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਐਨੀ ਉਮਰ ਬੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੱਖ ਦੇ ਬਿਸਾਲ ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਟੋਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਅੱਕ ਦੀਆਂ ਖਖੜੀਆਂ ਤੋਂ ਠੇਕਰਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋ। ਲਾਲਕੀਆਂ ਦੀ ਰਮਕ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਮਹਾਨ ਸੂਰਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵੱਲੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਸੂਰਜ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਹਾਨ ਜੋਤ ਦਾ ਬਲਕਾਰ ਸਿਸਾਰ ਵਿਚ ਆ ਵੇਡਿਆ ਹੈ। ਆਪਨੇ ਆਪਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਸਰ ਨਾ ਜਾਣਾ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਉੱਠ ਪਏ ਤੀ,
 ਕਾਲ ਵਿਚ ਪੈਲਾ ਪਾਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹਸਰ
 ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਨਿੰਮ੍ਰ ਸ੍ਰਧਾ ਪੁਰਤ
 ਹਿਰਦੇ ਅਰ ਜਲ ਪੁਰਤ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰੀ,
 ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਤਿਉਵੀ ਬਾਣੀ ਲੰਘਕੇ ਬੜੇ ਖੁੱਲੇ
 ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਛਾਹਾ ਦੀ ਫਾਨ
 ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਵਿਚਕਾਰ ਮਸਨੈਦ ਪਰ
 ਬੰਦਨ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਝੱਠੀ ਸੀ ਇਸ ਪਰਤਿਕ ਬੜੇ
 ਬਿੰਧ ਸੁੰਤ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ, ਤੇਜ ਮਜ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ
 ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੋਮਧਰਾ ਸਰੋਰ, ਨ ਪਤਲਾ, ਨ
 ਛਾਹਾ, ਰਿਹਾ ਸੁਫੇਦ ਨੂਰ ਭਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ
 ਦਾਕਾ, ਸਿਰ ਦੇ ਸੁਫੇਦ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜੁੜੇ ਦੇਉ ਪਰ
 ਕਾਲੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਸੇਹਲੀ, ਅੱਖਾਂ ਬਿੰਦਾਂ ਵਾਂਗੂ
 ਲੱਬੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਤੇਜ ਵਿਚ ਸ਼ੀਤੀ ਨਾਲ
 ਪੁਰਤ ਹਨ, ਮੱਥਾ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ
 ਚਿਹਰੇ ਪਰ ਐਸੀ ਜਯੋਤੀਮਜ ਭਾਗਵਲਕਾਰਾ
 ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਵਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਜਦਾਹੇ। ਗੱਲਾਂ
 ਪਰ ਝੁਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਈਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਜੁਆਨੀ
 ਵਾਲਾ ਤਣਾਉ ਥੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਤਦਬੀ ਸਾਵਧਨ
 ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਨੂਰ ਬਰਸਾਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹੀ
 ਲੰਮੀਆਂ ਕੋਰਿਆਂ ਤਕ ਅੰਦਰੀਆਂ ਹਨ

ਭਾਤੀ ਚੋਰੀ ਤੇ ਸੁਭੋਲ ਹੈ, ਲੱਕ ਪਤਲਾ ਹੈ,
 ਪਰ ਬੁਕਿਆ ਮੂਲੇ' ਨਹੀਂ, ਚੋ'ਕੜੀ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ
 ਕੁਝ ਥਾਕ ਕਰ ਚਹੇਹਨ। ਸੁਹਾਗੇ ਤੇ ਮੈਂਹਗੇ ਨੇ
 ਜਾਂ ਇਹ ਦਰਸਨ ਭਿੱਠਾ, ਸੁੱਧ ਹੋਰਦੀ ਹੋਰ ਹੋ
 ਕਈ ਹਿਕੇ ਤਾਂ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਰਸਨ ਹਿਕੇ
 ਮਾਂਦੇਖਕੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਨਸਦੇ ਵਿਛੜੇ ਬਾਲਵਾਣ
 ਧਾਈ ਕਰਕੇ ਨੱਸੇ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੁਰਤ
 ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੇਧਰਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਮੰਡਾਲ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਦੋਢੇਂ ਚਰਨ ਜਾ ਫੜੇ
 ਅਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਹੋਤੇ, ਕਲੇਜਾ
 ਉਛਲ ਉਛਲ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਵੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਹਥ
 ਉਮੰਡ ਆਯਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਐਸੀ ਹਿੰਦੇ
 ਵਿਚ ਪਜਾਰੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਕਦੇ ਦੇਸਾ ਨੂੰ ਮੈਂ,
 ਕੇਵਲ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਚੋਟਾਂ ਖਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਅਜ
 ਦੇਖਿਆਂ ਓਪਰੇ ਨਹੀਂ ਭਾਸੇ, ਐਉਂ ਲੱਗੇ ਕਿ
 ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਸੇ ਤੇ ਲੱਭ ਪਏ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਖੀ ਸਿਰ ਤੇ ਪਜਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਿਸ
 ਤਰਾਂ ਕੋਈ ਪੁੱਤ ਧੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਮਿਲਦਾ
 ਹੈ ਅਰ ਪਜਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ—ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ
 ਮਿਲੇ, ਬਹੁਤ ਭਟਕੇ, ਬਹੁਤ ਖੋਦ ਪਾਇਆ,
 ਧੰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਓਹ ਅਪਨੀ ਕੋਈ

ਖਿਲਾਵੇਗਾ ।

ਅਰੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਵਸੁ ਹੈ ਬਾਹਰਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ।

ਦੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਘਾਈਐ ਅੰਦਰ ਕਪਟੁ ਖੁਲਾਹੀ ।

(ਅਯਤ ੨੪ ॥ ਅਮਲਾਟ: ੨੮)

ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਪਾਸ ਖੜੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ
ਤੋਂ ਜਲ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਮਨ ਸਖਤ ਉਤਾਵਲਾ ਹੈ
ਕਿ ਕੇਹੜੇ ਵੇਲੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਚੱਖਾਂ, ਪਰ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਜਾਣਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਜਰ
ਰਹੀ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਕਿੱਤ ਰਹੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਢੱਠਾ ਦੇਖਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਵੇਣਾ ਸਾਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਹਿੰਨ ਹਨ
ਏਹ ਸਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਣ ਦੇਣ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਰਗੀ ਬੀ
ਨਹੀਂ । ਕੁਰਾਂ ਨੇ ਪਯਾਰ ਦੇਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਂਕੀ ਦੇ
ਪਾਸ ਹੀ ਬਹਾ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਨੇ
ਚਰਨ ਪਰਸੇ ਤੇ ਹੱਥ ਝੋੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ
ਰਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਸਕੇ ਬੋਲੇ : ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਪਰ
ਉਪਕਾਰੀ ! ਪਰ ਏ ਮਾਈ ! ਹਉਮੈ ਦੇ ਕੁਛੇਰ
ਤੇ ਮਦਾ ਡਰਦੀ ਰਹੀ, ਅਗਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ
ਸਦਾ ਪੀਤ ਦਿਤੁ ਰਖੀ, ਖੀਬਾਂ ਪੁਰ ਦਇਆ

ਪਰਦਾ ।

ਕਰੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿੱਚ ਨਾਂ ਫਸ ਜਾਈ, ਹੁਣ
 ਤਕ ਤੇਰੀ ਕਰਤਾਰ ਨਿਬਾਹੀ, ਰਹਿੰਦੀ ਥੀ
 ਨਿਬਾਹੇਗਾ। ਫੇਰ ਦੇਖਤੀ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਬੋਲੇ:
 “ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾ ! ਤੇਰਾ ਅਪਨਾ ਨਾਉਂ
 ਮੈਂਹਗਾ, ਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਜਾਤਾ, ਸਸਤਾ ਨਾ
 ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਰੱਸ ਬੈਠੇ। ਪਰ ਲੈ ਅਕਾਲ
 ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੀਵਾਂ ਪੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ! ਤੱਕ, ਆਹ
 ਵੇਖ ! ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ
 ਸਦਾ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰਕੇ ਲਿਵ ਦੀ ਤਾਰ ਜੋੜ।
 ਮੋਹ ਜੁੜ ਗਈ” ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਏ
 ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਨ ਹੀ ਵਫੀਸ਼ ਗਿਆ, ਨਵਾਂ
 ਜਨਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੱਚ ਹੋ “ਸਤਿਨਾਮ ਕੇ ਜਨਮੇ
 ਕੁਝ ਨ ਮਿਟਾਇਆ”, ਪਹੁਲ ਪਹਲੇ ਚੜ੍ਹੀ
 ਉੱਤੇ ਚਲੁਲਾ ਰੇਕ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਰੋਮਾਂ ਵਿਚ
 ਧਸਕੇ ਫੁਹਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਫੁੱਟ ਨਿਕਲਿਆ।
 ਫੇਰ ਸੁਹਾਗੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਬੋਲੇ: “ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ
 ਭਾਈ” ਦੇ ਮੁਰਾਦਾਂ? ਨਾਲ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮਾਯਾ,
 ਪੁਤ ਬੀ ਮਿਲੇ ਸਾਈਂ ਬੀ ਮਿਲੇ। ਕੁਰ ਨਾਨਕ
 ਏਵ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਅਤੁੰਟ ਹੈ, ਲੇਖਾ ਸਾਫ ਹੈ।
 ਖਾਓ, ਖਰਚੋ, ਖਿਲਵੈ, ਪੁਤਰ ਬੀ ਹੋਵੇਗਾ।
 ਆਪਣਾ ਕਰਕੇ ਮੋਹ ਨਾ ਕਰੀ। ਅਕਾਲ

ਪੁਰਖ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਪਰਾਹੁਣਾ ਜਾਣੀ, ਪਰਮੇ-
 ਸਰ ਥੀ ਚਿਤ ਆਵੇਗਾ । ਤਕੜੀ ਹੋ, ਦੇਖ
 ਉਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੈ ?” ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ
 ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਤੀ ਜਲ ਪੁਰਤ ਨੇੜ
 ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਟੱਪੇ
 ਮੋਤੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਫੇਰ ਸੁਰਜ ਬਣ ਗਏ । ਇਕ
 ਚੱਕਰ ਆਇਆ, ਪਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਛਾਇਲਕਾ
 ਵੱਸਾ, ਅਜਬ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ
 ਫੇਰ ਸਰਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ । ਪਰ ਉਹ
 ਸੁਹਾਗੋ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੁੱ ਲੁੱ ਵਿਚੋਂ ਯਾਦ ਦੇ
 ਵੁਹਾਰੇ ਕੁਟ ਪਏ, ਅਪਨੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ
 ਆਉਣ ਲਗ ਗਈ, ਹੋਲਾ ਫੁਲ ਸਰੀਰ
 ਛਾਇਆ, ਤੇ ਐਉਂ ਮਲੁਮ ਦਿਤਾ “ਕਹੁ
 ਕਬੀਰ ਬਧ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ ਬਧ ਬਦਲੀ
 ਸਿਧ ਪਾਈ” ਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਤੇ ਸੁਹਾਗੋ “ਬਾਈ
 ਮਹਿੰਗਾ” ਤੇ “ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ” ਹੋ
 ਗਏ । ਸਭ ਭਰਮ ਸੰਸੇ, ਘਬਰਾ ਦੁਰ ਹੋ ਲਏ
 ਤੇ ਵਾਂਝਤ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਿਆ । ਸੱਚ ਹੈ:-

ਕੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ ਪੁਰਮਿ ਪਾਤਕ ਬਿਨਾਸਹਿ।

ਕੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ ਸਿਧ ਸਾਚਕ ਆਸਾਸਹਿ।

ਕੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ ਦਿਆਨੁ ਲਗੀਐ ਪਹੁ ਪੁਕਾਰਿ।

(੫੨)

ਦੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਏ ਆਉ ਲੜਹਿ ਨਾਉ ਚਕਰਿ ।
ਇਕਵਿਨਿ ਦੁਗਣ ਸਉ ਤਉ ਰਹੈ ਜਾਸ ਮੇਰੁ ਆਨਕੁਲਹਿ ।
ਅਲਖ ਪਦਾਰਥ ਭਿੰਨੈ ਕੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਭਿੰਨੈ ਮਿਲਹਿ ॥੫॥
[ਸੁ; ਅ; ੨]

—੦—

2.

ਦੁਰ ਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਦੇ ਦੁਰ ਚਾਲੀ ।
ਜੇ ਕੁਰ ਕਰੇ ਸੇਈ ਭਲ ਆਨਖੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਗਲੀ ।
[ਧਨ. ਅ. ੨]

ਮਾਏ ਮਾਲਾਂ ਕੁਥ ਦਿਨ ਰਹਕੇ ਸਤਿਗੁਰੀ
ਈ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ੨੨ ਮੰਜੀਆਂ
੭੨ ਪੰਥੂਰੇ ਤੇ ੫੨ ਪੀੜੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸਨ,
ਅਰਥਾਤ ਇਤਨੇ ਪੁਰਨ ਸਿੱਖ ਇਸ ਜੇਕ
ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਇਹ “ਆਪ ਜਪੈ ਅਵਰਾ ਨਾਮ
ਜਪਾਵੈ” ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੰਜੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥੂਰਿਆਂ
ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਤਮਾਂ ਤਾਂ ਮਰਦ ਸੇ ਤੇ ਪੀੜਿਆਂ
ਵਾਲੀਆਂ ਤ੍ਰਿਮਤਾਂ ਸਨ । ਅਰਥ ਇਹ ਕਿ
੫੨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਕਿ ਸੇਕਤ
ਦੇ ਉਪਾਰ ਥਾਸਤੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ

(੫੨)

ਦੇਸ ਦੀ ਔਰ ੨ ਬਾਈ' ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚ
 ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਹ
 ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ
 ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ
 ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ । ਪਤਾ
 ਵੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਉਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਦੇ ਸੋਮੇ
 ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਤੱਖ
 ਫਰਕ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ, ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ
 ਭੇਖੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਖ ਲਏ ਸਨ,
 ਹੁਣ ਸੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮੱਚੇ ਪਾਏ । ਪਰਖ ਕੀ
 ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ । ਸੇਹੜਾ ਪਦਾਰਥ ਹੁਣ
 ਮਿਲਿਆ ■ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਤੌਰਤ ਪਰ
 ਜੋਖ ੨ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰਖ ਜਾਣਿਆ
 ਸੀ । ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਪਰ ਤੁਰਦੇ
 ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ, ਕੁਝ ਮੁੱਦਤ
 ਤਕ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
 ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਾਨਤਾ
 ਸੰਗਤ-ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੁਰਤ ਦੀ ਲਗਨ ਨੂੰ
 ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਦੇਖਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਅਰ
 ਇਸ ਨਵੇਂ ਲੱਭੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸੁਭ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ
 ਫਲ ਦੇ ਦੇਕੇ ਪਾਲਦੇ । ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦੇ

ਸਾਰ ਹੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੋਯਾਈ । “ਘਾਲ ਨ
ਮਿਲਿਓ ਸੇਵ ਨ ਮਿਲਿਓ ਮਿਲਿਓ ਆਇ
ਅਚਿੰਤਾ” ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਯਾਈ, ਹੁਣ ਸੇਵਾ
ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਲਗ ਪਏ । ਸੇਵਾ ਕਠਨ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਓ ਭੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,
ਸੋ ਭੀ ਆਏ, ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਸ ਵਿਚ
ਅਠ ਪਦਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਪ੍ਰੇਤੀ ਰਹੇ ਓਹ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਹੀ ਨਿਬਾਹੀ ਜਾਣ ।
ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਰਖਾ ਬੋਰ ਦੀ
ਲੱਥੀ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਗਾ ਜੀ ਬਿਆਸਾ ਦੇ
ਕਿਨਾਰੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤ
ਧੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਹੁਣ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ
ਇਕ ਮਾਈ ਦਾ ਜੋ ਪਾਸ ਹੀ ਕਪੜੇ ਧੋ ਰਹੀ
ਸੀ ਬਾਲਕ ਰੁੜ ਗਿਆ । ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ
ਪੈ ਗਿਆ । ਉਹ ਤੀਮਤ ਜੁੜਨੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀ
ਤੁਹਕ ਉਠੇ, ਉਸਦਾ ਭਾਵ ਸਮਝਕੇ ਛਾਲ
ਮਾਰੀ ਤੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਨਦੀ ਵਿਚ
ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਲ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ,
ਉਧਰ ਮੀਂਹ ਮੈਲੇ ਧਾਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਧਾਰ
ਦਾ ਰੋੜ੍ਹ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਲਕ ਸਮੇਤ ਹੱਥ
ਧਿਕ ਮਾਰਦੇ ੨ ਥੀ ਕੋਹ ਭਵ ਹੋਣ ਨੂੰ ਧੱਕਦੇ

(੫੪)

ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਕੇ
ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਉਣੀ ਕੱਢਕੇ ਸੁਚਸੀਤ
ਕੀਤਾ, ਤੇ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਜਪਦੇ ਕਿਨਾਰੇ
ਉੱਥੇ ਨੂੰ ਆਏ। ਅਗੇ ਨਾ ਮਾਈ, ਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਦੇ ਧੋਤੇ ਹੋਏ ਬਸਤਰ, ਨਾ ਧੋਲ ਵਾਲੇ ਮੈਲੇ
ਥਾਕੀ, ਨਾਂ ਸਾਬਲ, ਨਾਂ ਝੰਡਾ ਤੇ ਨਾ ਪਟਕਾ,
ਐਧਰ ਉਧਰ ਦੇਖਕੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਮੁੜੇ। ਇਲ
ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਕੀਹ
ਥਿਨੇ ਉਚਾਰਾਂਗੇ, ਕੀ ਮੂੰਹ ਦਿਆਂਗੇ ? ਬਸਤਰ
ਦੀ ਥਾਂ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ? ਇਹ ਬਾਲਕ
ਕਿਸਦਾ ਹੈ ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ! ਕਿਸਨੂੰ ਦਿਆਂਗੇ ?
ਬਹੁ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੀ ਜੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕਾ ਕਰਨ, ਇਹ ਕੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਨਾ ਜਾਕੇ ਕੀ ਕਰਨ ?
ਇਹ ਕੀ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦਾ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ
ਨੱਗਰ ਗਏ, ਅਗੇ ਬਹੁਟੀ ਮਿਲੀ, ਉਸਨੂੰ
ਸਾਰੀ ਵਿਬਿਆ ਕਹੀ। ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ
ਬੋਲੀ-ਸੁਆਮੀ ਜੀ ! ਚਲੇ ਸਿੱਧੇ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਾਕੇ ਪਹਿਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ
ਜੋ ਤਾੜਨਾ ਮਿਲੇ ਬੋਲੀਏ, ਪਰ ਪਲ ਭਰ
ਕੀ ਬੇਮੁਖਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਾ ਦੁਰਨਾਂ ਪਾਏ।

ਇਹ ਵਿਚਾਰਕੇ ਦੇਵੇਂ ਜਣੇ ਕਏ । ਅਜੇ ਮਹਾਂ-
 ਰਾਜ ਜੀ ਮੈਂ ਸੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਬਿਦੇਸੀ ਆਏ
 ਪਾਸ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ । ਦੁਰ ਹੀ
 ਏਪਤੀ ਦੋਬ ਝੰਨੀ' ਕਾਲ ਪੱਲਾ ਪਾਈ ਨਾਲ
 ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਲਈ ਖੜੇ ਰਹੇ । ਇਕ ਘੰਟਾ, ਦੋ
 ਘੰਟੇ, ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਕਏ । ਬਾਲਕ ਮਾਈ
 ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸੋਂ ਗਿਆ, ਉਸਦਾ ਭਾਰ
 ਬੱਲਣਾ ਪਿਆ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲਹੁ ਉਤਰ ਆਯਾ,
 ਲੱਤਾਂ ਆਕੜ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਚਕੋਰ ਵਾਂਗੂੰ
 ਚੰਦ ਮੁਖੜੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ । ਚੌਥੇ ਘੰਟੇ
 ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਤੋਂ ਵੇਹਲੇ ਹੋਕੇ
 ਉਧਰ ਤੋਂ ਕੇ ਤਦ ਹੱਸਕੇ ਬੋਲੇ, ਬਸਤਰਾਂ ਦਾ
 ਬਾਲਕ ਹੋ ਗਿਆ ? ਭਾਈ ਮੈਂਹਕਾ ! ਇਹ
 ਸੋਦਾ ਸਸਤਾ ਹੈ । ਵੇਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉੱਠਕੇ
 ਕਿਹਾ-ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮ ਸਹਾਰਦੇ ਹੈ, ਜੁਸੀਂ ਗੁਰਾਂ
 ਦੇ ਬਾਲਕ ਹੋ, ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਰੇ ਹੋ ? ਰਈਅਤ
 ਨਹੀਂ ਜੋ ਭੈ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਭੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ
 ਕਰੋ, ਜਿਸਦੇ ਭੈ ਨਾਲ ਮੱਤ ਉੱਜਲ ਬੀ'ਵਈ
 ਹੋ । ਬਸਤਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਫਿਕਰ ਹੈ ? ਮਾਈ ਆਪ
 ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਤਦੇ ਖਬਰ ਜੋ ਉਹ ਮਾਈ
 ਕੱਪੜੇ ਧੋਕੇ ਸੁਕਾਕੇ ਇਹ ਕੀਤੇ ਕਰਾਏ ਲੇਕੇ

ਆ ਪਹੁੰਚੀ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਈ
 ਮਸਲਮਾਨੀ ਸੀ। ਸਦੇ ਇਸਦਾ ਬਾਲਕ ਨਹਿੰ
 ਹੋ ਤੇ ਬਾਈ ਮੈਂਹਗਾ ਮਗਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਦ
 ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਇਸਨੇ ਦੇਖੇ ਸੇ। ਇਸਨੇ
 ਜਾਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗਏ, ਪਰ ਬਸਤਰ ਦੇਖੋ
 ਤਦ ਸਮਝ ਪਈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੀ ਤੇ
 ਕਪੜੇ ਗੁਰੂ ਸੀ ਦੇ ਹਨ। ਤਦ ਬੇਵਿਰਰ ਹੋ
 ਗਈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ
 ਨੀ ਖਾਲੀ ਮੁੜਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਦੁਰ ਬਾਲਕ ਉ
 ਲੈ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਚਿਨੀ ਚਿਰ ਇਸਦਾ ਕੰਮ
 ਕਰ ਲਵਾਂ, ਜੁ ਕਪੜੇ ਹੋ ਛੱਡਾਂ। ਸੋ ਮੀਂਹ ਦੇ
 ਭਾਰਟ ਓਥੇ ਤਾਂ ਹੋ ਨਾ ਸਕੀ, ਘਰ ਲੈ ਗਈ।
 ਖੁਹੇ ਪਾਣੀ ਕੱਢਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਕਪੜੇ ਹੋਤੇ ਉ
 ਅੱਗ ਅਗੇ ਸੇਕ ਕੇ ਸੁਕਾਏ। ਹੁਣ ਤੇਹ
 ਕਰਕੇ ਕਪੜੇ, ਡੀਭਾ ਤੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਸਾਬਨ
 ਸਮੇਤ ਲੈਕੇ ਆ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾ ਆਵਾਂ
 ਤੇ ਬਾਲਕ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ
 ਸ਼ਕਤੀ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੇ ਸਚਾਈ ਦਾ ਲੋਕਾਂ
 ਵਿਚ ਅਨਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਪੁਤ੍ਰ ਉ
 ਸਹੀ ਸਫਲਾਮਤ ਜਾਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਦਿਲ ਨਾ
 ਭੁਲਿਆ। ਇਹ ਤੀਮਤਗੁਰੂ ਸੀਦੇ ਮਾਲੀ ਦੀ

ਬਹੁਣੀ ਸੀ। ਜਦ ਇਸਨੇ ਆਕੇ ਬਸਤੂ ਰੱਖੇ
 ਤੇ ਖਾਲਕ ਮੰਗਿਆ, ਅਰ ਆਪਣੇ ਸਿਦਕਦੀ
 ਸਹਜਸੁਭਾ ਭੱਲ ਸੁਣਾਈ, ਤਦ ਭਾਈ
 ਮੈਂਹਗਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਿੱਖਣੀ ਉਸਦੇ ਚਰਨੀ
 ਵੇ ਪਏ ਕਿ ਹੋ ਮਾਤਾ ! ਧੰਨ ਤੂੰ ਤੇ ਧੰਨ ਤੇਰਾ
 ਸਿਦਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਏਛ ਨਕਾਰੇ ਜੀਵ ਹਾਂ।
 ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਨੇ ਬਹੁਤਹੀ
 ਵਸ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਸਾ
 ਭਰੋਸਾ ਸਤ-ਉਪਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਧਿਰਹੋਸਾਏ
 ਨਿਕਟ ਵਰਤੀਆਂ ਪੁਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂਦਾ ਹਿਰ ਦਾਡੋਲ
 ਗਿਆ ਤੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਭੋਲਿਆ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ,
 ਭਾਈ ਮੈਂਹਗੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਨਗਰ ਵਿਚ
 ਦੇਖ ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ ? ਭਾਈ
 ਮਹਿੰਗਾ ਸਾਢੇ ਫਿਰਿਆ, ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ
 ਭੁੱਖਾ ਨਬਰ ਪਿਆ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੁਚਾਇਆ
 ਵਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਥਾਕੀ
 ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਭਾਈ ਜੀਨੇ ਬਿਣਜ ਕੀਤੀ ਕਿ
 ਅਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਹੁਤ ਅੰਨ ਪਿਆ ਹੈ।
 ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂਨੂੰ ਖੁਲਾਉ
 ਕੋਈ ਭੁੱਖਾ ਨਾਂ ਚਹੇ। ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਨੇ ਪਰ ਥੀ

ਅੰਨ ਵਧ ਰਿਹਾ । ਵੇਰ ਹੁਸਮ ਹੋਇਆ
 ਇਸਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀਆਂ ਕੁੱਝੁਆਂ ਨੂੰ ਪਾ
 ਦਿਓ, ਭਾਂਡੇ ਧੋ ਕੇ ਮੁੱਧੇ ਮਾਰਕੇ ਸੋ ਰਹੇ । ਜਾਂ
 ਭਾਈ ਮਹਿੰਗਾ ਅੰਨ ਲੈਕੇ ਦਰਸਾ ਵੱਲ
 ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਅੰਨ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ
 ਇੱਕ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਮਿਲਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
 ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਲ ਲਈ ਜਾਂਦਾ
 ਹੈ, ਬੱਟ ਜਾ ਪਏ, ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕੀਤੀ । ਅੰਨ
 ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੰਟਰ ਹੀ ਚਲਿਆ ਸੀ, ਅਗੇ ਧਰ
 ਦਿਤਾ, ਪਰ ਧੌਲ ਧੱਪੇ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਛੱਡਣਾਂ ਹੀ ਨਾਂ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਬੁੱਝੇ ਵਿਚ ਹੀ
 ਰਹੇ । ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਝਰ ਕੇ ਕਰਕੇ ਬੱਲਿਆ
 ਤੇ ਆਖਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੈ, ਛਕੋ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੰਤੂਆਂ
 ਨੂੰ ਪਾਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਮਿਲ ਗਏ
 ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਛਕੋ । ਸੋ ਉਹ ਘੀ
 ਭੁੱਖੇ, ਭੋਜਨ ਛਕਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
 ਲਈ । ਜਦ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਟੋਇਆ
 ਕੱਢਕੇ ਭਾਈ ਸੀ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰਕੇ
 ਗੋਛਿਆਂ ਤਾਈਂ ਨੱਪ ਦਿਤਾ, ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ
 ਬੈਠੇ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ, ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹ
 ਆਏ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਮੁਲਾਹੇ । ਭਾਈ

ਜੀਵਾ ਇਕ ਨਾਹੋਲਿਆਇ ਨਾਂ ਦੁਖਉਠਿਆ,
 ਅਨ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ:ਹੇ ਨਾ ਰਿਸਣ ਵਾਲੇ
 ਪਾਰੇ ਦੇ ਪੁਤਲੇ! ਸਭਗੁਰਤੇਰੇ ਤੇ ਕੇਤੇ ਦਿਆਲ
 ਹਨ, ਉਂਠੋ ਭੈਣਕੇ ਇਕ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਕਦੇ
 ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤ ਸੌਂਕੇ ਸਕਾਰਬ ਨਾ ਖੋਰ
 ਦੇਵੀ, ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਕੇ ਜਪ ਕਰੀਂ “ਕਬੀਰ
 ਸੁਤਾ ਕਿਆ ਕਰਹਿ ਬੈਠਾ ਰਹੁ ਅਰ ਸਾਗੁ।
 ਸਾਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਬੀਛੁਰਾ ਤਾਹੀਕੇ ਸੰਗਿ ਲਾਗੁ।
 ੴ ॥” ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਜਿਉਂ ਅੰਤਰ ਮੁਖ
 ਬਿਰਤੀ ਕੀਤੀ, ਏਸ ਉਂਝੇ ਹੀ ਫੂਕੁ ਹੋ ਗਏ।
 ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਦੁਆ
 ਹੋਈ ਤੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਣੀ ਕੁਟੀਆ
 ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਉਤਾਉਲੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਸਦ ਦੇਰ
 ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਤਦ ਇਹ ਸਾਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਕਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ,
 ਤਾਂਉ ਉਹ ਭੀ ਨਚਿਤ ਹੋਕੇ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜਕੇ
 ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਉਧਰ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣੋ:—ਉਹ
 ਭਾਰ ਸਣੇ ਸੇ। ਲਾਲੂ, ਬਾਲੂ, ਖੇਲੀ ਤੇ ਮਾਲੀ,
 ਏਹ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਗੱਭਰੂ, ਮਾੜੇ ਵੇ
 ਕਦੇ ਸੱਟ ਸਨ, ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਬੋਲੋਂ ਹੀ

ਦਿਨ ਹੋਕੇ ਇੱਕ ਦੋ ਹੱਥ ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਸਨ ।
 ਇਲ ਵਿਚ ਉਮੰਗ ਤੇ ਸੋਚ ਭਾਰਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ
 ਅਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਪੇੜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਈ ਸੀ ।
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ
 ਕੁਝ ਮਾਲ ਮਤਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਗੋਂਦ ਏਹ ਗੁੰਦੀ
 , ਕਿ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰੂਪ
 ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਚੱਲ ਵਧੀਏ, ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਦੋ ਚਾਰ
 ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਕਰਾਂਗੇ, ਨਾਲੇ ਝੁੰਡ ਭਾਲ ਤੋਂ
 ਬਚਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਕਦੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਨ
 ਜਾ ਬੇਸ ਲੈਣ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸੋ
 ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਥਾਉਲੀ ਆ ਨ੍ਹਾਤੇ, ਸਿੱਖੀ
 ਸੂਰਤ ਬਣਾਕੇ ਪ੍ਰਭਾਦ ਲਿਆ ਤੇ ਡਰੇ । ਅਜੇ
 ਪਹੁੰਚ ਵੁਟਾਲਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ
 ਦੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਦੌਵਾਨ ਲੱਗ ਰਿਹਾ
 ਸੀ, ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਦ ਰਾਤੀ ਛਕ ਹੀ ਚੁੱਕੇ
 ਸਨ, ਅੰਦਰ ਸਾਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਇਕ ਖੁੰਸੇ
 ਕਹਿ ਕਏ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਝੋਰ ਸੀ
 ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੱਥ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਰਬਾਬੀਆਂ
 ਨੂੰ ਵਾਰ ਪਸ਼ੂਨੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲਾਗਤੀ ਨੂੰ
 ਸੱਦਕੇ ਪੁਛਿਆ, ਭਾਈ ਮੇਹਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ?
 ਉਸ ਬੈਠਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਖਾਣਯਾਰ ।

ਦਰਯਾ ਤੇ ਅੰਨ ਸੁੱਟਣ ਕਿਆ ਚੇਰੇ ਨਹੀਂ
ਆਇਆ । ਥੱਕਾ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਅਸੀਂ
ਜਾਤਾ ਘਰ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਮਹਾਰਾਜ
ਬੋਲੇ-ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਫੇਰ ਸੁਰੀਲੀ
ਸੁਰ ਨਾਲ ਬੋਲੇ:-

ਚੇਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਛਰੇ ਨ ਕੋਇ ।

ਚੇਰ ਬੀਆ ਬੰਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ । [ਧਨਾਸਰੀ ਮ:੧

ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਹੈ । ਕਿਹ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੌਦਕੇ ਕਿਹਾ-ਇਹ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਗੇ ਧਰਿਆ ਹੈ ਚੋਰੀ ਦਾ
ਮਾਲ ਹੈ । ਕੋਈ ਇਸਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਵੇ ਤੇ
ਸਭ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਇਸ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਉੱਠ
ਖਲੋਵੇ । ਜਿਸ ਪਰ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਧਰਿਆ
ਹੈ, ਉਸ ਪਰ ਅੰਤਰ ਮੁਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੈਠਕੇ ਸੁਖ
ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ । ਖਹਿਅਾਂ ਦੇ ਖਡੂਰ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਮੇਹਰੇ
ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਇਹ ਧਾਨ ਹੈ । ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ
ਪੁਹਰਿਆ ੨ ਕਰਕੇ ਕਮਾਇਆ, ਚੋਰਾਂ ਨੇ
ਚੁਰਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਾਝ ਸਾਡੇ ਅੰਗੇ ਆ
ਧਰਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਦ
ਲਿਆਓ, ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਆਪ ਆ ਕੇ ਲੈ

ਸਾਥੇ । ਇਕ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਮਹਰਾਜਾਂ ਦੇ ਖਝੂਰ ਨੂੰ
ਨੱਸਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਮਿਗਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਸਮੇਤ ਬਾਉਲੀ ਤੇ ਆ ਖਲੋਤੇ । ਇਥੇ ਆਕੇ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਥਾਸ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ, ਪੂਰਬ
ਵੱਲੋਂ ਚਾਨਣੇ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਨਿੱਕਲਣ
ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਪਲਕ ਤੱਕ ਕੇ
ਬੜੀ ਹੀ ਨਰਮਤਾ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ
ਕਾਹਲੇ ੨ ਪੈਲੇ: “ਧੰਨ ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾਂ ! ਧੰਨ
ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾਂ” ਤੇ ਦਰਯਾ ਵੱਲ ਛੇਤੀ ੨
ਤੁਰ ਪਏ । ਮਗਰ ਮੈਗਤ ਤੁਰ ਪਈ । ਪਲ ੨
ਮਯਰੋਂ ਦੇਵੀ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਹੋ ਅਵਾਜ਼
ਆਵੇ । “ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ! ਧੰਨ ਸਿਦਕ ! ਧੰਨ
ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾਂ !” ਜਾਂ ਦਰਯਾ ਨੇੜੇ ਆਇਆ,
ਤਾਂ ਉਥੇ “ਵਾਹ ! ਵਾਹ !” ਦੀ ਧੁਨ ਭਰਪੂਰ,
ਅੰਤ੍ਰਿ ਜਾਪੇ ਸਿਕੁਰ ਸਾਰੇ ਬਿੰਦੂ ਝੁਟੇ ਧਰਤ
ਅਥਾਸ ਵਾਹ ਵਾਹ ! ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ॥

‘ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਾਣੀ ਸਚ ਹੈ ਸਚ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ’

[ਧਨਾ: ਮ: ੩]

ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਉੱਥੇ ਆਏ, ਜਿਥੇ
ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਲੱਭਿਆ, ਅਛੋਲ
ਸਮਾਧ ਲਾਈ ਮਯਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜਿਸਦੇ

ਲੁੱਲੂ ਕਿੱਚੇ' ਬਾਹ ਬਾਹ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨਿਕਲ
 ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਸਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਦੇਖਕੇ ਹੱਕੀ
 ਭੱਕੀ ਰਹ ਗਈ। ਚੋਰ ਭੀ ਭੀੜ ਦੇ ਨਾਲ
 ਸਨ, ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮੈਂਹਰੇ ਦੀ ਦਮਕਦੀ
 ਸੁਰਤ ਦੇਖੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਰਿਆਨੀ ਪਰਖੀ,
 ਮਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਹੀ ਆਏ ਸਨ ਅਤਿ
 ਬਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਜੀ ਵਿਚ ਕਾਤੀਆਂ
 ਫਿਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਰਬ
 ਕੀਤੀ—) ਹ ਰਾਜ ਜੀ! ਜੋ ਆਕਸ਼ਾਕਰੇ, ਕਰੀਏ।
 ਰੁਕਮ ਦੇਇਆ—ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਬਿਆ ਹੈ,
 ਉਹੋ ਕੱਢ ਲਗੇ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਧਰਮ
 ਦੁੱਟ ਗਿਆ, ਪਛਤਾਵੇ ਨੇ ਆ ਬਾਉਂ ਕੀਤਾ।
 ਏਕੜੇ ਪਰਤੀ ਤੇ ਮੂੰਹਕੇ ਮੂੰਹ ਪੈਕੇ ਰੋਏ, ਤੇ
 ਕੁਰਲਾਕੇ ਬੋਲੇ—ਹੇ ਸੰਗਤ ਪਿਤਾ ! ਅਸੀਂ ਭਾਰੇ
 ਦੋਸ਼ਾਲ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ? ਅਸਾਂ ਮਹਾਨ ਉੱਠ
 ਖਾਪ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੋ, ਸਾਡੇ
 ਤੇ ਮੋਹਰ ਕਰੋ ? ਮਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ—
 ਆਪਣੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਆਪ ਖੋਲੋ, ਫੇਰ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਠਕੇ ਭਾਈ ਮੈਂਹਰੇ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ।
 ਜਦ ਬਾਹਰ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤਦ ਭਿੰਗਲ ਲੱਗਾ
 ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਤ ਅਜੇ ਪਿਆਨ ਵਿਚ ਸੀ,

(੫)

ਉ ਲੱਤਾਂ ਆਕਰ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ, ਦੇਹ ਕੁਝ
ਨਿਕੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਿਗਦਾ ਦੇਖ ਬਿਧ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੜਿਆ, ਅਰ ਯਾਲ ਲਾਕੇ
ਘਟਿਆ, ਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ-
“ਮੈਂਹਗਾ ਮੈਂਹਗਾ” * ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਮੰਹਿੰਗਿਉ
ਲੀਤਾ। ਮੈਂਹਗਾ ਤਾਰੇ ਪਾਪੀਆਂ ਕੰਮ ਭਾਰਾ
ਕੀਤਾ।”

ਮੈਂਹਗੇ ਨੇ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਡਿੱਡਾ ਕਿ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਦਰੇ ਨਿਕਲ ਚਾਹਰ
ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਚਾਹਰ ਹੋਕੇ ਮੈਂਹੀ ਛਾਤੀ
ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਦ ਅੰਤ ਖੋਲੀ ਤੀ
ਸੱਚ ਮੁਚ। ਮੈਂਹਗੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਚ ਇਸ
ਬੋਲੇ ਕੌਲ ਕਰੇ ? ਇਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਕੇ ਕੀ
ਚਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਪਿਆਰ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ: ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਘਾਲ ਥਾਂ ਪਈ ਫੇਰ
ਉਸਦੇ ਸਜੀਤ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ
ਦਿਤਾ। ਸਾਂ ਮੈਂਹਗੇ ਨੇ ਸੇਖਤ ਵਾਂਗ ਡਿੱਠਾ
ਤਦ ਵਿੱਚ ਚਿਹ ਚਾਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਥਰ ੨
ਕੀ ਪਏ ਪਏ ਰੋਂਦੇ ਪੜੀ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਗਤ ਬੋਲੇ

* ਪਿਆਰਾ।

ਕੇਸੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਹਰੇ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਏ ਅਰ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਆ ਖਲੋਤਾ ਕਿ ਧੰਨ
 ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਫਲ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਨਿਕਾਰੇ
 ਉਤੇ ਐਨੀ ਮੰਹਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਹੋਰ
 ਥੀ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਏ, ਪਰੋਭੇ ਹਟਕੇ ਦੰਡੋਤ ਵਾਂਗ
 ਛਿੱਕੇ ਅਰ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਬੋਲੇ. “ਬਖਸ਼ ਤੇ ਬਖਸ਼
 ਦੇਹ।” ਭਾਈ ਮੈਂ ਹਰੇ ਪਾਸੋਂ ਨਾ ਭਿਰਾ ਗਿਆ,
 ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਦੇ ਬਰਨ ਰੜਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ,
 ‘ਆਪਦਾ ਬਿਰਦ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਦਾਸ ਦੇ ਉਪਕਾਰੀਆਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰਕਰੇ’ ਸਤਿਗੁਰ
 ਬੋਲੇ “ਹੱਥੀਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਬੋਲਣ।” ਇਹ
 ਕਹਕੇ ਭੇਰੇ ਆਏ। ਅੱਗੇ ਉਹ ਬਿਧਵਾ ਥੀ
 ਪਹੁੰਚੀ, ਚੋਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਾਰਾ ਉਸਦਾ ਮਾਲ ਉਸ
 ਨੂੰ ਦੁਆਇਆ ਤੇ ਵੇਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਰਿਓਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ
 ਕਿ ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਸਤਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ
 ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਆਓ। ਪਰ ਮਾਰਥ ਦੀ
 ਵਧੇਰ ਖਾਧੀ ਤੇ ਪਸਚਾਤਾਪ ਦੇ ਤਪ ਚੜ੍ਹੇ ਦੌਰ
 ਤੁਰ ਗਏ, ਅਰ ਕੋਈ ਵਪ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ
 ਜਿਮੀਆਂ ਭੋਆਂ ਬੋਲਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲ
 ਚੁਰਾਏ ਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭਾਏ ਦੇਕੇ ਭੇਰ ਆਏ।
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਭੰਡ ਨਹੀਂ

ਸਹਾਰਿਆ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਇਕ ਕਾਬੀ ਪਾਸ
ਜਾਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਬਹੁ ਸੁਣਾਏ ਤੇ ਬੇਨਤੀ
ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੇਦ ਪਾਏ। ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੀ
ਕਠੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚਿਹ ਅਬੀਝਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਜਦ ਸਾਰੀ ਵਿਬਯਾ ਸੁਣੀ, ਤਦ ਆਖਣ ਲੱਗਾ
ਉਹ ਆਓ, ਇਕ ਇਕ ਰਖੇੜ ਮਾਰਕੇ
ਬੋਲਿਆ-ਸਾਓ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕਿ
ਕਾਬੀ ਨੇ ਰਾਜ ਚੰਡ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਚੌਰ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਏ ਤਦ ਮੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਸਪਰਦ ਹੋਈ, ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਸਿਦਕੀ, ਜੱਚੇ ਤੇ
ਭਲੇ ਸਿਖ ਹੋ ਗਏ।

ਓਹ ਕਾਬੀ ਵੀ ਸੱਚ ਦੀ ਖਿੱਚਦਾ ਖਿੱਚਿਆ
ਹੋਇਆ ਇਕ ਚਾਤ ਲੁਕ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਆਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਤੁਰਕ ਬੋਲੀ ਨਾ ਮਾਰੇ।
ਆਯਾ ਤਾਂ ਲੁਕਕੇ ਸੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਕ
ਹੋਇਆ, ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤੇ ਸੂਫੀ ਪਣਾਂ ਛੱਡਕੇ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਾਹੁਲ ਛਕੀ
ਤੇ ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਦਾ ਮੇਲੀਹੋਕੇ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਤਰ
ਗਿਆ। ਘਰ ਬਾਰ ਤਜਾਗ ਕੇ ਇਕ ਸਰਾਂ
ਬਣਾਈ ਤੇ ਥਾਕੀ ਉਮਰਾ ਭਜਨ ਅਰ ਮੁਸ-
ਕਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੀੜ ਬੀੜੀ, ਸੱਚ ਹੋ-

(੬੬)

ਅੰਤਰ ਸਾਡੇ ਮੇਧ ਦੀ ਸੁਰਤ ਮੇਧੇ ਮੀਤਾ ।
ਮਿਲੇ ਖੇਤੀ ਸੋਫ ਅਧ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਲੇ ਦੀਸਾ [ਗ: ਮ: ੩]

੮.

ਜਦੋਂ ਭੰਡਿ ਫਿਪਾਲ ਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਥੇ ਸਭ
ਸੁਖ ਰਹਿਕੇ ਨਾਏ । ਨਕਤ ਬਝਿਆ ਖੰਧਨ
ਗੁਰ ਖੋਲੇ ਸਨ ਨਾਨਕ ਹਨਿ ਗੁਰ ਗਾਏ [ਗ: ਮ: ੪]

ਉਪਰਲੇ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕਦਿਨ
ਸ੍ਰੀ ਸਗਤ-ਉਧਾਰਕ ਸਤਿਗੁਰ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ
ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸ੍ਰੇ, ਸੰਗਤ ਚੁਫੇਰੇ ਜੁੜ ਰਹੀ ਸੀ।
ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮੇਂਹਰੇ ਤੇ
ਸੁਹਾਗਾਈ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਗੱਲ
ਪੱਲਾ ਪਾ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਇਕ
ਗੁਟਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸੰਦਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ
ਸਨ। ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਲੈਕੇ ਦੁਹਾਂ ਨੇ
ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਲੁੱ ਲੁੱ ਤੇ
ਕੁਕਰ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਕੀਤੀ

ਕਿਤੁਸੀ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਰਹੇ, ਅਪਣਾ ਉਧਾਰ
 ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ
 ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸੰਯਤ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ
 ਭਲ ਮਨ ਧਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਹੁਕਮ ਪਾ ਕੇ
 ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਮਾਰਗ ਸਿਰ ਮੱਥੇ
 ਤੇ ਰੱਖੀ, ਇਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
 ਵਿੱਚ ਛਾਡਿਆ ਤੇ ਦੋਹ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਤੁਰ
 ਖਏ। ਸਨੇ ੨ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਘਰ ਬਾਰ ਦੇ
 ਬਹੁ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਅੰਨ ਪਾਲੀ ਪੀਤਾ। ਸੁਰ ਨਮਿੱਤ
 ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਆਪ ਛਾਡਿਆ। ਸੰਯਤ ਵਿੱਚ ਬੀ
 ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ, ਸਭ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ
 ਨਿਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ
 ਤਿੰਨ ਪਹਰੇ ਵਲੋਂ ਉੱਠਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਇ
 ਕਰਕੇ ਸੰਯਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੇ।
 ਭੋਗ ਪਏ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ।
 ਘਰ ਆ ਕੇ ਨਿਯਮ ਪੂਰਨ ਕਰਦੇ। ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕਤੀ ਨੂੰ ਛਕਾਕੇ ਆਪ
 ਛਕਦੇ। ਦੁਪਹਰੇ ਬੋਧ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਸਤ-
 ਸੰਯਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ।
 ਮਾਈ ਮਾਲੀ ਦੇ ਸੇ ਕਰਤਬ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ
 ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਸੋਈ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ।

ਜੇ ਕੁਝ ਧਾਰਮਕ ਸੇਵਾ ਮਾਈ ਆਕੇ ਵਿਚੇ
ਕਰਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸੋਈਹੋ ਇਹ ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ
ਭਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ । ਅਪਨੇ ਮਨ ਦੇ
ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਜੋੜ ਉਠਦਾ
ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸੁਖੀ ਹੋਣ ।

ਅਨੇਕ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਮਿਲਕੇ ਇਕ
ਪਰਮੇਸੁਰ ਖਿੱਚ ਟਿਕਾਉ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਾਤ
ਅਭਿਮਾਨ ਤੇ ਕੁਝ ਦਾ ਮਾਨ ਦੂਰ ਹੋਕੇ ਹਿਰਦੇ
ਖਿੱਚ ਸਹੋਦ੍ਰਤਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ । ਉਹ
ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਈ ਕਿ ਤਨ ਮਨ
ਧਨ ਕੁਰੂ ਕਾ ਜਾਣਕੇ ਕੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਰ-
ਪਣ ਕੀਤਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ
ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਜਾਣਕੇ ਅੰਗੀ-
ਕਾਰ ਕੀਤਾ । ਈਰਖਾ ਵੇਖ ਮਿਟ ਗਈ,
ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਨੱਕ ਵੱਟਣਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੱਥੇ
ਸਭ ਆਦਮੀ ਬੁਰੇ ਲਗਦੇ ਤੇ ਮਨ ਪਰੇ ਹਟਦਾ
ਸੀ, ਹੁਣ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ
ਜਾਣਕੇ ਅੰਗੂਣਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਕੁਝ
ਕੁਹਣ ਕਰਨੇ ਵੀ ਸਾਂਝ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ॥

ਝੁਟ ਕਾ ਹੋਰੇ ਵਾਸੁਲਾ ਕਰਿ ਵਾਸੁ ਲਈਸੇ ।

ਜੇ ਝੁਟ ਹੋਵਨਿ ਲਸਨਾ ਮਿਲਿ ਸਾਥ ਕਰੀਏ ।

ਸਾਥ ਕਰੀਸੇ ਝੁਟਹੁ ਭੇਰੀ ਛੋਟਿ ਅਵਗੁਣ ਖਲੀਐ ।

ਪਹਿਰੇ ਪਟੇਸਰ ਕਰਿ ਅਰੈਬਰ ਆਪਣਾ ਪਿਰੁ ਮਲੀਐ ।
 ਸਿਖਿ ਜਾਇ ਖਹੀਐ ਭਾਖਾ ਕਹੀਐ ਕੇਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਸੇ ।
 ਗੁਣਾ ਕਾ ਹੋਰੇ ਵਾਸੁਲਾ ਕਰਿ ਵਾਸੁਲਈਸੇ ॥ (ਸਰੋ ਮ: ੧
 ਸਾਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੀ ਬਦਲੀ, ਉਹ ਅੰਗ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਈ ਭਰਾਉਣੇ ਜਾਣਦੇ ਸੀ,
 ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ੨ ਚੰਗਾ ਜਾਨਣ
 ਲੱਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਤਣ ਸਭ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਤੇ
 ਮਿਤੀ ਦੀ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਇਲ ਨੂੰ ਅਪਣੇ
 ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਲਿਵ ਤੋਂ ਰੱਤੀ ਨਾ
 ਕੱਢਿਆ । ਪਦਾਰਥ ਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹੱਟੀ
 ਤੇ ਜਮਾਂ ਕਰਾ ਦਿਤਾ, ਜਿੱਥੇ ੫੦ ਕੁ ਰੁਪਯਾ
 ਵਿਆਜ ਆਉਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਇਸਦੇ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇ ਕੀਤੇ, ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਅਪਣੇ
 ਸਰੋਰ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ । ਦਸ-
 ਬੰਧ ਭਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਭੇਜਣਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ
 ੩੦ ਰੁਪਏ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸੰਭਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਥੀ
 ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਰ ਲਾ ਦੇਣੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਕਲੀ ਵਿੱਚ ਖੱਤੀਆਂ ਦੇ ਉੱਚੇ ਘਰਾਣਿਆਂ
 ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭਿਧਵਾਂ ਦਸ ਤੇ ਧਾਰਾਂ ਵਰਹੇ ਦੀ

ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ
 ਪੈਕੇ ਸਾਹੁਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ
 ਤੇ ਬਸਤ ਦੀ ਮੇਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ
 ਲੈ ਲਈ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ
 ਪੜ੍ਹਾਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਦਾ
 ਉਪਾਲਾ ਖੀ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਵੇਰੀ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ
 ਦਾ ਘਰ ਸਭ ਗਿਆ, ਮੁਕ ਉਸਾਰਨ ਦੀ
 ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦਾ। ਮੌਸਮ ਸਿਆਲ
 ਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੁਹਾਗਾ ਬਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ
 ਦੇਹੁ, ਵਾਲੇ ਤੇ ਤਨੈਕੇ ਸੋਹਣ ਕਈ ਨਹੀਂ
 ਮੈ ਪਹਰੇ, ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ
 ਲੁਕਾਣੇ ਜੋਗ ਕੁਟੀਆ ਪੁਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ
 ਇਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ
 ਲੰਘਦਾ ਤੇ ਸੰਘਣੂੰ ਦੀਵਾਨ ਬਿੱਰ ਜਾਕੇਰਹੁਰਾਸ
 ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਦੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਪ ਕਰ
 ਲੈਂਦੇ, ਵੇਰ ਆਰਤੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੰਡਦੇ।
 ਰਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਕੇ ਤੇ ਨਿਤ ਨੇਮ ਕਰਕੇ
 ਭਿਗਾਜ ਜਾਂਦੇ।

ਇਕ ਵੇਰੀ ਬਰਖਾਂ ਬੜੇ ਬੌਰ ਦੀਆਂ
 ਪਈਆਂ, ਕਈ ਘਰ ਵੇ ਗਏ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ
 ਲੁਕਾਉਣ ਨੂੰ ਬਾਂ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਸੁਹਾਗਾ ਬਾਈ ਨੇ

ਅਪਨੇ ਘਰਵਿਚ ਕੋਈ ਦਸਾਂ ਟੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸ
ਦਿਤਾ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਦੇ
ਵਾਸ ਦੁਆਰਾ, ਕੋਈ ੧੦੦ ਮੈਸੇ ਉੱਜੜੇ ਤੇ
ਨਿਰਧਨ ਟੱਬਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰ
ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਰੋਇਆ। ਸਿਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸੱਤਰਾਂ
ਦੇ ਲੋਕ ਭਰਾ ਕੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਹੋ ਗਏ।

ਜਦ ਇਕ ਵਰ੍ਹਾ ਉੱਥੋਂ ਆਯਾ ਨੂੰ ਥੀਤ
ਗਿਆ ਤਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮੈਸੀ ਹੋਈ
ਕਿ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਖੜ੍ਹ ਬੀ ਹੋ ਪਿਆ।
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ
ਅਪਨਾ ਨਾਂ ਜਾਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਘੋਲਿਆ
ਪਰਾਹੁਣਾ ਜਾਣਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਲ
ਚੁੱਕੀ, ਇੱਕੁਰ ਮੋਹ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬੀ ਬਚਾਉ
ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਬੀ ਬਾਲਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ।
ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਤਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਦਾ ਬੋਹਲ ਘਟ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਫੇਰ ਬੀ ਲਗਦੇ
ਥਾਰੇ ਕਈ ਘੁਸਾਈ ਨਾ ਮਾਰਦੀ। ਨਿੱਤ ਨੇਮ
ਤੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਚਰਕ ਨਾ
ਆਯਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਬਿਤਾਏ।
ਇਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਬਨ ਨੂੰ ਲੋਚੇ, ਪਰ

ਆਗਿਆ ਕਿਨੀ ਸਾਡੀ ਈਮਤ ਨ ਪਏ ।
 ਫੇਕੜ ਇਕ ਦਿਨ ਯੋਂਦਵਾਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਆਏ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
 ਆਗਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ
 ਹਿਤ, ਤੇ ਸਗਤ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਬਾਹਰ
 ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਚਿੱਤ ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ
 ਹੈ, ਦਰਸਨ ਦੇ ਜਾਓ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ
 ਸੁਣਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੀਤੀ ਤੇ ਮਹਾ-
 ਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਬਾਲਕ ਨੂੰ
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ। ਗੁਰਾਂ ਨੇ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ—ਇਹ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦਾ
 ਪਿਆਰਾ ਸਗਤ ਉਧਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸਦਾ
 ਨਾਉਂ ਮਣੀਆਂ ਰਖੋ। ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਹਿਕੇ
 ਉਹਾਂ ਨੇ ਸੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ
 ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਅਚ ਇਸ ਦੌਰੇ
 ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਵੀ ਮਹੀਨੇ
 ਤਕ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਣ ਦੀ ਮੌਜ ਰਹੀ। ਜਦ
 ਬੋਰ ਯੋਂਦਵਾਲ ਆਏ, ਤਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ
 ਲਾਹੌਰ ਸਾਡੀ ਈ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ॥

ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਫੇਰ ਉਹੋ ਨਿੱਤ ਕ੍ਰਿਆ
 ਕਰਦੀ ਰੱਖੀ, ਸੁਖ ਸਾਲ ਇਸਤਰਾਂ ਬੀਤਿਆ

ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਮੈਂਹਲਾ ਜੀ ਦਰਬਾ ਤੋਂ
ਆ ਰਹੇ ਸੇ ਕਿ ਇਕ ਬੱਲ ਵਿਚੋਂ ਰੋਡ ਦੀ
ਅਵਾਜ ਆਈ। ਮੈਂਹਲਾ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਭਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਦਕੀ
ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਦੋ ਮਸ਼ਟੇਭੇ ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਹੁਰੇ
ਮਾਰਦੇ ਤੇਗਹਿਣੇ ਖੋਹਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜ ਤੇ ਦੁਖਾਂ
ਨਾਲ ਚਿਬਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਜਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਲਏ, ਤੇ ਕਿਹਾ—ਹੇ ਮਿੱਠੇ! ਅਨਾਥ
ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰ ਧੱਕਾ ਨਾਂ ਕਰੋ। ਇਹ ਬੁਲਮ
ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਇਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਉ, ਪਦ-
ਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਸ ਮੇਰੇ ਲੈ ਲੈਣਾ। ਪਰ
ਦੁਸ਼ਟ ਕਦ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਭਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਨ,
ਉਹ ਕਦ ਪਰਮ ਦੀ ਨਿੰਮ ਅਵਾਜ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ
ਖਿੰਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ? ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਹੱਥ ਫੜ ਲਏ ਕਿ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਜਾਣ
ਦਿਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੋ ਹੁਰੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਥੀ
ਠੋਕੇ, ਪਰ ਭਾਈ ਹੁਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਚੋਰਾਂ ਦੇ
ਵਿਚਕਾਰ ਪਸੀ ਗਏ, ਮਾਰ ਖਾਈ ਕਏ ਤੇ
ਉਸਨੂੰ ਬਚਾਈ ਗਏ। ਇੱਥੋਂ ਭਾਈ ਕਿ
ਸ਼ੀਮਤ ਦੁਹਾਂ ਦੇ ਚਰੇ ਭੁਭਾ ਚਿਤੀ,

(੯੬)

ਮਾਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜੇ ਵਿੱਚ ਲੈਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ—ਮਾਤਾ
ਕਾਹਣੇ ਬੱਕ ਤੇ ਨੱਸ ਜਾਹ। ਜਿਨੇ ਕਾਹਣੇ ਲੱਥੇ
ਸਨ, ਪਾਸ ਹੀ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਲੈਕੇ ਉਠ ਨਸੀ।
ਸਿਖ ਹੁਥੀ ਇਕੱਲੇ ਤੇ ਚੋਰ ਦੇ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾਉਣ, ਏਹ ਛੁਡਣ ਨਾਂ। ਦੋਹਾਂ
ਨੂੰ ਘੁਟ ਛੁਡਿਆ। ਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥੀ ਦਿਲ
ਬੋਲਕੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਏਹ ਥੀ ਖਾਈ ਕਏ ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰਖਿਆ। ਜਦ ਸਾਤਾ ਕਿ
ਤ੍ਰੀਮਤ ਅੱਖ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਤਦ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋੜ ਭਜ ਕਰਕੇ ਬਥੇਰਾ
ਟੋਲਿਆ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਪਰਤਕੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸੀ ਨੂੰ ਆਪੇ ਰਿਆ ਅਚਾਨਕ
ਨਾਲ ਐਸਾ ਵਿਛਾਇਆ ਕਿ ਅੱਧਮੇਏ
ਕਰਕੇ ਨੱਸ ਕਏ, ਭਾਈ ਸੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਕੇ ਉਥੇ
ਹੀ ਪਏ ਰਹੇ।

ਲਹੁ ਸਾਫੀ ਹੈ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਫੱਟ ਲਫ ਰਹਿੰਦਾ,
ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਕਿ ਭਾਈ ਹੁਰਾਂ
ਨਾਲ ਕੀ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਤ੍ਰੀਮਤ ਨੇ ਜੋ ਚੋਰਾਂ
ਤੋਂ ਬਚੀ ਸੀ, ਅਪਣੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਕੇ
ਭੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਸਿਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਯਾ
ਹੈ, ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਨਾ। ਇਹ

ਕੱਲ ਰੇਲਵੀ ੨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀ।
 ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਤਮੰਗੀ ਮੋਟੇ ਲੋਕ
 ਬੱਲ ਨੂੰ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਟੋਲ ਬਰਨ ਦੇ ਮਕਰੋਂ
 ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਸਿਸਕਵੀ ਲੋਥ ਲੱਭੀ। ਚੱਕ ਕੇ
 ਘਰ ਲੈ ਆਏ, ਹਕੀਮ ਸੱਦਿਆ, ਡਰ ਧੌੜੇ,
 ਬੱਧੇ, ਮੁਮਿਆਈ ਦਿਤੀ, ਹੋਰ ਉਪਰਾਲੇ
 ਕੀਤੇ, ਕੁਝ ਕੁਝ ਹੋਸ਼ ਫਿਰੀ। ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ
 'ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ' 'ਸ਼ੁਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ'
 ਏਹ ਵਾਕ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ
 ਉਂਵ ਹੀ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮਣ ਸੀ ਤੇ ਐਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ
 ਵਕਤ ਹੀ ਨਾਸ਼ਕ ਸੀ, ਬੜੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।
 ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲਹੂ
 ਭੋਹਲਦੀ ਸੀ। ਸੇਵਾਇਲਾਜ ਬਹੁਤ ਹੋਏ, ਸੁਰਤ
 ਵੀ ਫਿਰੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਪੂਰੀ ਆਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਲ
 ਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਭਾਈ ਮਿੰਹਗਾ ਜੀ ਦਾ ਜੀ ਗੁਰ-
 ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਸੀ, ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਦੀ ਤਾਂ
 ਕੁਝ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ
 ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਵਾਲ
 ਭੋਜਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ, ਇਕ ਡੋਲੀ ਵਿਚ
 ਸਵਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਕੁਝ ਸਤਮੰਗੀ ਨਾਲ ਹੋਏ,
 ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਪਹੁੰਚੇ। ਦਰਸ਼ਨ

ਕਰਕੇ ਸਿੱਕ ਝੁੱਖ ਲਾਹਿ ਕਾਈ, ਅੰਗੂਰ ਭਰ
 ਆਏ, ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾ ਸੀ ਚਾਸੀ ਹੋ ਗਏ ।
 ਕੁਝ ਦਿਨ ਯੋਧਿੰਦਵਾਲ ਛੱਟੇ, ਸੰਯਤ ਨੇ
 ਤੁਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਭਾਈ
 ਮੈਂਹਗਾ ਸੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਦੀਨ
 ਦਿਆਲ । ਮੈਨੂੰ ਭਰਮ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ
 ਦਿਨ ਬੇਰੇ ਹਨ, ਸੇਕਰ ਆਗਯਾ ਹੋਵੇ ਤੁਥ
 ਬਾਕੀ ਦੇ ਦਿਨ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਤਾਵਾਂ ?
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੱਸਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ-ਦਿਨ ਤਾਂ
 ਸਦਾ ਦੇ ਮੁੱਕੇ ਪਏ ਹਨ, ਖੇਲ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਚੰਗਾ
 ਰਹੋ । ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਭਰ ਭਾਈ ਸੀ ਓਥੇ ਰਹੇ,
 ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਸਚ ਮੁਚ ਆ ਗਿਆ, ਭਾਈ ਮੈਂਹਗਾ
 ਸੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਬੈਠੇ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ
 ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਆ ਕਏ, ਭਾਈ ਸੀ ਦੇ ਮਸ-
 ਤਕ ਪਰ ਹੱਥ ਧਰਿਆ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਪਨੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ
 ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਦੇਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋ
 ਗਈ । ਛੇਕ ਤਾਂ ਕਿਸ ਕਰਨਾ ਸੀ “ਗੁਰਮੁਖ
 ਆਵੈ ਕਾਇ ਨਿਸੰਕ” ਇਹ ਸਭ ਦਾ ਭਰੋਸਾ
 ਸੀ । ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਭਾਵੇਂ ਚੋਲਦੀ, ਪਰ ਸਤਿ-
 ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਆਗਿਆ ਸਹਮਣੇ ਹੋਇਆ ਭਰੋਸੇ

ਜੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਖੋਜੀ ਨਾਂ ਭੋਲੀ, ਪਰੇ ਨਾਂ ਭੋਲੀ
ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਭਾਈ ਸੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖਿਝੁਤਆਇ ਨਦੀ ਨੇ ਅਖੌ
ਉਡਲਕੇ ਸਮੇਟ ਲਈ, ਸੱਚ ਹੋ:—

ਜਿਠੀ ਚਲਦ ਜਾਣਿਆ ਸੇ ਕਿਉਂ ਕਰਹਿ ਵਿਧਾਰ।

ਚਲਦ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ ਕਾਜ ਸਵਾਰਥ ਗਰ।

[ਜੁਹੀ ਬ: ਮ: ੨

੬.

ਹਮਰੇ ਮਸਤਕ ਦਾਗ ਲਗਾਨੇ ਕਮ ਕਰਨੇ ਕੁਰੂ ਕਹੁ ਸਾਥੇ।

ਪਰਉ ਪਕਾਰ ਮੁੱਲ ਕਹੁ ਜੀਆ ਤਉ ਦੁਰਤ ਤਾਰਿ ਖਯਾਥੇ।

[ਕਉ: ਮ: ੪। ਅੰ

ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ
ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਈ। ਉਧਰੋ' ਮਾਈ ਮਾਲਾਂ
ਕਸੂਰੋ' ਤੁਰਕੇ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਆ ਟਿਕੀ।
ਮਾਝੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਈ ਮਾਲਾਂਦੀ ਧਰਮ-
ਜ਼ਿਵਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਚਰਜ ਅਸਰ ਕੀਤਾ
ਸੀ, ਉਧਰੋ' ਭਾਵੇ' ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ
ਤਦ ਵੀ ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਦੀ ਹੁਣ ਦੀ
ਅਵਸਥਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਦ
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਈ
ਮਾਲਾਂ ਨੇ ਸੁਹਾਗ ਬਾਈ ਨੂੰ ਧਿਰਧਿਰ

ਪਾਇਆ ਉਹ ਅੰਪਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਰਲਾਣੇ ਪਰ
 ਉਦਾਸ ਹੋ ਬਿੰਤਾਰੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਅੰਤਰ
 ਮੁਖ ਵਧੀਕ ਹੋ ਗਈ ਅਰ ਵੇਰਾਨ ਦੀ
 ਧਾਰਨਾ ਪੱਕ ਗਈ, ਸੁਰਤ ਦੀ ਲਕਨ ਤੇ
 ਹਉਮੀਂ ਦਾ ਤਜਾਗ ਬਧ ਗਿਆ। ਪਰਉਪਕਾਰ
 ਵਿਚ ਹੋਰ ਤਕੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਤੀ ਦੇ
 ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਘਰ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਾ
 ਸਿਉਂਕਾ ਤਿਉਂ ਤੋਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਮਣੀਆਂ
 ਇਸਦੇ ਕੁੱਛਰ ਦਾ ਬਾਲ ਬੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ
 ਵਧਦਾ ਤੇ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ
 ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ
 ਦਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਪਗਾਹੁਣਾ ਜਾਣਕੇ ਸਰਧਾ ਨਾਲ
 ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਸਠਾਉਣੀ, ਸਿਆਪੇ,
 ਪੱਲੇ, ਫੁੜੀਆਂ ਨਾ ਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਬਿਰਾਦਰੀ
 ਨਰਾਜ ਹੋਈ, ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਿਰੇ
 ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ, ਅਰ ਇਸਦੇ ਸਬਰ ਤੇ
 ਸੁਭਰ ਵਿਚ ਦਿਨ ਚੰਗੇ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਬਜੇ ਬਲੀ ਗੁਰੂ,
 ਆਤਮ ਭੰਗਾਰ ਦੇ ਅਦੁਤੀ ਦਾਤੇ ਤੇ ਦਯਾ
 ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਿਤ
 ਕਰਦੇ ਸੇ ਅਰ ਸਭ ਨੂੰ ਸੇਸਾਰ ਸਾਕਾਰ ਤੇ।

ਤਾਰਨ ਲਾਈ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਸੇ-
 ਵੇਸ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਭੋਜਿਯਾ ਤੇ
 ਵਰੋਸਯਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਸਰੀਰ
 ਜਰੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਰ ਆਤਮਕ ਦੰਤਾਂ ਦੇ
 ਖੰਡਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ
 ਤੇ ਧਰਮੋਕਸ਼ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵੀ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ
 ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਬੇਰ
 ਸਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਆਪਣੀਆਂ ਖੰਧਤਾਂ ਨਹੀਂ
 ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ
 ਵੀ ਸੇਵਾ ਜਾਣਕੇ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ
 ਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭੀਦ ਤੋਂ ਕੱਢਕੇ,
 ਪਸਚਾਤਾਪ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਹਜ਼ੂਰ ਲਿਆਉਂਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਈ
 ਪਾਹਲ ਦੇਂਦੇ ਤੇ ਦੀਖਤ ਕਰਵਾਉਂਦੇ।
 ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਾਣਦੇ ਤੇ
 ਆਪਣੇ ਅਪਣੂੰ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਚਾਸ ਸਮਝਦੇ।
 ਪਾਹਲੇ ਮਾਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸੇ, ਘਾਲਾਂ ਘਾਲਦੇ ਸੇ।
 ਨਿਰਮਲ ਹੋਕੇ ਸਤਸੰਗ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ
 ਜਾਂਦੇ ਸੇ, ਅਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਪਛਾਣੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
 ਸੇ, ਕੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਤਨਾਮ

(੯੨)

ਦੇ ਹੋਰੋ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸੇ । ਏਕਤਾ, ਸਹੋਦਤਾ ਤੇ
ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤਣ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਸੇ । ਵੇਰੋ ਪੰਥ
ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੇ । ਇਸ ਲਈ ਰੂਪ,
ਬਾਨ, ਜੋਬਨ, ਮਾਲ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਨਹੀਂ
ਸਕਦਾ ਸੀ । ਅਪਨੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਬੰਧ ਤੇ ਪਰ-
ਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਯੋਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰ-
ਖੋਭਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਦਾ
ਬੈਰਾਗੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹਿਲੋਰੇ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ ।
ਹਰ ਐਭੀ ਨਿਭੀ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਸੁਖਮ ਦੀ ਪਾਰ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ
ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪਨੇ ਅਮੁਲ ਪਰ ਸਿੰਦ ਦੇ
ਦੇਂਦੇ ਸੇ, ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਦੁਰਬਚਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ
ਕੋਲ ਦੇ ਸੇ, ਸਗੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭੀ ਮਿਲਾਪ
ਕਰਦੇ । ਅਰ ਬਾਹ ਨੱਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ
ਕਰਦੇ ਸੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਰ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਤੇ
ਭਲਮਨਾਉ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਥੀ ਮੰਨਦੇ
ਸੇ ਅਰ ਹਾਕਮ ਲੋਗ ਥੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਸੇ ।
ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਹ ਤਾਰੀਫਾਂ ਸੁਣਕੇ
ਕੋਇੰਦਵਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਨੂੰ
ਆਇਆ ਸੀ ਅਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਕ੍ਰਿਤ
ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ।

੧. ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਉਪਦੇਸ਼ਣਾ ਗੁਰ-
 ਮੁਖ ਮਰਦ ਤੇ ਇਸਤੀਆਂ ਸਦੀਵ ਇਹ
 ਘਤਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੀਵ
 ਅਪਨੇ ਸਿਰਜਨ ਹਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਸਦਾ
 ਭੁਖੀ ਹੋ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕੌਤਕਾਂ ਦੀ
 ਬੇਨਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।
 ਆਈ ਮਾਲਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੁਰ ਜੋ ਆਪ ਦੀ
 ਵਾਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਆਪ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ
 ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਜਾਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 ਕਸੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਏਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦ
 ਸੀ, ਪਰ ਇਸਤੀ ਦਾਨਾ ਬਹੁਤ ਮੀ, ਏਸ
 ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਬਾਈਂ ਥੀ ਕਾਰਜ ਪਏ
 ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕੰਮ ਸੁਆਰਦੀ। ਹੁਣ ਲਾਹੌਰ
 ਵਿੱਚ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਫੇਰ ਕਸੂਰ ਹੋਈ
 ਖੱਟੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਧਰ ਆਈ ਸੁਗਰਬਾਈ
 ਸਬਰ ਸੁਕਰ ਵਿੱਚ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਉਹੋ ਕਾਰਜ
 ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਜੋ ਮਾਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਸੀ।
 ਇਕ ਵਾਰ ਇਸਨੇ ਹੋਰ ਕਰ ਲੀਤਾ ਕਿ
 ਅਰ ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ,
 ਆਏ ਲਏ ਸਿੱਖ ਅਭਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਕੁਝਾਨ ਭਰਾ ਪਈ। ਕੇ ਕੇਲੇ ਵਸ ਪੰਛ

ਸਰੀਰ ਲੋਕਵੇਦ ਅੰਨ ਪਾਉਂਦੇ । ਕਈ ਇਕ
 ਮਹਿੰਦਰ ਬੋਝਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ,
 ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਸਨੂੰ
 ਸੋਚ ਭੁੱਖੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਿਖਰੀ ਸਾਰੇ ਹੀ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਖੱਬਰਤ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਪਹੁਲਾ ਧਰਮ
 ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਸਰੀਰ
 ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਵੀ ਕਰਦੀ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇਣ
 ਹੀ ਚੁਕ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਕ
 ਦਿਨ ਅਪਨੀ ਜਠਾਣੀ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣ
 ਆਈ ਜੋ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ । ਇਸਦੇ
 ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਅਚੇਤਾ ਮੰਨਿਆ,
 ਅਰ ਕੁਝ ਮਖੌਲ ਦੇ ਢੰਗ ਪਰ ਬੋਲੀ ਠੱਲੀ
 ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸੁਹਾਕਾ ਬਾਈ ਨੇ ਪਰਵਾਹ ਨਾ
 ਕੀਤੀ । ਜਿਠਾਣੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਬਹੁਤ
 ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉੱਪਰਲੀ ਸੇਵਾ ਨਾ
 ਖਤੀ, ਨਾ ਪੁਤ, ਨਾ ਨੌਹ ਕੋਈ ਦਿਲ ਲਗਾਏ
 ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਜਗਤ ਚੱਖਣੀ ਅਤਿ
 ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਇਸਨੇ ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਹੱਥ
 ਆਇਆ ਤੇ ਢੇਰ ਐਸੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਿਬਾਈ
 ਕਿ ਦਵਾਵਾਂ ਦਾ ਘਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ

(੨੫)

ਅਰ ਚਿਹਰਾ ਜੀ ਬਾਜੀ ਹੋ ਗਈ । ਇਸ ਕਾਢੇ
ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੱਤ
ਹੋ ਗਿਆ ਅਰ ਇਸਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ
ਸਮਾਂ ਲੱਭਾ । ਇਸਦੀ ਵਰਤਣ ਤੇ ਰਹਿਤ ਦਾ
ਦੌਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਸਰ ਪਿਆ ਕਿ
ਦੇਉਰ, ਜੇਠ, ਦਗਲੀਆਂ, ਜਠਾਣੀਆਂ,
ਨਿਛਾਨਾਂ ਉਧਰੋਂ ਪੈਰਾ ਪਰਵਾਰ ਸਾਰੇ ਹੀ
ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਅਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਤਸੰਗ ਦਾ
ਦੀਵਾਨ ਬਜੀ ਹੀ ਰੋਣਕ ਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ।
ਪਰ ਪੈਨ ਮਾਈ ਸੀ ਕਿ ਐਨਾ ਕਾਰਜ ਕਰਕੇ
ਬੀ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ।
ਦਰਦਲ ਬਣੀ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਰਿਹੋ
ਨਿਰਮੋਹ ਤੇ ਬੇ ਪਰਵਾਹ ਰਹੀ । ਅਗੇ ਸਰੀਕਾ
ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਪਦਾਰਥ
ਖੋਹਕੇ ਕੁੰਗਲ ਕਰ ਦੇਈਏ ਪਰ
ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਫੈ ਖਾਏ ਸੇ, ਹੁਣ
ਫੈ ਉੱਭ ਗਿਆ ਤੇ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਇਸਦੇ
ਪਦਾਰਥ ਅਰ ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਛੀ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਉਂਦਲ
ਫੇਰ ਵਧ ਗਈ । ਸੁਹਾਕਾ ਬਾਈ ਨੇ ਸਰੀਰ
ਅਰ ਨਿਰਮਾਹ (ਕੇਰਲ, ੫) ਦੇ ਭੇਡ ਲੇਨ

(੨੬)

ਦੀਖਿਆ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਉਂਦਾ ਸੋ ਵਧੀ
ਸੋ ਉਪਕਾਰ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਖਰਚ ਕਰਨ
ਲੱਗ ਪਈ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਸੀ ਸਰਦਾਰ ਝੂਕਰ
ਮੱਲਨਾਮੀ ਬੜਾ ਕ੍ਰੋਧੀ ਤੇ ਪਸ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਸੀ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੇ ਖਾਹਰ ਰੰਹਦਾ ਸੀ,
ਸਰਕਾਰੇ ਮੂੰਹ ਚਿੱਤ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਘਰ
ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ ਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਵਿਚ ਕਸਾਈ ਸੀ।
ਇਸਦੇ ਘਰ ਐਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚਾਰ ਵਿਆਹ
ਕਰ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੁੱਖ ਰਿਸੇ ਦੀ ਹਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਪੀ ਅਕਸਰ ਇਸੇ ਗੱਲ
ਵਿਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਟਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।
ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਚੌਥੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਘਰ
ਪੁੱਤ ਪੰਮਿਆਂ, ਪਰ ਸੀਤਲਾ ਨਾਲ ਮਰ
ਗਿਆ। ਇਹ ਤਦੋਂ ਮੁਲਤਾਨ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਹੀ
ਪੁੱਤ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਕੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤੇ
ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਗੱਲੇ ਹੋਣ ਲਗਾ ਕਿ ਪੁੱਤ ਮਰ
ਕਿਉਂ ਗਿਆ? ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਪ ਰਹੀ,
ਥੋੜੇ ਚਿੰਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂ ਮਾਈ ਸੀਤਲਾ
ਨਾਲ ਕਿਸਦਾ ਬੋਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਐਸਾ
ਬੋਹ ਬਣਿਆ ਕਿ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਵਹੁਟੀ ਮਰ

ਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
 ਖੁਨ ਪਚ ਗਿਆ। ਇਕ ਵਿਆਹ ਹੋਰ ਕੀਤਾ,
 ਤਿਸਦੇ ਘਰ ਵੀ ਇਕ ਬਾਲਕ ਜਨਮਿਆ,
 ਜਦ ਏਹ ਦੇ ਕੁ ਵਰਹੇ ਦਾ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਇਸ
 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਾਬਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਪਿਛੇ
 ਇਹ ਪੁੱਤ ਵੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਵੀਂ
 ਬਹੁਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੋਕਣ ਦਾ ਹਾਲ ਮਲੂਮ
 ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸੋਕਣਾਂ ਵੇਰ ਕਰਦੀਆਂ
 ਸਨ। ਬੜਾ ਹੀ ਰੋਈ, ਪਰ ਰੋਇਆਂ ਕੀ ਬਣੇ ?
 ਇਸਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਸੁਹਾਗਬਾਈ ਦੀ ਸਤ-
 ਸੰਗਣ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ—ਭੈਣ! ਚੋਲਾ ਨਾ ਪਾ
 ਤੇ ਖਬਰ ਨਾ ਉਭਾ, ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਸਾਹ ਲੈ ਤੇ
 ਮੈਂ ਇਕ ਸਿਆਣੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ
 ਥੱਜਕੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਗਈ। ਸੁਹਾਗਬਾਈ ਨੇ
 ਸਾਰੀ ਵਿਬਿਆ ਸੁਣੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਸੋਚਕੇ
 ਕਿਹਾ—ਇਸ ਹੋਣੀ ਦਾ ਉਪਾਲਾ ਮੇਰੀ ਸਮਝ
 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਤਾਂ
 ਉਸ ਤੀਮਤ ਨੂੰ ਗਸ਼ ਪੈ ਗਈ। ਸੁਹਾਗਬਾਈ
 ਕੋਲੋਂ ਉਸਦਾ ਦੁਖ ਛਿੱਠਾ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ
 ਥੱਲ ਦਾ ਤਸੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਕੇ
 ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਾਈ ਬਸੀ

(੯੯)

ਉਦਾਸ ਹੋਈ ਕਿ ਧਿੱਕ ਹੈ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਦੇ ਜੇ ਮੈਂ
ਇਸਦੀ ਪਾਣ ਰਖੂਜਾ ਨਾਂ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਫਿਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁੱਖਿਆ
ਅਰ ਕਿਹਾ—ਬਚਕਾ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ,
ਤੈਰੀ ਪਾਣ ਦੱਖੂਜਾ ਹੋ ਰਈ। ਇਹ ਮੁਰਦਾ
ਬਾਲਕ ਮੇਰੀ ਬੁੱਲੀ ਪਾ ਤੇ ਭੁੰਟ ਅਪਣੀ ਨੂੰ
ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭੇਜ, ਮੈਂ ਅਪਣਾ ਪਚਾਹੁਣਾ ਬਾਲ
ਜੀਉ'ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇ'ਈ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸੱਤ ਕੁਸੱਤ
ਕੁਝ ਨਾ ਆਖ ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ ਸੁੱਪ ਦੇ ਆਸਰੇ
ਕਰ ਲੈ, ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ
ਤੈਰਾ ਬਾਲ ਮਰਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ
ਪੁੱਛਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਸੁਪਾਤੇ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਏਗੀ
ਤੋਂ ਮੈਂ ਮੁਰਦਾ ਲੋਥ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠ ਲਵਾਂਗੀ।
ਦੇਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਇਹ ਤਜਾਕ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੇ
ਨਿਰਮੋਹ ਅਵਸਥਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਕਾ ਕਈਆਂ।
ਸਤਸੰਗਤ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਕਿਹਾ—ਮਾਤਾ ਜੀ।
ਆਪਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਦਾ ਧੰਨਜਵਾਦ ਹੈ, ਪਰ
ਅਸੀਂ ਆਪ ਨਾਲ ਧੋਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸੱਸਣ
ਬਾਹ ਦੇਵੇ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣੀ। ਇਸਦੇ
ਜੋ ਭਾ ਪਈ ਹੈ, ਕੱਟੇਗੀ। ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਹਨ,
ਜੋ ਭੋਗਤੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਇਹ ਜੱਲ ਚੋਰ

ਜਾਂ ਕਹਣੀ । ਸੁਹਾਕਾਈ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ—
 ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦਾ
 ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਘਰ ਪਛਾਹੁਣਾ ਹੈ । ਪਛਾਹੁਣੇ ਨੂੰ
 ਭੋਰਿਆਂ ਸੁਰਖਰੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ
 ਆਪਣਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾਂ ਤਦ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੀ
 ਵੇਲਦਾਰ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਸ਼ਾ
 ਝਗ ਕਰਦੀ ਹਾਂ । ਤੇ ਜੇ ਹੁਣ ਉਸ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ
 ਦਿੱਤਿਆਂ ਇਕ ਜਿੰਦ ਬਚਦੀ ਹੈ ਤਦ ਇਸਤੋਂ
 ਬੀਰਾ ਸਮਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾਲਨ ਦਾ
 ਹੋਰ ਕੇਹੜਾ ਮਿਲਨਾ ਹੈ ? ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਦੇਹ ਬੀ
 ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫੇਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇਹ ਦਾ ਜਾਂ ਮੇਰਾ
 ਕਿਧਰੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ? ਅਗੇ ਪਤੀ ਸੀ ਬਲ ਅਸੇ
 ਹਨ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ? ਜੇ ਮੇਰੇ ਹੋਏ
 ਤਦ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਇਹ
 ਮਰ ਜਾਏ ਤਦ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਮਰ ਕੇ
 ਜਦ ਉਪਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਸੀਉਂਦਿਆਂ
 ਉਪਰਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕੀਹ
 ਵਿਖੇਪਦਾਇਕ ਹੋਇਆ ? ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ
 ਵਲੋਂ ਬਾਲਕ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਚਤਾ ਚਿੰਤਾ
 ਨਾ ਕਰੋ । ਮੈਂ ਦੇਖੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵਾਂਗੀ, ਰੰਜ ਨਾ
 ਕਰਾਂਗੀ, ਕਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਵਾਂਗੀ ।

(੬੮)

ਜਿਸ ਮੇਰੀ ਸਤਸੰਗਣ ਛੇਣ ਪੁੱਤਰ ਬੋਹਕੇ ਲੀ
ਕਈ ਹੈ। ਸਥੇ ਸੁਕਰ ਕਰਾਂਗੀ ਕਿ ਮੇਰੀ
ਛੇਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਰਖਰੂ ਕੀਤਾ ॥

ਕੱਲ ਕੀ ਕੁਝ ਸੰਬਾਧ ਦੇ ਮਛਰੇ ਇਹੋ
ਏਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਮੁਰਦਾ ਬਾਲ ਬੋਲੀ ਪਾਕੇ
ਲੈ ਗਈ, ਸਿਉਂਦਾ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਧਰ
ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸਤਸੰਗਣਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਬਾਲਕ ਬੀ
ਦਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ
ਕਿਹਾ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਲਕ ਮਰ
ਗਿਆ, ਕੁਝ ਉੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਦੀ
ਬੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪਾ
ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਖਿੱਚ ਪਈ ਤਾਂ
ਇੰਨੀ ਕਹਣਾ--ਬਾਲਕ ਮੋਇਆ ਨਹੀਂ,
ਮਾਤਾ ਵਟਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਾਹਿਆ ਸੀ ਜੋ
ਚਿਪਰਾ ਸੀ।

ਇਸਦੀ ਅਦੁਤੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕਰਬਾਨੀ ਦਾ
ਉਧਰ ਬਾਲਕ ਦੀ ਮਾਤਾ ਪਰ ਐਸਾ ਅਸਰ
ਪਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਇੱਛਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਮੂੰਹ ਮੁੜ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭਾਲ
ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ
ਕਿ ਸੁਹਾਸਕਾਰੀ ਯੋਗੀ ਪਰਉਪਕਾਰਕ

ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਹਾਗਵਾਣੀ ਦੀ ਸੰਯਤ ਕੀਤੀ,
 ਰੰਗਤ ਬਦਲ ਗਈ। ਸਤਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛ
 ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਲੱਭ ਗਈ। ਬਾਲਕ ਸਤਸੰਗਤ
 ਭਾਤਾ ਦਾ ਦੁਧ ਪੀਂਦਾ ਕੁਸੰਗਤ ਦਾ ਦੁਧ
 ਚੁੰਭਣ ਸਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਉਹ ਦੁਧ ਭੀ
 ਸਤਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋਰ ਗਿਆ॥

ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਭੀ ਆ ਗਿਆ।
 ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕਿਆ ਕਿ ਚੰਗਾ
 ਹੈ, ਆਪਣਾ ਜਾਣਕੋ ਹੀ ਹਿਤ ਕਰਨ ਲੱਗ
 ਪਿਆ। ਇਸ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ
 ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਆਖਰ ਤੇ ਸਤਕਾਰ
 ਬੈਠਣ ਉੱਠਣ ਦਾ ਸਭਿਰ ਮੇਸਾ ਸੁੰਦਰ
 ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਹ
 ਵਧ ਗਿਆ, ਅਰ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਥੀ
 ਪਤੀ ਦਾ ਝਰ ਦੁਰ ਹੋਕੇ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋ
 ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਹਿਤ ਦੀਆਂ ਥਾਤੀ
 ਹੁੰਦੇ ੨ ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ ਅਜੇ ਅੱਲ੍ਹੜ ਹੀਮਤ ਨੇ
 ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਬਾਲਕ
 ਦਾ ਹਾਲ ਭੀ ਕਹ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ
 ਉਸਦਾ ਰੰਗ ਪਲਟਿਆ, ਕਰੋਧ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ,
 ਦੋਸਾਨ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਝਲਕਾ

(੯੨)

ਨੌਕੇ ਸੁਹਾਗਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ। ਉਹ ਉੱਪਰ ਬੈਠੀ ਰਹੁਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਠਲਾ ਬੁਰਾ ਵੇਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਬੋਲਕੇ ਰੋਪ ਰੋਪ ਕਰਦਾ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬੁਰ ਛੱਤ ਤੇ ਹੋਂਸ ਖਰ ਦੇਵੀ ਚਿਹਰੇ ਬਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਬੋਲਿਆ “ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸੁਹਾਗਬਾਈ ਹੈ?” ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਸੋੜਕੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ। ਫੇਰ ਤਲਵਾਰ ਧੁਕੇ ਬੋਲਿਆ—ਸੱਚ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਿਰ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ?

ਸੁਹਾਗਬਾਈ—ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਭੈ ਨਾਲ ਸੱਚ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ? ਸੱਚ ਸਭਾ ਨਿਰਭੈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਭਰ ਨਾਲ ਫਲ ਤੇ ਫੂਠ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਬੁਰਾ ਉਸਦੀ ਨਿਰਭੈਤਾ ਤੇ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਖੀਚੇਂ ਘਟਿਆ, ਜਿਸਤਰਾਂ ਝੋਰ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਛੱਲ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੀ ਹੈ, ਖਰ ਵੀਨਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ:—

ਛੱਤੀ ਦੱਸ, ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ?

ਮਾਈ ਨੇ ਗਿੱਦੀ ਨੀਵੀਂ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ—ਜੇ ਮਿੰਦ ਲੋਕੀ ਹੋ ਤਾਂ ਹਾਬਲ ਹੈ। ਜੇ ਮੱਚ ਪੁੱਛਦਾ

ਹੈ ਤਦ ਤਲਵਾਰ ਮਿਆਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ,
ਜੋ ਥਾਹੇ ਸੱਚ ਸੱਚ ਨੁਕਤੇ ।

ਬੁਗਰ ਦਾ ਹੋਰ ਚਿਤ ਭੁੱਲਿਆ, ਅਰ
'ਭੀਵੀ' ਦਾ ਧੀਰਜ ਦੇਖਕੇ ਹਰਾਨਿਆਂ ।
ਦੋ ਥਾਰ ਨਿੱਕੇ ੨ ਮਹਿੰਦਰ ਬਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਮਾਈ ਪਾਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ;
ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਵੇਖ ਮਾਈ ਦੇ ਗਲੇ ਆ
ਚੜ੍ਹੇ । ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਬੁਗਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ
ਬਿਲਕ ਪਈ ਅਰ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੁਕੀ ।
ਹੁਣ ਮਾਈ ਨੇ ਮੂਰ੍ਹਾ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ—ਭਾਤਾ ਸੀ !
ਬੈਠੋ, ਅਰ ਅਪਨੀ ਦਾਸੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਹੁਕਮ
ਕਰੋ ।

ਬੁਗਰ—(ਕਾਲ ਦੇਕੇ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ
ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਵਟਾਇਆ ?

ਮਾਈ—ਭੁੱਲ ਗਈ, ਪਿਮਾਂ ਕਰੋ, ਮੈਂ
ਮੋਇਆ ਪੁੱਤ ਲੇਕੇ ਜੀਉਂਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ।
ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੌਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ
ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੇ ਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਦ ਮੈਂ
ਭੁੱਲੀ ।

ਬੁਗਰ—(ਬਿਜਕ ਕੇ) ਹਾਨੀ ਜਿਹੀ
ਹਾਨੀ, ਮੇਰੇ ਮੇਰੇ ਉੱਚੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀਨਾ

ਜਾਂ ਬੜਿਆ।

ਮਾਈ—ਸੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੁਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜੇ ਉੱਲ੍ਹੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਘੱਲੇ ?

ਭੁਗਰ—(ਏਦੀ ਕੁਚਕੇ) ਕੀ ਕਰਾਂ, ਬੜਾ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁੰਮਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਢਾਲੇ ਹੱਥੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਈ—ਸੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਧੰਨ ਮਰਦ ਹਨ ਜੋ ਨਿਠਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਕ ਲਾਕੇ ਵੇਰ ਬੀ ਕੱਜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਭੁਗਰ—ਵੇਰ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇ ?

ਮਾਈ—ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਵੇ।

ਭੁਗਰ—ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜ ਮਾਰ ਸੁਟਣਾ ਹੈ।

ਮਾਈ—ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਅਗਲਾ ਖੁਨ ਪਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਧੀਆਂ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੀ ?

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਭੁਗਰ ਦੀ ਖਾਨਿਓਂ ਗਈ। ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਭੋਤ ਖੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਇਹ ਮਾਈ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਆਈ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਈਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਗਲਾ

(੯੫)

ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਪਤ ਜਾਵੇ । ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਚਰਾਂ
ਨਾਲ ਸੁਰ ਬਦਲੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਥ ਆਈ ।

ਭੁਗਰ-ਮਾਈ ! ਤੇਰੇ ਧੀਰਜ ਅਰ
ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

ਮਾਈ-ਸੱਚ ।

ਭੁਗਰ-ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ?

ਮਾਈ-ਸੱਚ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ।

ਭੁਗਰ-ਮੈਂ ਸੁਣ ਕਿਸਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ
ਹੈ ?

ਮਾਈ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ।

ਭੁਗਰ-ਓਹ ਕਿਸਤਰਾਂ ?

ਮਾਈ-ਤੂੰ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਸੁਰਮਾਂ
ਮੰਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਫੇਰ ਨਿਰਬਲ
ਨਾਰ ਦਾ ਖੁਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਣ ਹੈ । ਤੂੰ
ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਭੁਗਰ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ ਅਰਮਿੱਥ
ਮਾਸ ਦੀ ਦੇਹ ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ, ਤੂੰ ਏਹ ਨਹੀਂ
ਹੈ । ਭੁਗਰ ਨਾਮ ਸਤ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਮਿੱਥ
ਮਾਸ ਨਹੀਂ, ਏਹ ਮਿੱਥ ਮਾਸ ਦੀ ਦੇਹ ਰਾਤ
ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਪਈ ਰੋਹਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਸੁਪਨੇ
ਇਹ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਮਾਰੀਯਾ ਚਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ
ਤੂੰ ਦੇਹ ਨਹੀਂ, ਏਹ ਨੀਂਹੀ ਸੁਨੀ ਮਨੋਰ

ਆਪਨੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁਠ ਤੇ ਕਪਰ ਹੈ। ਤੂੰ
 ਆਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੁਲ ਵਾਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ,
 ਜੇ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਦੁਹੜਿਆ
 ਦੇ ਘਰ ਪਲਦੇ ਤਦ ਆਪਨੇ ਆਪਨੂੰ ਨੀਚ
 ਜਾਣਦੇ, ਜੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਪਲਦੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਚ
 ਜਾਣਦੇ, ਤਾਂਤੇ ਉਚਤਾ ਨੀਚਤਾ ਸਤ ਪਦਾਰਥ
 ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਮਨੋਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਓਹੋ ਦਾ ਓਹੋ ਸੀ,
 ਜਾਤ ਭੇਦ ਤੇਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਵੇਸ ਵਿਚ
 ਸੀ, ਤਾਂਤੇ ਜਿਸਨੇ ਆਪਨੇ ਆਪਨੂੰ ਜਾਤ ਰਹਤ
 ਹੋਕੇ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ, ਉਸ ਆਪਨੇ ਆਪ
 ਨਾਲ ਬੁਠ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ
 ਕ੍ਰੋਧਾਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰਹਤ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਤੂੰ
 ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਚੰਬਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਚੰਬਾਲ
 ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਯਾ ਹੈ।
 ਤੇਰਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਠੀਨ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ
 ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਪਰ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਰੱਬ ਬੜ੍ਹਕੇ ਤੂੰ
 ਆਪਨੇ ਆਪ ਦਾ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।
 ਤੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ
 ਵਜ਼ਨ ਵਾਲੀ ਦੇਹ ਸਦਾ ਰਹੇਗੀ? ਕਿਯਾ ਇਹ
 ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਲੇਗੀ? ਕਿਯਾ ਤੇਰੇ
 ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਚੁੱਕ

ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ? ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਭਰਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ
ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗਾ,
ਪਰ ਕੌਮ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਜੋ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ
‘ਉਂਘਪਣੇ ਘਾਪ ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਾਲਾ’ ਨਹੀਂ
ਜਾਣਦਾ। ਕੀ ਇਹ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਬੁਠ
ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

ਏਹ ਬਰਨ ਸੁਣਕੇ ਘਬਰਾਇਆ। ਮਾਨ
ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਟੋਟ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਗੁਰਮੁਖ ਮੁਖਕੇ
ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਵੇਂ ਬਰਨਾਂ ਨੇ ਫੱਟ ਮਾਰਿਆ। ਮਾਯਾ
ਵਿੱਚ ਜੇਹੜਾ ਟਿਕਾਉ ਸੀ ਹਿੱਲ ਖਲੋਤਾ, ਮੇਲ
ਦਾ ਬਰ ਤੇਰੇ ਤੇਰੇ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੇ
ਬੀਠਤਾ ਅਜੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ, ਕੁਝ ਚਿਰ ਮੂੰਹ
ਨੀਵਾਂ ਪਾਕੇ ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ:-ਇਸਤੀ ਹੋਕੇ
ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਾ ਬਰਨਾ, ਅਰ
ਅਥੇਲ ਬੈਠੇ ਰਹਣਾ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ?

ਮਾਈ--ਸਰੀਰ ਅਨਿੱਤ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨਿੱਤ
ਹੈ; ਅਨਿੱਤ ਵੱਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਤ
ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਨਿੱਤ ਦੇ
ਬਰਨ ਦਾ ਮੇਰ ਤੇ ਨਾਸ ਹੋਣ ਦਾ ਭੇ, ਦੋਵੇਂ
ਬੁਕ ਕਰੋ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਰਭੇਤਾ ਹੋ ਕਈ
ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਬੜਾ ਕਰਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ,

(੯੬)

ਸਰੀਰ ਅਨਿੱਤ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ।
ਆਤਮਾ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਤਲਵਾਰ
ਉਸਨੂੰ ਘਾਉ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਭੁਗਰ-ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨਿੱਤ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਿਉਂ
ਹੁੰਦ ਗਿਆ ?

ਮਾਈ-ਅਨਿੱਤ ਵਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਕੀਤੀ ਤੋਂ
ਫੀਕੇ ਸੂਰਗ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਤਕ ਨਾਸਮਾਨ ਤੇ
ਵਿਕਾਰੀ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਬੱਤ ਤੋਂ ਹੱਥ
ਧੋਤੇ ਹਨ।

ਭੁਗਰ-ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀਨੂੰ ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ?

ਮਾਈ-ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਅਨਿੱਤ ਸੀ,
ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦਾ ਹੋਣਾ
ਨਾ ਹੋਣਾ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ
ਵਾਸਤੇ ਉਸਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿੰਦਗੀ,
ਇੱਜ਼ਤ, ਮਾਨ ਤੇ ਮੌਜਾਂ ਦਾ ਢਾਂਡਾ ਸੀ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਭ੍ਰਮਣ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਕਾਰਣ ਸੀ।
ਇਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਤੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਵੀ ਸਤਸੰਕ
ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸੱਚ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ
ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਸਦਾ ਨਾ ਬੈਠਦੀ, ਸੁਨ ਹੀ ਰਖਦੀ
ਕਿ ਇਹ ਬਾਲਕ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਉਸ

ਪੂਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰੰਹਦੇ । ਜਿੰਨ੍ਹਰ ਗੋਹੇ ਦੇ ਕੀੜੇ
 ਦਾ ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਪਯਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਬੁਠ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਬੁਠ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
 ਜਿੰਨ੍ਹਰ ਗੋਹੇ ਦਾ ਕੀੜਾ ਖੁਸ਼ਬੋ ਵਿਚ ਮਰਸਾਂਦਾ
 ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੁਠ ਦੇ ਜੀਵ ਅਪਨੀ
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਲਤ ਹੋ ਗਏ, ਅਰ
 ਤਲਵਾਰ ਲੈਕੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸਰਨ ਪਿਆਂ ਨੂੰ
 ਮਾਰਣ ਚੱਲੇ, ਪਰ ਸੱਚ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਤਲਵਾਰ
 ਖੰਭੀ ਤੇ ਹੋਸਲਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਹੁਣ
 ਹਠ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦ ਛਾਢੋਂ ਕਰੋ, ਪਰ ਅਪਨੀ
 ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਲਖ ਗਏ ਹੋ ।

ਬੁਠਾਰ—ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਚ ਕਿੱਥੋਂ
 ਸਿੱਖਾਂ ?

ਮਾਈ—ਸਤਸੰਗ ਕਰੋ ।

ਬੁਠਾਰ—ਕਿਸਦਾ ਕਰਾਂ ?

ਮਾਈ—ਆਪਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ।

ਬੁਠਾਰ—ਸੱਚ ਕਿ ਮਥੋਲ ?

ਮਾਈ—ਸੱਚ, ਮੇਰਾ ਆਪਦਾ ਹਾਸਾ ਕਿਸੇ
 ਭਰਾਂ ਨਹੀਂ ਬਨਦਾ ।

ਬੁਠਾਰ—(ਅਸਿਧਾ ਕੇ) ਮਾਈ ਜੀ ਮੈਂ
 ਭੁੱਲਾ ।

(੧੦੦)

ਮਾਈ-ਵੀਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਬੁੱਲੀ। ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ
ਆਪਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੇਡਲ ਹੋਈ।

ਭੁਗਤ-ਭੇਤੀ ਨਾਲ ਮਾਈ ਦੇ ਪੈਰਾਂਨੂੰ ਹੱਥ
ਭਾਉਂਦਾ ਰਖ ਰਖ ਕਰਦਾ ਹੋਠੀ ਉਤਰ
ਗਿਆ ॥

ਖਿਆ ਕਈ ਪ੍ਰੀਤ ਸੀਲ ਸੇਝੀ ॥

ਭੇਡ ਨ ਖਿਆ ਪੈ ਨਾ ਜਮੁ ਦੇਖੇ ॥ [ਕਹਿਣੀ ਮ। ੧

- ੦ -

੧੦.

ਹਉ ਸਾਧਿ ਪੁਛਾ ਸੁਯਾਗ ਸੁਯਾਗਣ ਤੁਝੀ ਬਿਉ
ਆਇਆ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ ॥ ਮੈ ਉਪਰ ਨਦਰਿ ਕਰੀ
ਪਿਰ ਸਾਰੈ ਮੈ ਛੱਡਿਆ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ॥

ਮਨ ਬਨ ਜੋਉ ਕਰਹੁ ਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਇਕ ਸਾਰਕ
ਭੇਟੇ ਮਿਲੀਐ ॥ ਆਪਨਾ ਪ੍ਰਭ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ
ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ ਭਲੀਐ ॥

ਇਸਤੇ ਚੋਭੇ ਦਿਨ ਮਾਈ ਸੁਯਾਗ ਬਾਈ
ਸਭੇ। ਸਾਰ ਕਜਨ ਕਰਈ ਖੇਠੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ
ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋਏ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਬੀਬੀ! ਤੁਸੀਂ ਕੋਇਦਵਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ
ਕਹਿਕੁਥ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਮਾਈ ਨੇ ਆਖ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਦ ਹੋਈ ਸਿਖ ਖੜਾ
 ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੀਬ੍ਰ ਲਗ
 ਗਈ, ਸਰੀਰ ਬੇਕਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ
 ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ, ਇਸੇ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਫੇਰ ਕੁਝ
 ਸੈਸੀ ਛਾ ਗਈ, ਫੇਰ ਉਹੋ ਸਿੱਖ ਉਹੋ ਸਨੇਹ
 ਦੇਣਾ ਚਿੰਸਿਆ। ਮਾਈ ਪਾਸੋਂ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਨਾ
 ਗਿਆ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ
 ਤੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਬਹਿਲ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ
 ਪੈੜਾਂ ਮੁਕਾ ਗਈ। ਤੀਸੇ ਦਿਨ ਲੋਢੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੂੰ
 ਧਾਈ ਕਰਦੀ ਕੋਵਿੰਦਵਾਲ ਮੱਧੜੀ। ਕਉਲੀ
 ਸਾਹਿਬ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਲੰਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
 ਛਕਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਵਾਰੇ ਲੈਕੇ ਦਰਯਾ
 ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ
 ਵੇਲੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਏਕਾਂਤ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ
 ਸੀ, ਇੱਕ ਭਾਈ ਜੇਠਾਸੀ ਤੇ ਦੋ ਬਾਰ ਸਰੀਰ ਹੋਰ
 ਤੇ ਭਾਈ ਮੋਹਰੀ ਸਖੱਤ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਸੇ। ਰਸਮ
 ਵਿਚ ਮਾਈ ਨੂੰ ਮੋਹਨ ਜੀ ਮਿਲੇ, ਮਸਤ
 ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਤਰਾਂ ਅਪਨੇ ਬੁਝਾਰੇ ਨੂੰ ਚਲੇ
 ਜਾ ਰਹੇ ਸੇ। ਮਾਈ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਆਖ
 ਹੋਸ ਪਏ ਤੇ ਬੋਲੇ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਕਰ ਲੈ ਕਾਏ, ਲੈ
 ਕਾਏ, ਲੈ ਕਾਏ। “ਲੈ ਕਾਏ ਲੈ ਕਾਏ” ਕੀਤੀ

(੧੦੨)

ਭੁਰ ਕਏ । ਮਾਈ ਜੀ ਧੰਮ ਪੁਰਤ ਹਿਰਦੇਨਾਲ
ਲਲਾਈ ਲਲਾਈ ਉੱਚੇ ਪਹੁੰਚੀ । ਸਤਿਗੁਰੀ
ਅਗੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਧਰਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਰਖਿਆ,
ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਨੇ ਇਹ ਸੀਸ ਦੁਹਾਂ ਹਥੀ
ਨਾਲ ਚੁੱਕਕੇ ਆਖਿਆ:-

ਸਾਰ ਸੀਲ ਸਚ ਸਿਰਮੀ ਸਾ ਪੂਰੀ ਪਰਵਾਰ ।

ਨਾਨਕ ਅਹਿਨਿਸ ਸਦਾ ਭਲੀ ਪਿਰਕੇਹੋ ਪਿਆਰਾ ।

[ਅਰੁ ਥਾ: ੫: ੧]

ਇਹ ਕਹਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੇਰ ਜੇਠਾ ਸੀ
ਵਲ ਤੱਕਣ ਲਗ ਗਏ, ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਚਰਨ
ਘੁਟ ਰਹੇ ਸੇ, ਤੇ ਮਾਈ ਆਈ ਦੇਖਕੇ ਜਗਾ
ਖੋਹੇ ਹਟ ਗਏ ਸੇ, ਓਹ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਚਰਨ
ਦੱਬਣ ਲਗ ਗਏ, ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਮਾਈ
ਦੱਬਣ ਲਗ ਪਈ । ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਦਰਯਾ
ਵਲ ਤੱਕਣ ਲਗ ਗਏ, ਅਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ
ਗਈਆਂ, ਅਰ ਮਹਾਨ ਅਸਚਰਜ ਦੀ ਬਾਤ ਏਹ
ਕਿ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤਦ ਜਲ ਨਾਲ
ਭਰੇ ਹੋਏ ਸੇ । ਛਾਵੇਂ ਕੋਈ ਟੋਪਾ ਡਿੱਗਾ ਨਹੀਂ,
ਅਰ ਨੇਤਰ ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰਦੇ ਸੇ । ਇਹ
ਵਿਅਦਯੀ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਚਰ ਚਰਕੇ
ਭੱਕੇ ਵੀ ਯਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਸਕੇ ? ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਦੇ

(੧੦੦)

ਸਾਰੇ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਵੇਰਾਗ ਮੂਰਤ ਹੋ ਗਏ ।
ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਸਤਾਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਾਰ ਦੀ ਸੂਰ ਦੇ
ਮਕਰ ਤਰਾਂ ਉਹੋ ਸੂਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਕੁਰ
ਹੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ
ਸੋਤ ਦੇ ਮਹਿਰਮ ਸਿਖ ਰੰਗੇ ਗਏ, ਸਾਰੇ ਰੁਪ
ਥਾਪ ਬੈਠੇ ਵੇਰਾਗ ਸਰੂਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਅੰਤ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਹ ਧੰਨਜਵਾਦ
ਤੋਪਮ ਦੇ ਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਪਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੇ:-

ਹਉ ਵਾਹੀ ਹਉ ਵਾਰਣੇ ਭਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ
ਬਲਿ ਜਾਉ ।

ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਿਠ ਟਿਤਾ ਭਾਈ ਗੁਰਮਤਿ
ਸਹਜਿ ਸਮਾਉ ॥ [ਸੋਰਠ ਅੰ ੩]

ਫੇਰ ਆਪ ਦੁਪ ਹੋ ਗਏ । ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ
ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਅਤਿ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਗਈ। ਰੁਦਨ
ਠੱਲਿਆ ਨਾ ਜਾਏ, ਬਹੁਤ ਰੋਕਣ, ਅੱਖਾਂ
ਅੱਗੇ ਪੱਲਾ ਦੇ ਲਿਆ, ਸਿਰ ਚੌਂਕੀ ਨਾਲ
ਰੱਖਕੇ ਦੇਦਾਂ ਹੇਠ ਕੱਪੜਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਆਤਮ
ਢਾਤ ਦਾ ਸੁਕਰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਟਿਕੇ । ਬੇਵਸੇ
ਹੋਕੇ ਵੇਰਾਗ ਦੀ ਕਲਜੇ ਚੀਰਵੀਂ ਸੂਰ ਵਿੱਚ
ਇਹ ਬਬਦ ਗਾਵਿਆਂ । ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ ਦੀ
ਸੂਰ ਚਲਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਸੀ, ਐਸੀ

(੧੦੪)

ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਸੀ। ਉਭੇਂ ਧੋਮ ਤੇ ਢਿਛ
ਦੇ ਹਾਉਕੇ ਨੇ ਹੋਰ ਬਿੰਨ੍ਹਵਾਂ ਅਸਰ ਪੈਰਾ
ਕੀਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਅਪਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ
ਤੇ ਸੁਰਤ ਗੁਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਮੁਖ ਹੋ ਰਹੇ
ਸੋ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ
ਸਨਮੁਖ ਮੋਹਮਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ
ਉੱਥਰੂਪ ਹੋਏ ਵੇਰਾਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ:—

ਹਮਰੇ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਹਰਿ ਆਸ ਨਿਤ
ਮੇਰੇ ਵੇਖਾ ਹਰਿ ਦਰਸੁ ਕੁਮਾਰਾ ।
ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਲੀ ਸੇ ਜਾਗਰਾ
ਹਮਰੇ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਹਰਿ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ।
ਹਉ ਵਰਣਾਨੀ ਕੁਰ ਅਪਣੇ ਜਿਨਿ ਵਿਗੁਣਿਆ
ਮੇਲਿਆ ਮੇਰਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ ॥ ੧ ॥
ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਪਾਪੀ ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ।
ਮੇਰੇ ਨਿਰਗੁਣ ਹਮ ਮੇਲੇ ਕਬਹੂੰ ਅਪਨੀ
ਕਿਰਪਾ ਬਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਭਗਉ ॥
ਹਮਰੇ ਅਵਗੁਣ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਹੋ ਬਹੁ
ਭਾਰ ਭਾਰ ਹਰਿ ਭਾਰਤ ਭ ਆਰੇ ।
ਭੂੰ ਭੁਲਵੀਤਾ ਭਰਿ ਭਰਿ ਦਰਿਆਲੁ ਹਰਿ
ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਲੇਇ ਭਰਿ ਭਾਰੇ ।
ਹਮ ਅਪਨਾਯੋ ਰਾਖੇ ਭੁਲਵੀਤੀ ਉਪਦੇਸ
ਦੀਉ ਹਰਿ ਨਾਮ ਭਭਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੇ ਭੁਲ ਵਿਆਹੁ ਭਭਾਰੇ ਮੇਰੇ ਭਭਾਰੇ

(੨੦੫)

ਜਦੋਂ ਕੁਰ ਹੋਲਹਿ ਤੁਮ ਕਿਸਮੁ ਹੋਇ ਸਾਇ ।
 ਹਮ ਸੇਏ ਅਪਗਾਮੀ ਅਵਤੁ ਫੁਲੀ ਭਾਇ
 ਸੇਏ ਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਗਾਖ ਕੀਏ ਛਾਡਾਇ ।
 ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੋ ਗੁਰ ਅਤਾ
 ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਰੋਬ ਪ ਮੇਰਾ ਸਖਾ ਸਾਧਾਇ ॥ ੧ ॥
 ਜੇ ਹਮਰੀ ਬਿਧ ਹੋਤੀ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਜਾ ਬਿਧ ਤੁਮ ਹਰਿ ਜਾਣਨੁ ਆਪੇ ।
 ਹਮ ਬੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕਈ ਥਾਹੁ ਨ ਪੁਛਤਾ
 ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੀਲਿ ਕੀਤੇ ਹਮ ਥਾਪੇ ।
 ਪਿਨ੍ਹੁ ਪੈਨ੍ਹੁ ਕੁਰੁ ਠਾਠਕ ਨਿਨ ਕੇਰਾ*
 ਜਿਤ ਮਿਲਿਐ ਕੁਝੇ ਸਤਿ ਸਭ ਸੀਤਾਏ ॥ ੨ ॥ ੭੯ ॥

[ਕਉਈ ਬੰਗਾਕਰ ਅਭ]

ਇਸ ਬਿਨੈ ਦੇ ਗਾਉਣ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨੋ
 ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਰਾਤ ਰੋਖੀ
 ਪੈਕਈ । ਚੰਦ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਦਰਯਾ ਦੇ
 ਜਲ ਪਰ ਇਸਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਨੇ ਪੈ ਪੈ ਕੇ
 ਅਨੰਦ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੈਠ ਦਿਤਾ । ਪਰੇ ਵਾਰ ਕੁਝ
 ਵਿੱਥ ਉੱਤੇ ਸੇਗਤ ਆਈ ਬੈਠੀ ਸੀ । ਰਬਾਬ
 ਵੀ ਨਾਲ ਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਧਰ ਦੇ ਦੀਵਾਣ

*ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੁ ਠਾਠਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਠਮੁਖ
 ਬੋਲਤੀ ਹੈ, ਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ
 ਮਿਠਾ ਜੀ ਅਜੇ ਠਾਠਕ ਨਹੀਂ ਵਲੇ, ਜੇਕਰਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੁ
 ਮਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਚ ਸੀ ।

ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਅਨਿੱਠ ਫ਼ਗਤੀ ਤੇ
ਇਰਾਦੀ ਦੇਮ ਦੇ ਛਾਣੇ ਹੋਏ ਰਸ ਵੇਲੇ ਕੌਣ
ਹੋਲਦਾ ? ਜੋ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ ਮਲਕੜੀ
ਭੇਠਦਾ ਗਿਆ। ਸਦ ਪਾ ਘੜੀ ਉਪ ਹੋਇਆ
ਭੀਤ ਰਾਈ, ਤਦ ਰਬਾਬੀਆਂ ਧੜੀ ਕੋਮਲ ਸੁਰ
ਵਿੱਚ ਮੋਦਰ ਲਾਇਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ
ਅਭੋਲ ਮੁਟਦੀ ਰਹੀ। ਮੋਦਰ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਂਦੇ
ਹੀ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਖਾਠ ਹੋਗਿਆ ਤੇ ਅਰਦਾਸ
ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦਿਰ ਮਕਰੋਂ ਸੰਗਤ ਢੇਰੇ ਆਈ,
ਪੁਸ਼ਾਦਿ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਸਭ ਹੂੰ ਛਕਾਇਆ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਕੇਵਲ ਅਲੁਣੀ ਉਗਰਾ
ਛਕਦੇ ਸੀ, ਲੰਗਰ ਸਭ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ
ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕਰਟਾਨਿਧ ਇਆਲ ਜੀ ਅੱਜ ਸੇਸੀ
ਦਸਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸੇ ਕਿ ਪਸਾਦ ਦੇ
ਮਕਰੋਂ ਫੇਰ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਬੈਠੇ, ਸੰਗਤ
ਬੀ ਆ ਸੁਝੀ, ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋਗਿਆ
ਦੋ ਵਜੇ ਤਕ ਅਖੰਭ ਦੀਵਾਨ ਲਯਾ ਰਿਹਾ।
ਫੇਰ ਸੰਗਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਹੂੰ ਚਲੀ ਆਈ,
ਲਿਪਹਰੇ ਵੱਜੇ ਆਸਾ ਦੀ ਬਾਰ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

ਹੋਰ ਲੋਗ ਗਿਆ। ਦੂਰਜ ਬੜੇ ਤੱਕ ਗੀਰ-
 ਝੁਨ ਹੋਇ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਤਵੀ
 ਨੂੰ ਕੋਣ ਸਮਝੇ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਚੰਦੇ ਮਿਲੇ
 ਕਿ ਸਿਸ ਤਰਾਂ ਸਉਣ ਦੀ ਬੜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ
 ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਥਾਰ ਦਾ ਜਦ ਭੋਕ
 ਪਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ
 ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ, ਤਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ
 ਕੁਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਈ ਵਾਕ ਕਹੇ। ਕਾਮਲ
 ਬੁਖਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ
 ਸਨ, ਦੀਵਾਨ ਅਤਿ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੀ ਕਿ
 ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਲੰਮਾਂ ਸੁਆਨ ਭੱਭਰੂ ਦਮ-
 ਕਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਆ ਪਹੁੰਚਾ
 ਅਰ ਵਾਹੋ ਦਾਹੀ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਕੇ
 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਰੱਖਕੇ
 ਸੁਵਾਲ ਭਿੱਗ ਪਿਆ, ਅਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ
 ਹੋ ਸਤਿਗੁਰੇ। ਇਸ ਛਾਇਣ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੇ ਮੈਂ
 ਅਪਨੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਏ। ਲੋਕ
 ਬੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਠ ਧੋਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਸਦਾ
 ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਏਹ
 ਮੈਂ ਪਾਪਤ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਸਾਂਝੇ ਤੇ
 ਮੈਂ ਏਹ ਦੇ ਕੁਝਾਂ ਵਿਚ ਰਖੇ।

ਸੰਯਤ ਏਹ ਦੇਖਕੇ ਹੱਕੀ ਖੱਕੀ ਰਹ ਗਈ,
ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਲੇਜਾ ਬੰਮੀ ਏਸ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖ
ਰਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਧੈਰਯੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਝੋਲ
ਬੈਠੇ ਸੇ, ਜਦ ਓਹ ਦੇਖਵਤ ਕਰਕੇ ਉਠ ਬੈਠਾ
ਖੌਫ਼ਣ ਲਗੇ, ਲੀਅਰ ਦਾ ਪਸ਼ਾਦ ਛਕ ਆਇਆ
ਹੈਂ ' (ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਰਾਤੀ
ਛਕ ਲਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸੀ ਕਿ
ਨਵੇਂ ਯਾਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਲੀਅਰ ਦਾ ਪਸ਼ਾਦ ਛਕੇ ਬਿਨੀ
ਦਰਬਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਰਾਤੀ ਮੈਂ ਦਰਯਾ ਦੇ
ਬਨਾਰੇ ਆਪਣੀ ਟੋਲ ਕਰਦਾ ਅਪਣੇ ਕਰਮਾਂ
ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੇਰਿਰਦਾਰਿਹਾ
ਹਾਂ, ਹੁਣ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਮੁੜਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ।
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦਰ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਬਣਾਓ, ਮੇਰਾ ਮੁਛਾ ਤੂੰ
ਕੁੱਚਖਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਨੇਵਲ ਭੋਂਕਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ
ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਇੰਨਾਂ ਟੁੱਟਕੇ ਰੋਇਆ
ਕਿ ਗਲਾ ਟੁਕ ਗਿਆ । ਕਰਣਾ ਦੀ ਨਿਧ,
ਦਯਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਸੀਜੇ ਅਰ
ਬੋਲੇ—ਮਾਈ ਸੁਹਾਗ ਭਾਈ ਕਿਥੇ ਹੈ ? ਮਾਈ
ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਹੱਥ ਸੋੜਕੇ
ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਖੜੋਤੀ, ਮਹਾਰਾਜਨੋ ਕਿਹਾ—ਪੁੱਤ੍ਰੀ
ਭੋਖ ਖਾਂ ਇਹੋ ਤਲਵਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰ ਲਾਹੁਣ

(੧੦੯)

ਆਈ ਸੀ। ਮਾਈ ਬੋਲੀ: ਮੈਂਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ !
ਆਪ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੈ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਉਸ
ਉਜੜ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੱਕੇ-ਹੈ ਪੁਰਖਾ।
ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੁਣਾ,
ਉਸਨੇ ਉਸੀ ਤਰਾਂ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਸੰਗਤ ਨੇ
ਮਾਈ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਦੇਣਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਰ
ਥੱਢਣ ਆਉਣਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਮਾਈ ਦਾ ਸ਼ੀਤ
ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਸੁਣਿਆ,
ਤਾਂਹ ੨ ਕਰਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਗਲੀ
ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਈਆਂ। ਬਾਹਿਰ ਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨ
ਲੱਗ ਗਈ। ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਮਹਿੰਮਾ ਦੀ ਧੁਨੀ ਪਸਰ
ਗਈ, ਤਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ:-

ਗੁਰੂ ਕਰ ਸੇ ਕੇਹਾ ਸਿਧੈ। ਆਪਣੇ ਰੋਹਿ ਆਪੇ ਹੀ ਦਏ।
ਮਨਮੁਖਿ ਕਮਲਾ ਰਗਸੈ ਲੁਏ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਤਿਸ ਸਭ
ਕਿਛੁ ਸੁਏ। ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਮਨ ਸਿਉ ਲੁਏ। [ਕ: ਤ: ਮ: ੨

ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਪਾਸ ਮੱਦਿਆ, ਸਿਰ
ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਤੇ ਥਾਪਾ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ। ਘਾਲ
ਥਾਂ ਪਈ, ਤੈਂ ਬਦਨ ਪੂਰਾ ਪਾਲਿਆ, ਪੁਤਰ ਰਗੀ
ਪਜਾਰੀ ਵਸਤੂ ਆਪਣੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ। ਹੁਣ
ਸੁਹਾਗਾਈ ਦਾ ਸੁਹਾਗ ਅਮਰ ਹੋਇਆ। ਤੇਥੇ
ਕਾਰਣ ਅਨੇਕ ਜੀ ਤਰਨੀ ਸਾਈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੀ

(੧੧੦)

ਨਾ ਵਿਸਾਰੇਗਾ, ਮਲਕ ਨਾਲ ਅੰਤ ਪੁੱਛਤ
ਨਿਭੰਗੀ, ਮੇਂ ਮਮਤਾ ਦੀ ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਕੇਲ ਹੋਰ ਵਿਚ
ਰਹੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤਾਰੇ। ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਰ ਦੀ
ਨਿਯਮ ਦੀ ਬਣਾਓ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾਏ
ਬਸਾਯਕ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਰਰੜੀ
ਰਿਟਕ ਤੇ ਤੇ ਸੁਆਦੀ ਰਿਰੀ। ਦੋਹ, ਤੇ ਦੁਕਾਹ ਕੇ
ਸਿੱਧੇ ਪਾਏ ਵਿੱਤ। ਪਰ ਰੁਰਮੁਖ ਸਿਖਣੀ-
ਆਂ ਦੀ ਸੁਣੀ ਵਿਚ ਮਾਣੀ ਸੁਹਾਗਬਾਈ ਬੀ
ਰਿਟੀ ਲਈ ਅਰ ਵਿਚ ਗਲ ਵੰਕ ਲਾਹੋਰ
ਵਿਚ ਪਰ ਦੁਖਲਾਰ ਰਰਵੀ, ਅਤਮ ਵੋਤਾਂ
ਵੰਡਵੀ ਆਪ ਜਪਵੀ ਰੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਂਦਾਰਹੀ।

ਹੁਣ ਫੂਰਰ ਦਾ ਹਾਲ ਹੁਣੇ- ਉਹ ਆਪਣੀ
ਵਾਂਟੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਛਾਰਾ ਵੇਰਾਬੀ ਹੋ ਕੇ
ਕੋਇਰ ਵਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਮੀ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੇਰਾਬ
ਨਾਲ ਹੋਤਾ ਦੇਖਕੇ ਉਸ ਪਰ ਬੀ ਮੋਹਰ ਕੀਤੀ,
ਮਿੱਥੀ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਤਲਵਾਰ ਉਸਦੇ ਲੱਕ
ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਕਿਹ-ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼
ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਸੁਰਤ ਦਾ
ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਵਰਤਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਤੇ ਦੋਸ਼ ਬਸ ਤੂੰ ਦੇ ਦਾ ਹੈ ? ਇਹ ਦੀਨ *ਭੇ

*ਧਰਮ।

ਦੀਨੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਵਹੁਟੀਆਂ
 ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ
 ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲ
 ਬਣਾਓ, ਉਥੇ ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਹੱਥੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ,
 ਨਿਰਮਾਣ ਹੱਕੇ ਪੱਖੇ ਝੱਲੋ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕਾਓ,
 ਕਿਰਤ ਧਰਮ ਦੀ ਕਰੋ, ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਅਨਰਥ ਦਾ
 ਸੋ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਸੋ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
 ਲੀਤਾ ਹੈ ਪੁਚਾਓ, ਕੋਈ ਘਰੀ ਬਿਹਲ ਕੱਢਕੇ
 ਸਪੁਸੀ ਦੇ ਕੁਟਕੇ ਲਿਖਕੇ ਵੰਡਿਆ ਕਰੋ ਤੇ
 ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਘੜੀ ਏਕਾਂਤ ਬੈਠਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ
 ਮਿਹਾਗਜ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।
 ਕੁਝ ਕਾਲ ਇਸਤਰਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਕੇ ਨਿਬਾ-
 ਰਿਗੋਤਦ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।
 ਇਸਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਬਾਲਕ ਬੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਬੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ
 ਇਸ ਬਾਲਕਦੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਾਲਨਾਕਰਨੀ,
 ਉਹ ਧਰਮੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਇਸਦੀ
 ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰੱਖਣੀ, ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਦੀਨ
 ਦੁਨੀ ਸਵਾਰਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਯਾਚਕ ਹੋ, ਉਸ
 ਵਾਤੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਤ ਦਾਨ ਤੇ ਆਤਮ ਦਾਨ

† ਕੀਯਾ।

(੧੧੨)

ਇੱਤਾ ਹੈ, ਇਸਤੋਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਦਾਤ ਨਹੀਂ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਦੇ ਬਚਨ ਅੱਖ
ਅੱਖਰ ਤੱਕ ਪਾਲੇ। ਭੁਗਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਗਯਾਤ ਤੋਂ
ਅੱਪੜ ਪਿਆ। ਪੌਤੁ ਬੜਾ ਧਰਮੀ ਹੋਇਆ।
ਇਸ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇਸ
ਮਾਤਾ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਚੁਰਮੁਖ ਛਾਵਨਾ ਰਹੀ
ਅਪਨੀ ਉਪਕਾਰਨ ਤੇ ਸੰਤ ਜਾਣਕੇ ਉਹ
ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਿਥੇ ਮੁੱਜਨੋਂ। ਏਹ ਝੂਠਗੀਆਂ ਆਪ
ਬਚੁਰਗੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੁ
ਆਪ ਆਪਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੰਘੀ ਮਾਰਕੇ ਸੋਚ
ਸੋਚਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾਓ।

ਜੀਵਨ ਥੋੜਾ, ਮੌਤ ਨੇੜੇ,
ਕਾਰਜ ਬਹੁਤਾ ਪਰ ਸਿੱਧੀ* ਦੂਰ ਹੈ।
ਤਾਂਤੇ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਮਹਾਰਾਜ
ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਪਰ ਟਿੱਕਕੇ ਇਕ ਅਕਾਲ
ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ ਬਣ ਜਾਓ।

॥ ਇਤਿ ॥

*ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮਾ,